

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Gozzi, Carlo.; af Carlo Gozzi ; fra det Italienske ved S. Meisling ; med en indledende Afhandling om Kunst-Comedien, samt oplysende Anmærkninger.

Titel | Title:

Dramatiske Eventyr

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Kjøbenhavn : trykt i Thieles Bogtrykkerie, 1821

Fysiske størrelse | Physical extent:

XXXVI, 178 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

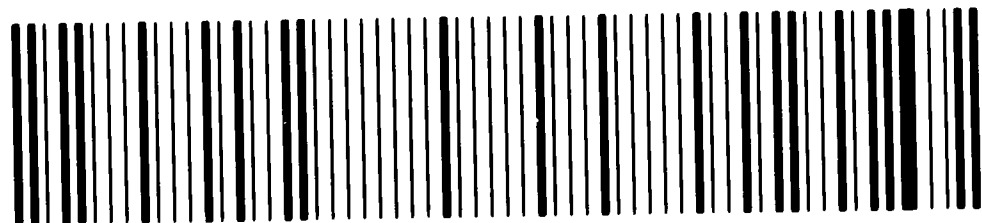
UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

56, - 363, - 8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 02284 1

+ REX

D r a m a t i s k e
E v e n t y r
af

Carlo Gozzi.

Fra det Italienske

ved

S. Meisling,

Dr. Philos. og Overlærer ved Metropolitan-Skolen,

Med en indledende Afhandling om Kunst-Comedien,
samt oplysende Anmærkninger.

Kjøbenhavn.

Trykt i Thieles Bogtrykkerie.

1821.

5529

Dersom ikke det gamle Ordsprog: habent et sua fata libelli, gif som oftest i Opfyldelse, vilde det være et Særsyn, at man i den danske Litteratur kjender Goldoni, medens Carlo Gozzi er aldeles ukjendt. Thi det vil man neppe kalde Kjendskab, at man har et Par af hans senere Stykker oversatte — og disse endog for adskillige Decennier siden — da han, efter at have udarbejdet sine Fiabe og gjenoprettet den italienske af Goldoni og Chiari forfulgte Kunstcomedie, ligesom udhvilede sig ved at udarbejde en Suite af dramatiske Værker, der ere Efterligninger af de spanske Intrigue-Stykker, og neppe kunne staae ved Siden af hans dramatiserede Eventyr. Dog have vi mindre Grund til at undres over, at ingen har forsøgt at indlemme Gozzi i den danske Litteratur, naar vi kaste Blik hen paa den Tydske, og der finde, at selv denne er ikke i den Grad forsynet, som man havde Grund til at vente. Werthes's Oversættelse af hans samtlige Værker *) er, uagtet dens prosaiske Form og talrige Mangler i det Enkelte, den eneste; og det er først i de

*) Theatralische Werke von Carlo Gozzi, aus dem Italienischen von Werthes. (Bern 1778. 6 Voll. 8.)

IV

sidste Aar at Germanerne have mere efterlignet end oversat nogle af hans Stykker, saasom Franz Horn, Wagner og Streckfuß il Corvo: Sievers il Re cervo: Treitschke hans Zobeide: Schiller Turandot o. s. v. At den franske Litteratur — hvis critiske Visiteurs passe saa ængstelig paa, at intet indpractiseres, der i mindste Maade synes at stride mod den alt i mange Aarhundreder gjældende æsthetiske Tarif *) — skulde tillade Gozzis Fiabe frit Indpas, var neppe at formode. I det mindste synes mig, at enkelte Omstændigheder bevise, at Gozzi er ikke meget bekjendt i Frankrig. Millin **) f. Ex., der er den nyeste, der har skrevet om Maskesystemet, overfører ved et synderligt Misgreb alt hvad der angaaer Gozzi paa Goldoni, uden at betænke, hvor forskellige disse ere, og uden at overveie, at det er umuligt at udvikle noget fuldstændigt om de fire Masker uden at kjende eller omtale Carlo Gozzi. Saaledes lader han, for at anføre et Par Exempler, Sacchis Troup udføre de Goldoniske Stykker, uagtet det er bekjendt, at det var just Goldoni der bragte denne fortreffelige Troup i Decadence, og Gozzi, der igjen bragte den paa Benene. Saaledes siger han, at Goldoni, Alfieri, Schiller, Goethe, Werner (Prøve tillige paa fransk æsthetisk Classification) "ont établi une nouvelle poétique": og hvad gjorde Goldoni vel andet, end at udføre i det Store, ved Hjælp af sin Productivitet, hvad der

*) Cfr. Perlen blandt alle nyeste franske Recensioner, den over Lebruns Bearbejdelse af Schillers Maria Stuart i Journal des Débats for 1820, No. 36.

**) Magazin encyclopédique pour l'année 1818. (Vol. II. pag. 42.) Observations sur les masques et les rôles caractéristiques du Théâtre italien.

allerede var ham anvist Veien til i de ældre Comedie antiche eller erudite? Den eneste af de nyere Franske, som jeg har funden der baade kjender og rigtig bedømmer Gozzi, er Mad. de Staël Holstein. I hendes Corinne ou l'Italie, et sjældent Særstyr i fransk Litteratur, hvor Phantasie og dyb Følelse forene sig med germanisk Grundighed, characteriserer hun Gozzi paa følgende Maade: (Vol. I. pag. 256.) Gozzi, le rival de Goldoni, a bien plus d'originalité dans ses compositions: elles ressemblent bien moins à des comédies régulières. Il a pris son parti de se livrer franchement au genie italien, de représenter des contes de fées, de mêler les bouffonneries au merveilleux des poèmes; de se laisser aller aux fantaisies de la gaieté, comme aux chimères de la féerie, et d'entraîner de toutes les manières l'esprit au-delà des bornes de ce qui se passe dans le monde. Il eut un succès prodigieux dans son temps, et il est l'auteur comique dont le genre convient le mieux à l'imagination italienne. — Langt tidligere gjorde Baretti — født af engelske Forældre i Italien — sine engelske Landsmænd bekendte med Gozzi, i sit mærkelige Værk: on the Customs and manners of Italy, der siden er bleven oversat paa forskjellige Sprog *). Vel kan man ikke nægte, at han stundom spiller den reisende Enthusiast, og at man altid kan subtrahere lidt fra hans Domme: men vist er det ogsaa, at han var den der viste, hvad Kunstcomedien var, og under duelige Improvisatorhænder kan

*) F. Gr. paa Fransk: Les Italiens, ou mœurs et coutumes d'Italie. Paris 1773, som jeg, af Mangel paa den engelske Original, har maattet bruge.

VI

blive, og som lærte Engellænderne, at Italien eier en Digter, der i meget er beslægtet med deres Shakspeare. — Af Mangel paa tilstrækkelige spanske Hjælpemidler, som her i Byen ere sjældne, vil det blive meget usikkert at bestemme, hvorvidt Spanierne kjende til Gozzi. Forunderligt er det imidlertid at see, hvorledes Italienerne igjennem flere Aarhundreder have laant fra denne Nation, og hvorledes den blomstrende spanske dramatiske Litteratur har maattet bidrage til at berige den hesperiske. Allerede i det 17de Aarhundrede laante de betydelig derfra, og selv den geniale Gozzi tyer, mod sit poetiske Livs Aften, hen til Spaniens Phantasiestykker, for at omplante disse paa italiensk Grund. Det turde deraf være at formode, at Spanierne kjende ligesaa lidet til Gozzi, som de Franske, uagtet disse dog ligge ham nærmere.

Paa denne Maade see vi, at af de øvrige Nationer ere Tydskerne de, der besidde Gozzi heel og holden i deres Litteratur, skjøndt i en mindre correct Form. Hvorfor han imidlertid ikke er mere bearbejdet, især paa en Tid, da man i den tydske Litteratur er saa vel bekendt med de Gozziske Værker, maa formodentlig søges i den Vanskelighed, som er forbunden med at oversætte Gozzis Fiabe. Vel er hans Sprog ligesaa smukt og correct, som inderligt og fuldt af Følelse, og selv hans Modstandere have maattet indrømme ham en sjælden Evne til at producere velklingende Vers, men saa medfører paa den anden Side hans Dialecter, i hvilke han, efter Kunst-Comediens Bedtægt, lader enkelte Maffer tale, en betydelig Vanskelighed. Naar man mindes Goldonis Characteristik og ophøiende Fortæller over den venetianske Dia-

lect *):- at Gozzi selv skrev i Venedig og næsten kunde man sige for Venedig; og naar hertil kommer, at Pantalone fra gammel Tid var i Masken af en venetiansk Kjøbmand, saa vil man ikke undres over, at ved Siden af det reneste Toscanske den venetianske Dialect bruges i en betydelig Proportion. Vel beretter Goldoni os (Memoires II. 26.) at naar man kun kan Italiensk, kan man ogsaa Venetiansk; men saadan Paastand vil falde bort, naar man seer, hvormeget den i Hovedsagen er forskjellig fra det Toscanske: naar man forgjæves leder hos Jagemann og Andre om hyppigt forekommende Venetianerord, og endogsaa (hvilket har været Tilfældet med nærværende Oversætter) forgjæves spørger indsigtsfulde Indfødte om forskjellige Ord og Udtryk. Disse Vanskeligheder have formodentlig været Skyld i, at Lydskerne ikke ere saa vel forsynede med gode Oversættelser, som man burde vente. Men paa den anden Side besidde de den Fortjeneste, at have været de, der uden for Italien meest paaskjønnede hvad Gozzi var. Naar man med Opmærksomhed læser, foruden Andres, Tiecks og Hoffmanns Arbejder, da vil man ofte bemærke, at især hos den Første Gozzis Ideer og Anskuelser skinne frem. Hvo frapperes ikke, for blot at tage et nærliggende Exempel, over den Lighed der i

*) Mémoires pour servir à l'histoire de son Théâtre. (Vol. II. pag. 24.) Le dialecte venetien est sans contrédit le plus doux et le plus agréable de tous les dialectes de l'Italie. La prononciation en est claire, délicate, facile: les mots abondans, expressifs: les phrases harmonieuses, spirituelles et, comme le fond du caractère de la nation venetienne est la gaîté, ainsi le fond du langage venetien est la plaisanterie.

VIII

mange Enkeltheder er mellem Tieck's gestiefelte Kater (hans Gotlieb f. Ex. er en siensynlig Silvio) samt hans Zerbino og de 3 Pomeranzer? heller ikke vilde det være saa vanskeligt at fremføre Ligheder mellem Gozzi og Hoffmann. Jeg veed overhovedet Intet der bedre kan oplyse hvor stor Værdie Gozzi har som comisk Digter — med bibeholdt Hensyn paa den romantiske Deel af Poesien — end, naar man med historisk Blik overseer, hvorledes Digtekunstens Tilstand var i Europas forskjellige Riger, dengang (1760-70) da Gozzi selvstændig, uden Forbillede fra noget andet Land, traadte, i Bevidsthed om sin eiendommelige Kraft, opponerende frem i Italien. Det er ogsaa langt fra, at man i Tydskland har lagt Skjul derpaa: og jeg troer af flere Grunde at burde anføre nogle Testimonia Autorum fra dette Land om Gozzi, især, fordi den comiske Maneer hos Gozzi turde være af den Art, at den hos os let kunde blive miskjendt. Mangel paa comisk Litteratur gjør vort Publicum i den Henseende saa ængsteligt, at man sjælden tør more sig over Noget, uden først at have forespurgt sig hos Naboer og Gjenboer om vedkommende Spøg ikke støder an mod nogen Deel af Convenienzen. Fleerheden bærer sig ad som Mistress Twastle i Robinson i England. De lade sig rigtignok henrive af det første naturlige Indtryk af det Comiske, men førend de behørigen tør glæde sig, maa der først forhøres hvem Forfatteren er, hans Navn, Stand, Digterskole o. s. v., og naar Svaret derpaa ikke falder, besynderlig med Hensyn paa det sidste, lykkeligt ud, "beder man om Forladelse" at man har moret sig over Spøgen. Jeg troer derfor, at det ikke vil være ilde at anføre korteligt hvorledes Andre til forskjellige Tider have optaget ham, især da dette vil vise Gozzi

i sin skønneste Glands, efterdi han deler med Shakspeare, Goethe, Holberg, fort sagt alle Digtekunstens Heroer, at Mennesker af de forskjelligste Anskuelse enes om at erkjende hans Værd. Allerede den Omstændighed maa frappere, at høre den bekjendte italienske Æsthetiker Sismonde Sismondi *) erklære, at Gozzis dramatiske Stykker synes ham ikke at være noget Værk af en Italiener, men meget mere af en Tydsker: og at dette er Hovedgrunden, hvorfor de have vundet saa megen Yndest i Tydskland. Man seer altsaa, at den Grundighed og Dybde, som er den bedre Deel af den tydske Digtekunst egen, er af hans Landsmænd erkjendt som hans; ligesom omvendt enhver maa føle, at den italienske livlige Character er indpræget hans Stykker. Allerede Schiller viste, ved at vælge Turandot til en lignende Bearbejdelse, som den af Shakspeares Macbeth, at Italien eiede en Digter, der fra flere Sider var næie beslægtet med Shakspeare: og ligesom udmærkede Digtere erkjendte hans Værd, blev det samme igjen Tilfældet hos de theoretiske Forfattere. Baretti **) characteriserer ham paa følgende Maade: Gozzi est un de ces génies, faits pour produire l'étonnement, l'admiration et l'enthousiasme. Il est, je pense, après Shakspeare, l'homme le plus extraordinaire qu'on ait vu dans aucun siècle. Il a un tour d'imagination qui le porte à créer des caractères et des êtres qu'on ne trouve pas dans la nature, et cependant très-naturels

*) Litteratur des südlichen Europas, von Sismondi.
(Vol. I. pag. 616.)

**) Baretti: les Italiens ou mœurs et coutumes d'Italie.
(pag. 90. 91.)

X

et très vrais. Tel est celui de Caliban dans la tempête. A l'esprit d'invention, si rare parmi nos Poètes modernes, Gozzi joint la pureté du langage, la force et la hardiesse des pensées, la beauté du colorit, l'harmonie de la versification, l'art de varier à l'infini les mouvemens de la balance du théâtre, l'artifice de l'intrigue, la multiplicité des incidens, la probabilité de la catastrophe. Kunde man nu ogsaa gjøre den Indvending, at man tydelig hører den reisende Enthusiast i Bazzetti, da vil jeg anføre to Æsthetikere, som man neppe vil kunne bebreide Excentricitet eller Partiskhed i deres Dom: Flögel og Bouterweck. Efterat Flögel *) har fortalt den bekjendte Bogladehistorie mellem Goldoni og Gozzi, siger han: Und diesem Zufalle hatte also Italien seinen größten dramatischen Dichter zu danken, den es je gehabt hat. In den drei Pomeranzen wurden Goldoni und Chiari auf keine Weise geschont, indem Gozzi eine große Menge ihrer theatralischen Ungereimtheiten hineinbrachte. Man findet in diesen dem Anschein nach kindischen Stücken des Gozzi die wahre Originalität, eine erstaunende Erfindungskraft, die größte Reinigkeit und Stärke der Sprache, Wohlklang der Sprache, Verwicklung und Entwicklung, und alles, was zur Treflichkeit eines komischen Dichters

*) Geschichte der komischen Litteratur. (Vol IV, p. 156.) cfr. Sammes Geschichte des Groteschkomischen. (p. 59.) Tøvrigt kan jeg ei undlade at anmærke den eksempellose Maade, hvorpaa Flögel har compileret den italienske Poesies Historie, der næsten ordret er udfikret af Riccobonis to Bærker: Histoire du Théâtre italien (Vol. II. Paris 1727.) og Réflexions sur les différens Théâtres de l'Europe. (Amstérđ. 1740.)

gehört, — Ikke mindre hæderligt omtales Gozzi af Bouterweck, der endog har tildraget sig Daddel *) ved sin sindige Betænkksomhed, og hans Omdømme bør derfor saa meget mere anføres: Nie, siger han **), hat ein Dichter von diesem Genie, außer Shakespeare, mit weniger Aengstlichkeit und mit mehr Glück seinen Autorruhm dem Zufalle überlassen, als Carlo Gozzi. Er, der sich keines größeren Vorhabens rühmte, als einer heruntergekommenen Schauspielergesellschaft aufzuhelfen, und ein Publicum lachend und weinend zu machen, brachte die dramatische Poesie weiter, als irgend ein älterer oder neuerer italienischer Dichter.

Die Gattung von Schauspielen, auf deren Vervollkommenung Gozzi sein Talent wandte, der Theorie der regelmäßigen Lust- und Trauerspiele zu unterwerfen, wie es Gozzis Gegner für nützlich und nöthig fanden, war noch widersinniger, als Ariost's Roland nach den Gesetzen der Ilias kritisiren, wie es im sechzehnten Jahrhundert geschehen war. Die Kunstkomödie mußte, wenn sie nicht ihren eignen Geist verleugnen, und eben dadurch in der Hauptsache sich selbst aufheben sollte, eine excentrische Art von Schauspiel bleiben, und das Genie dürfte nichts wei-

*) Hvo misbilliger ikke den uædle Maneer, hvorpaa A. W. Schlegel i Vorlesungen über dramatische Kunst und Litteratur (Vol. II. pag. 54.) omtaler i Anledning af Accoltis Virginia det Bouterweck'ske Værk, der i historisk Grundighed staaer fuldkommen ved Siden af det Schlegeiske, om end hiint ikke kan maale sig med dette i klart Overblik og i en med Skarpsindighed forbunden Combinations-Evne.

**) Bouterweck Geschichte der Poesie und Beredsamkeit, (Vol. II. p. 486.)

XII

ter für sie thun, als, diese Excentricität durch so viel Geist und Verstand, als möglich, zu veredeln. Als ein übermüthiger Einfall, ein Capriccio, war dieses Schauspiel entstanden, und nur als ein Capriccio wollte es veredelt seyn. Deswegen durfte auch den Schauspielern die Freiheit des Improvisirens nicht ganz entzogen werden, wenn die Darstellung nicht die kühne Laune verlieren sollte, die zu ihrem Wesen gehört. Graf Gozzi bewährte also die Wichtigkeit seines Geschmacks zuerst durch die Behauptung des Geistes dieser Lustspiele. Er bewährte sie aber noch mehr durch die Art, wie er die Einfälle und die ernsthaften Gedanken ausführte, die seinem Genie wie Kinder des Ungefährs entschlüpfen. Gozzi war ein Dichter in denselben Verhältnissen, wie Goldoni keiner war. Er faßte seinen Gegenstand mit poetischem Blicke auf; und wenn er auch nur eine Posse hinwarf, hatte sie Kraft und Interesse. Dieses inneren Lebens seiner Stücke war er sich sehr gut bewußt. Aber er wußte auch, daß die Quelle dieses inneren Lebens von keiner wilden Phantasie getrübt werden dürfte, wenn sie nicht austrocknen sollte. Aus den abenteuerlichsten Erfindungen, die er sich mit Lust und Liebe gestattete, spricht eine helle Vernunft und eine kräftige Humanität voll Sinn und Würde. Sein Ausdruck ist immer einfach, und doch selten oder nie trivial.

Som Sidesykke til denne Dom horer særdeles passende A. W. Schlegels *) livfulde Fremstilling af de Gozziske Stykkers Eiendommelighed: Gozzis Schauspiele, siger

*) Vorlesungen über dramatische Kunst. (Vol. II. pag. 59. 60.)

han, sind dramatische Feenmärchen, in denen er aber neben dem wunderbaren versifizirten und ernsthaften Theile die sämtlichen Masken anbrachte, und ihnen die freieste Entwicklung ließ. Es sind Stücke auf den Effekt, wenn es je dergleichen gegeben hat, von fecker Anlage, noch mehr fantastisch als romantisch, wiewohl er zuerst unter den italienischen Lustspieldichtern Gefühl für Ehre und Liebe zeigt. Er ist bey aller grillenhaften Kühnheit sehr volksmäßig, die hauptsächlichen Motive werden bis zur unzweideutigsten Begreiflichkeit eingeschärft, alle Striche der Darstellung sind verb und handfest. Dem abentheuerlichen Wunderbaren der Feenmärchen diente die eben so stark aufgetragene Wunderlichkeit der Maskenrollen vortreflich zum Gegensatz. — Dog har neppe nogen i den tydste Litteratur med den Jnderlighed og med den synlige Kjendskab til hans Værker, fremstillet Gozzi efter sin sande Fortjeneste, som den geniale Hoffmann. Allerede i Leiden eines Theaterdirektors, hvor han udfører i sin eendommelige Maneer Eventyret om de tre Pomeranzer, lader han den brune Mand udvikle paa det skønneste Gozzis poetiske Værdie, og i die Serapions Brøder (Vol. I. pag. 188.), hvor han paa lignende Maade udfører Sujettet til il Corvo, slutter han med de characteristiske Ord: Es ist das Werk des genialen, wahrhaft romantischen Dichters des herrlichen Gozzis. In seinen dramatische Märchen hat er ganz das erfüllt, was ich von dem Operadichter verlange, und es ist unbegreiflich, wie diese reiche Fundgrube vortreflichen Operasujets bis jetzt nicht mehr benützt worden ist.

Da Gozzi kommer som en Fremmed, reisende fra sit fjerne italienske Fødeland hid til vort nordlige Hjem, hvor

XIV

han har faa eller ingen Bekjendte, og hvor mange ved det første Biefast kunne stødes ved adskillige ham, som den livfulde Italiener, eiendommelige Manerer, har jeg troet at det ikke var urigtigt, at lade foransførte Recommendationsbreve, som han ved sin Reise i Tydskland og Frankrig hos erhvervet sig, følge med. Dog haaber jeg, at han har fordomsfrie Dommere, der veed, at det Skjønne udtreer sig ikke paa samme Maade overalt, og at en frodigere Natur fremskyder frodigere Værter, vil selv uden disse finde en venlig Modtagelse: og at man, hvad Oversætteren angaaer, vil estertænke, hvor vanskeligt det er at oversætte Gozzi med sine italienske Dialecter, naar selv Indfødt, med hvem han i de vanskeligste Tilfælde raadførte sig, have stundom været nødt til at tilstaae, at Forfatterens Udtryk var dem ubekjendt *). Dette var ogsaa en af de Grunde, som bevægede mig til at tilføie Anmærkninger. I de tre Pomeranzer var det absolut nødvendigt, saasom jeg troede, for ikke at forstyrre Eventyrets poetiske Gang, at burde anwise alt Tilfældigt og alt hvad der afhængte af den polemiske Tendenz, en Plads i Anmærkningerne. Iffun det vil jeg udbede mig, at man

*) Selv det eneste Hjælpemiddel til de tre Pomeranzer (Werthes's tydske Oversættelse) eksisterer ikke i noget offentlig eller mig bekjendt privat Bibliothek. I Henseende til Texten har jeg forresten brugt deels den store Venetianer-Udgave fra 1772, deels den lille tydske Haandudgave (Le dieci fiabi teatrali del Conte Carlo Gozzi. Berlin 1808. 3 Vol.), hvilken sidste dog er ucorrect, uagtet den paastaar det Samme om Venetianer Udgaven, ja endog mangler den høist vigtige Ragionamento, hvormed Gozzi i Venetianer-Udgaven indleder sine dramatiske Stykker.

ikke fælder nogen almindelig Dom over Gozzi, før man har læst de otte øvrige Eventyr. Thi havde ikke den Omstændighed indtruffen, at de tre Pomeranzer i ethvert Tilfælde maatte begynde Rækken, vilde ethvert af de Øvrige have overgaaet den grønne Fugl, uagtet dens egen poetiske Værdie, i Plan, Regelmæssighed, Interesse, og fremfor Alt i Charactertegning. Men den historiske Gang førte det med sig, at de tre Pomeranzer maatte blive det første; og den lille grønne Fugl maatte, som nødvendig Fortsættelse af hiint, følge umiddelbar ovenpaa. Med de øvrige existerer intet saadant Forhold, og Valget bliver derfor frit. Dog vil il Corvo, il re cervo og i pitocchi fortunati komme til at udgjøre de næstfølgende Stykker. — Vi ville slutte denne Indledning ved et Forsøg til en Fremstilling af den italienske Kunstcomedies Gang, saasom dette deels er af Bigtighed, med Hensyn paa Gozzis Stykker, deels ikke kan være uden æsthetisk Interesse, efterdi den er aldeles ubehandlet, eller rettere sagt, ukjendt i den danske Litteratur; ja selv i den tydske har ingen undersøgt den som et selvstændigt Kunstfag, der, uafhængig af den regelmæssige Charactercomédie, har havt en særegen Skjæbne. For ei at opdynge Citater, som i dette Tilfælde vilde være uhensigtsmæssigt, har jeg kun anført de allernødvendigste, især der hvor jeg troede at have funden Urigtigheder hos foregaaende Forfattere. Selv uden Disse vil man indsee, at jeg baade har kjendt og benyttet de bedste Kilder.

Om Overgangen fra den romerske til den nyere italienske Comédie vil det altid være vanskeligt at sige noget Afgjæ-

XVI

rende. Det var let at formode, at den christne Kirkes Fædre vilde arbeide imod Skuespil som hedenske og som stødende mod Kirkens Grundsætninger: og da nu hertil kommer, at der fra det romerske Riges Fald og barbariske Nationers Oversvømmelse, lige indtil Carl den Stores Periode, ikke eksisterer noget eneste Mindesmærke om det italienske Theaters Tilstand, eller endog blot Tilværelse, indseer jeg ikke, hvorfor man skulde antage, at der er en umiddelbar Forbindelse mellem det gamle romerske og det nyere italienske Theater, om man endog kunde bevise at Mimer og Pantomimer lignede den italienske Comedia dell'arte: Saturnalierne, Carnevalet: og de Gamles Sannio den nyere Arlechino. Som om ikke Menneskets almindelige Lyst til Morfab, og isærdeleshed de sydlige Nationers naturlige Vivacitet og Overgivenhed kunde frembringe Noget, der lignede deres Forfædres mere kunstmæssige, men ved Tiden tilintetgjorte, dramatiske Repræsentationer? Saaledes kunde man jo, for at tage Exempel af en anden Litteratur, bevise, at Forfatteren til de franske Farcer, som kaldes *pois pilés*, og *Pierre Faifeu*, der digtede *la farce de maître Patelin à quatre personnages*, skulde have kjendt osciske Atellaner: og til hvilke Urimeligheder vilde ikke saa ucritisk en Paastand føre? Righed vil man altid finde, saavel i Dette, som i Alt, hvor Overeensstemmelse i den menneskelige Natur fører til overeensstemmende Resultater; men vel maa man vogte sig for at ville ængsteligt søge den Traad, der igjennem mange Secler forbinder og bevirker dem. Om der endogsaa aldrig havde eksisteret Atellaner hos Romerne, vilde der dog hos Italienerne have været Comedia dell'arte: heller ikke var det den romerske Sannio eller Maccus,

der dannede enten Arlechino, Pulicinella eller Pierot: men det var Nationens eiendommelige overgivne Character, der udtalte sig til forskjellige Tider paa en temmelig harmonerende Maade. Lad os ogsaa antage, at aarlige Markeds- eller Carnevalsloer, og Middelalderens lystige Narrefeste (*fête des fous* — som jo ogsaa maa lade sig udlede af Saturnalierne — *fête de l'âne* o. s. v.) kunde have vedligeholdt Mindet om de gamle Atellaner, saa skulde det dog være forunderligt, om den nyere italienske Kunstcomedie og den lignende gammelromerske skulde staae i Forbindelse med hinanden, efterdi det er bekjendt, at alle theatraliske Forlystelser i en Række af mange Secler vare ophørte. Vi ville indrømme Antiquarerne af den modsatte Mening alt, hvad historiske Data tvinge os til at indrømme, at det nemlig er sandt, at, ved et forunderligt Sammenstød, den romerske Sannio har afraget Haar, som den nyere Tids Arlechino: at hans Maske var fort som den Sidstes: at hans Dragt har tilsyneladende været liig den italienske Arlechinos Dragt: ja at han endog har baaret et kort Sværd (*clunaculum*), hvormed han anstillede samme løierlige Gestus og Pryglerier, som Nutidens Arlechino, og at Titlen *planipes* (til Forskiel fra den tragiske *Cothurnus* og Comediens *Soccus*) adskiller ham fra de tragiske og comiske Skuespillere. Sandt er det ogsaa, at *Maccus* (*mimus albus*) eller den hvide Mand, der i Atellanerne spiller den træagtige Dumhed, ligner Pierot i Character og Dragt, saasom den bestod i et for Græker og Romer ellers ganske fremmed Drapperie, nemlig lange vide Beenflæder og en Trøie med lange udslagne Ermer. Unægteligt er det ogsaa, at Pulicinellas puffelagtige Legeme omtrentlig gjenfindes saavel paa

XVIII

Vasemalerier, som i smaa Bronzefigurer, fundne under Jorden i Herculanium. Alt dette, siger jeg, indrømme vi som Noget, der baade er historisk, og i og for sig selv høist mærkeligt, og dersom den hele øvrige og vigtigere Forbindelse var ligesaa beviislig, da kunde man med Rette sige, hvor vilde ikke Urlechino og Pulicinella blive forbaufede, naar de fik at vide, at de i lige Linie nedstammede fra Romernes Forgjængere, de gamle italiske Døcier? Jeg tænker, at Pulicinella selv vilde begynde — for at bruge Millins Characteristik af hans Udvortes — à rire avec le bizarre nezillement, qui paroit être l'effet de son nez camard, dersom han fik at vide, at han endnu er hjemme i sin gamle Fødeby Atalla (Aversa), hvor hans saakaldte Farfader, salig Maccus, levede i de romerske Tider; og at han altsaa giver blot Gæsteroller i den hele øvrige Deel af Verden, hvor der endnu gives Mennesker, der ikke i den Grad plages af Miltsyge, at de jo kunne lee over hans Slægtninge, den lille og store Pulicinell? Dog det er ikke saa. Lad ogsaa disse Ligheder synes at bevise noget, hvor ilde vilde man ikke handle, naar man i Alt, hvor der i Menneskehedens Culturhistorie er Lighed, vilde, Tiden og Rummet uanseet, knytte dem sammen? Hvor vilde ikke Antiquarerne, der oplede den lystige Skabning Comedia dell'artes Tilværelse i hine fjerne Tider, forundres, naar de værdigede at betragte med lidt mere opmærksomt Die de omvandrende Skuespillertrouperes oeconomiske Indretning, og fandt der Hovedkilden til Kunstcomediens Tilværelse; naar nemlig Disses Entreprenører, for at lette sig Udgifter ved nye Dragter til nye Stykker, hvis Indtægt endnu ei kunde beregnes, grebe med Glæde en Opfindelse, hvor fast bestemte Cha-

racetere medførte fast bestemte Dragter? Vi ville imidlertid ikke anticipere denne vigtige Paastand, men blot anføre et Exempel paa, hvorledes man bærer sig ad, for at urgere den antagne Hypothese. Naar den nyeste Forfatter om Maffesystemet, den i andre Fag berømte Millin (Magazin encyclopédique for 1818. Vol. II. p. 50), anfører Diomedes de *orat. poetic.* hos Aul. Gellius (*noctes atticæ. I. 2*), hvor denne siger om Attellanernes *histriones* at de kaldtes *Planipedes*, *quod planis pedibus* *o: nudi proscenium introirent*, da forandrer han dette til "*une chaussure plate*, og efterat have foranstaltet denne selvgjorte Forandring undres han over at finde den livagtige Arlechino i Attellanerne *). Lad ogsaa de romerske Skuespil have holdt sig, efterat den regelmæssige Comedie havde tabt sig under Keiserne, hvor kan man dog troe, at Thomas Aquinas, der levede i det 12te Seculum, skulde kunne bevise noget om Nexus mellem Attellaner og Comedia dell'arte? Som om det meget betydende Ord *Histriones* kunde bevise af hvad Art disse Folkelystigheder vare? Allerede i det 6te Seculum havde de jo — som man seer hos Cassiodorus — taget en ganske anden Retning, og dog skal den endnu senere Kunstcomedie være udsprungen fra disse! Hvad betyder endelig det Beviis, man henter fra det italienske Zanni (*o: Arlechino og Scapino*), som maa lade sig derivere af det romerske Sannio? Deels skriver jo dette Sidste sig igjen fra det græske *Σαννας* og *Σαννος* (hvoraf *sanna* og *sannio* *o:*

*) Paa denne vilkaarlige Maade er det ikke vanskeligt at indpractisere Arlechino i den romerske Litteratur.

Grimace — Gjøgler), og maatte altsaa udledes fra de græske Satyrspil; deels vil jeg paatage mig, lige saa godt at udlede de bekjendte franske Benævnelser: Jean Farine, Jean Potage — det spanske Bobo Juan — det engelske Jack — ja endog det tydske Hans Wurst, Hansdampf — af Sannio. Hvad indeholder Ciceros Uttring (de Oratore libr. II. cap. 61), som man anfører som et Hovedsted, andet end en almindelig Beskrivelse af en Pudsenmager, der passer sig ligesaa godt paa den ene, som paa den anden, eller rettere sagt paa Ingen af dem. Quid enim, siger Cicero, potest tam ridiculum esse quam sannio? qui ore, vultu, imitandis moribus, denique cursione ridetur ipso. Hvor er her Beskrivelsen af den nyere Arlechino? Som om denne Character ikke havde noget Eiendommeligt, der adskilte ham fra enhver anden lystig Person.

Jeg troer derimod med Grund at paastaae, at Zanni er ikke andet end en Forkortning af Giovanni. Siger ikke Carlo Dati selv, at man i Lombardiet siger Zancarlo, Zanpiero, istedetfor Gian Carlo, Gian Piero? Ja mon ikke Niccoboni selv har været nødt til at anføre en Forfatter fra Middelalderen, der om een, der spillede en Pudsenmagers Rolle udtrykte sig ved at sige: fecerat Joannem (Giovanni)? Hvorfor derimod alle Nationer, saasom Spanierne ved Juan, Italienerne ved Giovanni (Zanni), Franske ved Jean, Engellænderne ved Jack, Tydske, Svenske og Danske ved Hans (Hans Mar), have villet udtrykke Benævnelsen for deres Harlequin, bliver et ganske andet Spørgsmaal, som vel Ingen kan afgjøre. Men heraf seer man dog, at man ikke behøver ængstligt at gaae op i Romerfolkets Atellaner — hvis Spor snart

maatte med saa mange andre vigtigere Eiendommeligheder hos dette Folk tabe sig i Tiden — for at opsoge Kilden til en Folkefornsielse, som Italienernes opvakte, lystige og opfindsomme Aand selv var istand til, uafhængig af Andre, at frembringe; og at Kunstcomediens Hovedpersoner i Zanni kan igjennem Giovanni udledes fra det nyere Hesperien selv, uden at man behøver igjennem Sannio at løbe op til Oldtidens Romere. Uagtet altsaa saavel Niccoboni, som de mange Andre, der have undersøgt denne Gjenstand — thi Bouterweck, og især Flögel, ja endog Schlegel, give kun Gjenlyd af ham — troer at kunne bevise, for at anføre hans Paastand med hans egne Ord: *que les comedies des autres nations ne se peuvent vanter comme la comédie italienne de tirer leur origine immédiatement de la comédie des Latins*, paastaaer jeg dog, at denne Mening bygges mere paa en tilgivelig National-Forsængelighed end paa historisk Sandhed. — Den første Periode, i hvilken vi med nogen Sikkerhed forefinde italienske Comedier, er 1180, hvor Thomas Aquinas omtaler deslige Skuespil, som Noget der dengang havde allerede en rum Tid existeret. Hvorvidt den italienske Comedie har faaet en nogenlunde regelmæssig Form allerede i det 8de Seculum, ville vi af Mangel paa Data lade være uafgjort, kun det maa bemærkes, at man har villet paastaae, at saavel Arlechinos som Scapinos Rolle, der høre til det senere Maskesystem, allerede i den Tids dramatiske Spil skal have begyndt at eksistere. Men ogsaa denne Paastand, der vilde være mærkværdig, hvis den var sand, anfører jeg for at paatale dens Urigtighed. Det er nemlig beviisligt, at det er først i Flaminio della Scalas 50 Cannevas eller Scenarj (trykte i Mantua 1611),

at Arlechino og Scapino træde op som Characterer. Sa vil man endog antage, at de vare bekjendte i hans Tid i Carnevals-Lystighederne, kan man dog ikke tvinge disse comiske Personers Tilværelse meget høiere op end til della Scalas Forgjænger Grazzini, saakaldt Pascas Tid, hvis Canto carnescialesco della mascherata de' Zanni blev spillet i Florenz 1540. Det er i det mindste vist, at Arlechino ikke synes at kunne drives høiere end til Ruzzantes Periode, der indtræffer omtrent Aar 1500. Naar vi nu, efter disse dunkle Secler forfølge den italienske Comedies Gang, og saaledes nærme os Middelalderens Secler, da finde vi, at ligesom det i de græske Mystier var Tilfældet, at man dramatiske fremstillede enkelte Partier af det forsvundne Gudelig, saaledes er det ogsaa Tilfældet i de Secler, der i den moderne Tid svare til de samme i den antike, at den dramatiske Kunst efter Middelalderens mørkeste Aarhundreder træder udelukkende frem i religiøse Emner. Ikke ville vi, som sagt, derfor antage, at der efter Romerrigets Fald har existeret en fortsat Tilværelse for den dramatiske Kunst, om man ogsaa kunde bevise, at Romerne bragte deres Theaterførelser med sig til Spanien, at man endnu i Sagunt har fundet betydelige Ruiner af gamle Theatre, og endelig, at den spanske Nation er den ældste af de moderne, som eier dramatiske Productioner, og at denne Nation altid har indvirket meget paa den italienske*). Men desuagtet kan man dog ikke nægte, at det moderne Theater deri har megen Lighed med de Gamles, at Emner, tage

*) Riccobonis Reflexions historiques sur les differens théâtres de l'Europe. Amsterdam 1740, pag. 40.

fra Religionen — hos de Gamle Gudernes Mysterier og Herologie, hos de Nyere Religion og Legender — vare de almindeligste. Hvad er vel saaledes de spanske Autos sacramentales andet, end Italienernes Rappresentazioni dei sacri Misteri, og Englændernes Miracles? Hvad andet deres paa offentlige Gader spillede Jornadas, end Intermezzo's, der, med al deres tilsyneladende Lystighed, dog havde en religiøs Tendenz? Paa denne Maade bliver deels Mysterierne i den christelige Religion, saasom Adventus sancti spiritus, Christi descensus ad inferos, Incarnationen, Passionen, Gjenopstandelsen o. s. v., deels mærkværdige Partier af den hellige Skrift, og endelig Helgenes og Martyrers Liv og Levnet, Gjenstanden for den ældste Deel af den italienske, som overhovedet hele den moderne, dramatiske Digtekunst, og just derfor erholde de det almindelige Navn Mysterier, eller, som de i den engelske Litteratur — som mig synes — rigtigere hedde Mirakler (miracle — plays).

Det var nemlig Tilfældet omtrent ved Carl den Stores Tid, at Handelen dreves især ved Markeder, der undertiden kunde vare adskillige Dage. Ved disse indfandt sig en Mængde buffoni, jongleurs (minstrels) o. s. v., der ved Lystighed fortjente sig selv Penge, og fordrevede Tiden for de Andre. Slige profane Løier kunde Geistligheden ikke goutere, og efter adskillige Forsøg paa at forjage dem, bleve de enige paa den Maade, at disse vandrende histriones spillede Scener tagne af den christelige Religion, hvorved den hele Actus fik et mere anstændigt Udseende *).

*) Mærkeligt er det imidlertid at allerede i det 4de Seculum har Gregorius Nazianzenus skrevet i Constan-

XXIV.

At deslige Stykker ikke kunde være af synderlig Gehalt, kan man let slutte sig til: og jeg troer at det Mærkeligste ved dem er, at man allerede der finder en Retning af den nyere Poesie og en Spire til det Romantiske. Seer man ikke i disse det Alvorlige at afverle med det Skjæmtefulde, det Hellige med det Profane? Saaledes løber ved Siden af Religionens Mysterier Lasten som en Art af Harlekin i Stykket, og gjennemprygler Djævlens med sin Stof: Noah faaer stundom paa Øret af sin Kone, og et Par Djæвле, der komme slæbende med en Jøde til Helvede, holde en opbyggelig Epilog til Tilskuerne*). Imidlertid vare disse Mysterier paa den Tid meget vel anseet overalt i Europa: ja man seer endog en Pave give 1000 Dages Absolution til hver den, der er opmærksom Tilskuer ved et stort Mysterium, samt lyse Band over den, som vil forstyrre det. Ja Paverne selv, saasom Paul den 2den (1416), ansee det ikke for upassende at skrive deslige theatraleske Arbejder.

Disse Farcer, der overalt vare i Begyndelsen stumme, eller mimiske Forestillinger — saasom det Stykke, der i Padua i Prato della valle blev opført om Paasken (1243), eller det i Friaul (1298) i Pintsefesten, der fore-

tinopel af det Slags Stykker, f. Ex. Χρισος πασχαυ. Voltaire turde maaskee derfor ikke have Uret, naar han derivrer Mysterierne fra disse; især da dertil kommer, at de i Middelalderen berømteste Feste, la fête des fous, la fête de l'Ane, vare, skjøndt under andre Navne, allerede givne i den græske Kirke (990).

*) Crescimbeni Istoria della Poesia volgar. (Vol. II, pag. 43.)

stillede Christi Lidelse *) — bleve snart forvandlede til dramatiske Forestillinger, hvor der herskede i det mindste nogen Plan og Character. Man har endnu adskillige italienske Stykker af en saadan religiøs Tendenz, der dateres endog af italienske Litteratorer til Aar 1300, altsaa henimod Dantes Periode.

Men i de 40 første Aar af det 16de Seculum tager den italienske Comedie en modsat Retning. I Ariostos 5 Comedier, Macchiavellis og Cardinal Dovizia di Bibienas, samt Trissinos Stykker seer man de italienske Digtere at forlade de religiøse Emner, og derimod hente Stoffet fra det græske eller romerske Theater, uden at betænke, hvad Forskjæl Tiden, forandrede Anskuelser og især National-Eiendommeligheden maatte medføre. Om trent ved Pave Paul den 3dies Tid (1546) ophøre derfor for en stor Deel de mysteriøse Fremstillinger af Christi Liv og Levnet **). Men hvor berømte end disse Forfattere vare, og i hvor correct Stil deres Efterligninger end vare udførte, seer man dog tydeligt, at de ikke vare efter den italienske Nations Smag, der hellere ønskede under Forestillingen at kunne lee, end anstille lærde Undersøgelser om disse nationale Forfatteres større eller mindre heldige Efterligning af den classiske Comedie. Der var derfor Ingen, saavel af Disse, som de mange Andre, der af

*) Muratori scriptores rerum italicarum. (Vol. XXIV. pag. 1205.)

**) Om Broderskabet del Gonfalone, der udelukkende i Coliseum og paa andre Steder forestillede disse Stykker, samt om Disses Spil i Almindelighed, handler Niccoboni grundigt i Reflexions sur les Théâtres d'Europe. pag. 9-13.

XXVI

forforskjellige lærde Academier bleve belønnede og stemplede som Mønstre, der behagede Folket. De kaldte dem Comedie erudite eller antiche, og besøgte dem ikke. Sa disse Academier, der i utallig Mængde under phantastiske og pretiøse Navne vorede i det 16de Aarhundrede op i Italiens allermindste Byer, vare just de, der ved Tegen efter som i et Drivhuus at opelske sygelige dramatiske Gøstre, vedligeholdte Folkets Modbydelighed for disse saakaldte Comedie erudite, og saaledes, skjøndt mod deres Villie, banede Veien for Kunstcomedien, der umærkeligt eksisterede fort i de aarlige Carnevalsløier.

Jeg veed i det mindste ikke Noget der mere taler for min Paastand, at Comedia dell'arte med samt sine Hovedmaskeer i Zanni udviklede sig af Carnevalsløierne, end Cantinellas Sang i Grazzini's canto carnescialesco della mascherata de' Zanni, hvor det iblandt andet hedder:

Facendo il Bergamasco e'l Veneziano
N'andiamo in ogni parte:
E'l recitar comedie è la nostra arte.
Noi, che oggi per Firenze intorno andiamo,
Come vedete messer Benedetti
E Zanni tutti siamo,
Recitatori eccellenti e perfetti o. s. v.

Og flige Modbeviser kunde jeg, hvis Rummet tillod det, betydeligen forflere.

Hine, som oftest pedantiske, Copier af Oldtidens Originaler, bleve paa de smaa Fyrstehoffers Bekostning, hvor Lyst og Kundskab til den gamle Litteratur holdt sig i sin oprindelige Glands, opførte for Lærde: men snart

bleve disse Stykker tilranede af Selskaber, der droge Fordeel af at lade dem opføre: og nu var det man lærte at bemærke, at det ikke var nok at iagttage paa en ængstelig Maade Oldtidens Poetik, eller mæisommeligt at oversætte de Gamle, der vare tilfskaarne efter en ganske anden Tidsalder's Snit end den nærværende. Erfaring var, som i Alt, ogsaa her den bedste Lærcerinde, og det var ved hendes Hjælp man indsaae, at man maatte betræde en anden Wei end den begyndte, for at erholde en italiensk Nationalcomedie: og at denne maatte sættes i Forbindelse med Carnevalets Masker og Løier. Dette var formodentlig ogsaa en af de vigtigste Aarsager, der bragte enkelte Forfattere til at opfatte en anden Maneer i det Comiske, og give denne Digteart en Retning, der mere svarer til Menneskets almindelige, og isærdeleshed Italienernes, Lyst til at more sig og lee. Paa samme Tid nemlig som Ariosto, Machiavelli og Flere troede at Efterligninger af Plautus og Terenz — thi Machiavellis originale, men boccaccio's smudsige, Mandragola er dog kun en enkelt Undtagelse fra Reglen — kunde mere de efter Latter saa begjærlige Italiencere, kom to Digtere frem, der begyndte at aabne den Bane, paa hvilken vi see Ruzzante og senere vor Gozzi at blive saa udmærket. Disse Digtere vare Pietro Aretino og Grazzino, kaldet Lasca: og hvad disse havde begyndt, bragte Gozzis mærkværdigste Forgjænger Ruzzante Beolco (1530) til en høi Grad af Fuldkommenhed. Da er det nemlig at man bringer i en fastere Form og i indbyrdes næiere Forbindelse saavel Maskesystemet som Comedia dell'arte, eller den Indretning, at spille efter Scenarij o: efter blotte Udkast, som Forfatterne gave, i Form af Acter og Scener, men som Skuespillerne

XXVIII

felv maatte udfylde *). Den Første, man finder, der har indført Brugen af disse Scenarij, er Flaminio della Scala **), kaldet Flavio, som endog siden efter lod flige Scenarij trykke, og det er her vi finde Forklaring over mange Scener i Gozzis Stykker, der ere udfastede paa denne Maade, f. Ex. Truffaldinos, Brighellas og Pantalone's Repliquer i nærværende Binds den lille grønne Fugl. Man kunde ogsaa vanskeligt udfinde nogen Leilighed, hvor Italienernes Lyst og Dygtighed i at improvisere kunde vise sig i et mere glimrende Lys end i Comedia dell'arte, der ogsaa kaldes Maske-Comedien, fordi den spillede med Maske, og fordi de deri forekommende Characterer ere Speciel-Characterer og engang for alle permanente. Hvad er da altsaa Maskesystemet? og hvorfra har denne italienske Nationaleiendommelighed sin Oprindelse? Alt vilde, som Niccoboni og hans mange Gjenlyd, Goldoni, Flögel, Schlegel, Wismanr, Bouterweck, Millin ic., ulede det fra de Gamle, der spillede med Masker — og just Atel-

*) Simples canevas, accrochés aux murs du Théâtre par derrière les coulisses.

**) Bouterweck (Geschichte der italienischen Poesie, Vol. II. pag. 187) har derfor Ret, naar han siger, at Ruzzante "kam zuerst auf der Einfall, dramatische Planen (scenarij) für die Schauspieler der Kunst-Comedie aufzusehen." Italienske Litteratorer have beviist det Modsatte. Formodentlig finder ogsaa sammesteds en Forblanding Sted om Arlechino og Scapino hos Ruzzante Beolco. Det skulde nemlig hedde, at Denne er den Første, der indførte hos Italienerne i sine Stykker de forskjellige italienske Dialecter, formodentlig for paa denne Maade at forskaffe sig en poetisk Popularitet.

lanerne med usædvanlige og caricaturmæssige Maskeer — gaaer ligesaa lidt an, som at udlede Kunstcomedien selv fra Oldtidens Farcer. Naar vi derimod antage — og dette beviser Historien — at de allertidligste Carnevals-lystigheder indeholde Spiren til Comedia dell'arte, og at disse allerede tidligt udførtes en masque, saa bliver det let forklarligt, at de senere Italianere, uden at drømme om, at deres Forfædre brugte en noget lignende Skik, isærte deres theatricalke Gaillards denne Bedækning. End ikke den meest detaillerede Litterærhistorie kan angive, hvorledes de omvankende Skuespillertroups — der udgjøre Italiens vigtigste Histriones — opstode i Enden af det 15de Seculum. Naar man tænker paa Thespis og hans Karre, da kan man let forklare sig, hvorlunde den moderne Tids Thespis'er, der droge omkring og fremstillede deres lystige Spil, som i Førstningen blot var en Monolog, eller senere Dialog imellem Entrepreneuren og hans Kammerat, forvandlede disse til en Art Lystspil, der ikke skreves op, men hvori en vis Dialect, Character og Fødeland tildeeldes enhver. Uden at disse Folk havde studeret Plautus eller Terenz, lærte det daglige Livs Gang dem snart, at der gaves bedragne Fædre, udsvævende Sønner, forelskede Døttre, listige og medhjelpende Tjenere, bestukne Tjenestepiger, og saaledes udsprang ligesom af Livet selv de vigtigste af Kunstcomediens Maskeer. Det, som saaledes var formet af Folket selv, blev af Kunstforstandige Mænd endnu mere uddannet, og saaledes mener jeg, at Ruzzante Beolco gjorde det samme, som i en anden Tid, Aand og Digteart Æschylus gjorde, optig og uddannede, hvad Folket havde ubemærket selv bragt til en Art Uddannelse. Hertil kommer endnu

XXX

en vigtig oeconomisk Grund, der staaer i Forbindelse med den foregaaende. Entrepreneurerne, der, efterat staaende Selskaber først vare oprettede, diverterede Publicum med de hidtil eksisterende Comedie erudite, følte sig foruleiliggede ved at bekoste ny Dragter til de forskjellige Personer, der traadte op i de antagne ny Stykker, hvis oeconomisk-fordeelagtige Resultat desuden ikke kunne bestemmes. De saae derfor ikke ugerne, at kunne udføre Stykker, hvor Handlingen foregik ved de samme Personer. Hvad enten altsaa Arlechino var Lærd, Soldat eller Skørsteensfeier, bar han dog samme Dragt: og Pantalone i alle mulige borgerlige Situationer bar dog sin røde simarre (zimarra) over sin sorte Dragt. Hertil kom endnu den Omstændighed (ligeledes til stor Fordeel for Entrepreneur), at Skuespilleren, som saaledes fik et eneste Fag, blev endnu mere habil, da der aldrig gaves ham andet end den Maske, han engang for alle spillede i. Ja de bleve endog saa bekjendte ved disse enkelte Roller, at de uden videre fik Navn efter deres Roller; f. Ex. den bekjendte Andreini, der heed Capitain Spavento: Sacchi og Fiorili: Truffaldino og Tartaglia. Naar man tænker sig Tingen paa denne Maade, troer jeg at have beviist, at Carnevalslystighederne gav Kunstcomedien dens Udspring; hines Maskerader Anledning til dennes Masker: Entrepreneurens Gjærrighed, Digternes Caprice og Histrionernes derved bevirkede Stigen til høiere Fuldkommenhed Grund til at Maskesystemet ei alene vedblev igjennem hele Aarhundreder, men ogsaa blev paa forskjellige Maader uddannet og forædlet. Nu staaer tilbage, at vi skulle nærmere see, af hvilke enkelte Dele det hele Maskesystem bestaaer, saasom dette deels er af Vigtighed i Almindel-

lighed for at kjende Kunstcomedien, deels for at forstaae de Gozziske Fiabe.

Egentlig bestaaer kun Systemet af 4 Maskeer, men deels tilføies dertil flere underordnede, deels fremtræder den samme Hovedmaske under forskjellige Benævnelser, og deels ere Enkelte gangne udelukkende over til den mimiske Ballet eller Marionettheatret. De to vigtigste og ældste ere de to Gamle: Pantalone og il Dottore bolognese (Jeronimus og Leonard). Da Venedig i ældre Tider havde tiltaget sig den største Deel af Datidens Handel, var det naturligt, at Pantalone (opkaldt efter sine Beenflæder, Pantaloni) blev fremstillet som en rig venetiansk Kjøbmand, hvis ældre Dragt var en rød Slaabrok (zimmarra, simarre), hvormed Kjøbmænd i de Tider gik omkring i deres Pakkjeldere, Beenflæder og Strømper i eet, sort Maske med stort Skjæg. Den nyere Pantalone derimod har rød Maske, og bærer den almindelige borgerlige Dragt, saaledes som man endnu under Navn af Cassander seer ham paa Casortis Theater, samt et tilspidst Fip skjæg. Hans Character er ganske Oldtidens Chrenes og Holbergs Jeronimus; ærlig og ligefrem, stundom lidt amoureux, men altid en Gjæf for Søn, Tjener eller vedkommende Pernille, uagtet han trolig ligger paa sin Post imod Galaner, der vil have hans Datter eller hans Myndling, og listige Sønner, der, med et lignende Appendix af en Tjener, efterstræbe hans Pengekasse. Den anden Fader (Leonard) er il signore Dottore fra Bologna, og bærer endnu den gamle Universitets- og Bologneser-Advokatdragt, hvis Pande og Næse er sort, men Kinderne røde. Hvorfor den anden Fader skulde være en Lovkyndig, er vel ikke saa let at

XXII

afgjøre, men det er imidlertid vist, at man hverken behøver med Niccoboni at oplede Pedanten i Plautus's Comedie Bacchides, eller med Millin at løbe op i det 12te Aarhundrede, dengang Irnerius oprettede en ny Skole for Jurisprudenzen i Bologna, eller da de to berømteste Lovkyndige, Bulgarus og Martinus, strede om Keiseren havde virkelig Eiendom eller blot ususfructus af Verden. Tingen ligger langt nærmere. Universitetet i Bologna var allerede forhen berømt som Centrum for den Tids Videnskabelighed i Italien, og der gik alt for mange berømte Lærde ud derfra, til at det ikke skulde, især hos de nationalforsængelige Italianere, tiltrække sig alle de Indfødtets Opmærksomhed. Hvor var det nu muligt, at man kunde hente en mere comiss Modsatning til en Laicus, som den borgerlige Pantalone, end den pedantiske Dottore, den evige Gladderhank, der aabner Munden, blot for at kaste om sig med Sentenzer, snart i ciceronisk, snart i macaronisk Latin? At Holberg, og før ham Moliere, har tilfulde benyttet den Character, lære os den Førstes Diaforius og den Sidstes Stygotius, hans Advocater ic. — Vi komme nu til de saakaldte to Zanni, hvorunder indbefattes Arlechino og Scapino, (der under Navn af Scapin, skjøndt i Grunden kun en Aart af Arlechino, gaar over i det franske comiske Theater, besynderlig hos Moliere, og endelig over i det Holbergske og bliver Hendrik). Vi have allerede i det Foregaaende yttret den Mening, at langt fra at stirre hen i Secler, hvor vi ingen Traad kunde skimte, og altsaa maatte bygge Hypotesen paa et Maaskee, heller udlede den almindelige Benævnelse Zanni af Giovanni (Jack, Juan, Jean, Hans), end af det fjerne græsk-romerske Σαυνος eller

Sannio. Overhovedet ville vi engang for alle, for at fritages for flige Derivationer fra de-Gamle, anføre et Par Exempler, hvoraf man vil see, til hvilke Modsigelser de føre. Enkelte Mimi (s: soidisant Arlechini) havde efter Apuleji Vidnesbyrd en Dragt der heed centuclus, s: sammensat af 100 Stykker, ce qui convient parfaitement, siger Millin, au Sannion de Ciceron (og vi har alt i det Foregaaende viist, at dette Hovedsted af Cicero — de Oratore, II. 61 — kan definere Pierot, ja endog Pulicinella, ligesaa godt som Arlechino) ainsi qu'à notre Arlechin, og dog udleder han i Noten samme centuclus af centoculus, hvorved den hele Comparison falder bort. Ja, hvad mere er, Niccoboni, hvis hele System bygger paa denne Derivation fra de Gamle, fortæller os ikke allene det, som Millin gjentager efter ham, at Mimus centuclus er Arlechino, men glæder sig endog over, at der under Jorden er funden en Bronzefigur (som man deels finder i Niccobonis Histoire du Théâtre italien, Vol. II, 15de Figur, og hos hans Echo, Flögel, foran Geschichte des Groteschcomischen), hvilken skal være Maccus i Atellanerne, og altsaa Mimus albus. Men hvilken bliver Conclusionen? Neppes den, man skulde vente. Niccoboni finder sienshyuligen den senere neapolitanske Pulicinella deri, og glæder sig endog over Opdagelsen, skjøndt jeg dog vil spørge, om man ikke med langt større Billighed kunde sige, at den er den nyere Tids Pierot? Naar man nu kan af en og samme Oldtidsfigur udlede saavel Pierot som Pulicinella, der dog ere særdeles forskjellige, saa falder vel deslige Derivationer fra Oldtiden bort som en Caprice af Antiquarer. Dog dette in parenthesi. — Ligesom Arlechinos Dragt, saa er ogsaa hans Gestus og

XXXIV

Character Italienernes Eiendom. Han er, som Goldoni ganske naivt kalder ham, un pauvre diable, qui ramasse les pièces, qu'il trouve de differents étoffes et de differents couleurs, pour accomoder son habit, og som paa den Maade skraber sig en Dragt sammen af lutter trefantede røde, blaa, violette og gule Klædestumper, med sort Maske, graa Hat à la bergamasque, og Sko eller Støvler uden Affsøge. Arlechinos Character er isøvrigt, saaledes som han fremtræder i Italien, en absolut Chamæleon. I de ældre Tider : før omtrent Aar 1560 er han, hvad han i de sidste Tider atter er bleven, en med sjælden legemlig Behændighed begavet Karl, der gjør de naragtigste Bevægelser, saa at han synes mere at svæve i Luf-ten, end staae paa Jorden, listig, overgiven, undertiden indtil Platheder og Smudsigheder, og en Mester i Intrigue. Hvor forundres man derfor ikke ved at see, hvorledes Arlechino i det 16de Aarhundrede forandrer sin Grundcharacter og bliver omtrent det samme, som den senere Tids Pierot, : en tro og virksom, men feig, forsulten, uvidende og dum Tjener, der gjerne vil være vittig uden at det lykkes ham, og som af Egennytte nedlader sig til de største Bedragerier, fort sagt en Holbergsk Art. De nyere Italienere have imidlertid heldigviis ladet ham aflægge disse Træk, og atter tildeelt ham den Character, hans Ahner have besiddet. Ligesom Arlechinos Character er Kronen for det italienske Theater, saaledes er Kunstcomedien med sin Improvisering den sande Prøvesteen for en ægte Arlechino: og man behøver neppe at læse om de Belønninger, som berømte Histrioner i denne Maske har faaet — saasom Cecchini og Andreini, der bleve nobiliterede af Keiser Matthias: Dominico, der

liig den sidste, 1783 afdøde, berømte Bertinazzi, kaldet Carlino, var Paris's Yndling — for at vide hvad der kan gøres af en Arlechino under deslige Hænder. Ligesom Pantalones Sprog er altid den venetianske Dialect, il Dottore's den bolognesiske, er Arlechinos og Scapinos altid den bergamasciske (fra Bergamo). — Scapino (ogsaa kaldet den anden Zanni) er det samme omtrent som Glaverne hos Terenz og Plautus, rænkefuld, intrigant og Sønnernes Medhjælper til alskens Bedragerier. Dog ogsaa han forekommer ligesom Arlechino som enfoldig og dum, formodentlig fordi man fortæller, at Bergamo er saaledes beliggende, at Byens ene Deel ligger høit, den anden lavt, og at den første Deels Indvaanere ere ligesaa spirituelle, som den sidste's stupide. Alligevel synes Goldoni *) mig at have Uret, i det mindste at staae i Modsigelse til andre Forfattere, naar han gjør Scapino til den samme Person som Brighella, og lader denne blive den anden af Zanni. At udlede Navnet Arlechino er særdeles vanskeligt, og af den Mængde Derivationer man finder, anseer jeg ingen for at være paalidelig: ifkun det er vist, at antiqua Harliquini familia**) har existeret før Aaret 1514. Alligevel er Derivationen af Harlequin, som et Spottenavn med Charles Quint (Carl den 5te), opstaaet under Franz den 1stes Regjering, ikke saa ilde som Flögel (Groteschkomische, pag. 37) mener. Jeg har i det mindste i Gherardis Théâtre italien fundet, i et Stykke kaldet Arlequin Protée, en Replik, som viser at

*) Memoires pour servir à l'histoire de son théâtre.
(Vol. II. cap. 24. pag. 194.)

**) Raulini epistolæ. (pag. 28.)

XXXVI

les Comediens italiens, der i Hotel du Bourgogne om-
 trent 1680 gave flige fransk-italienske Kunstcomedier, an-
 tage samme Derivation: Arle-Arlequin-qu'en dis-tu?
 c'est comme qui diroit Charle - quint, voila un nom
 bien heroique. (Theâtre italien. Vol. I. pag. 77.)
 Disse ere Maskesystemets Hoveddele: men hertil kommer
 en Deel, som vi ikke kunne forbigaae, fordi de udgjøre
 en nødvendig Deel af det Hele. Blandt disse høre først
 og fremmest Pulicinella, der siensynlig er af nyere Op-
 findelse, og opfunden længe efter de fire Hovedmasker.
 Dog maa man ikke forblande saavel de mimiske Baletters
 som Marionetttheatrets Pulicinella med det neapolitansk-
 italienske Theaters Pulicinella. Den første har en stor
 Mave, der næsten gaaer ned til midt paa Laarene, hvor-
 imod en ligesaa spids Puffel paa Ryggen, ved at gaae
 opad, gjør ham næsten lig et latinsk X. Hans halv
 blaa og gule Dragt er stærk baldyret-med Sølv og Guld,
 og hans Hoved er bedækket med en uhyre trefantet guld-
 galloneret Hat, der gaaer op i en Spids som en Kegel.
 Hans sorte Støvler med røde Hæle udmærke hans Fødder,
 medens umaadelige Manschetter næsten bedække hans Hæn-
 der. Endelig frembringer han ved et gjennemboret Stykke
 Træ eller Elfenbeen den over al Maade latterlige Fa-
 con at tale og lee paa, som ikke let forfeiler sin Virk-
 ning hos nogen Tilskuer, der ikke plages af Spleen. Den
 ægte Pulicinella derimod har en halv rød og halv hvid
 Dragt; det er at sige, Dragten er for en Deel hvid,
 men deels med et sort Bælte, deels saaledes, at Over-
 delen er besaaet med Hjerter af rødt Klæde. Han har som
 oftest couleurte Strimler om Hænderne, ligesom ogsaa

hans høie hvide Hovedpynt ender med en rød Duff. Hans Maske er sort, men med en Næse som en Ørn. — At derivere Oprindelsen til Navnet Pulicinella vil jeg ikke indlade mig paa, da Pachelli, Gallani og Niehsus angive hver sin, som mig synes, lidet rimelige Conjectur. Dog fortjener det at bemærkes, at paa offentlige Skilter i Neapel, og over de Boutiker, der kaldes Case d'oglio, findes Pulicinellas Billede ved Siden af den hellige Januarius, Antonius fra Padua og andre Helgener. — De øvrige Characterer ere af mindre Vigtighed og høre heller ikke egentlig alle bestemt til Comedia dell'arte. De bestaae af α) il Capitan Spavento (Jacob von Lhyboe, Pyrgopolinices), der i ældre Tider var en Italiener, klædt i Bams, Pumphoser og Halvstøvler, men som siden, efter Carl den 5tes Tid, blev en Spanier, klædt i Nationaldragt, der uagtet alt sit Pralerie bliver til Slutningen gennemprængt af Arlechino. β) Giangurgulo, en nedreitaliensk Character. Hvor vanskeligt det er, om disse Characterer at bestemme noget, kan man see af de italienske Litteratorer selv: Niccoboni nemlig gjør ham til en Capitan Spavento eller Scaramuccia: Baretti til en plump Cumpan fra Calabrien, og Napoli Signorelli endelig til en Bonde. Ligeledes gjøre de to sidste Forfattere γ) Beltrame di Milano til en Dumrian fra Mailand: Niccoboni derimod til en Tjener. Hovedmassen ligner Scapinos. δ) Scaramuccia kom istedetfor il Capitan Spavento, der omtrent 1680 gik af Brug, klædt i en Art Crispindragt. ε) Mezzetino er en listig Tjener i en ganske original Dragt, optaget af den berømte Skuespiller i Kunstcomedien, Domenico, efter en af Callots

XXXVIII

Tegninger *). Endnu høre herhid ζ) Tartaglia, der egentlig er den stammende — saaledes optræder han ogsaa i enkelte Gozziske Eventyr — og bliver derfor tildeels brugt som Coureur, da han maa aflægge lange og vidtløftige Beretninger. η) Narcissino di Malalbergo, en dum Tjener, stundom ogsaa Fader, der taler det bolognesiske Pøbselsprog. θ) Pierot, der er af saa aldeles moderne Opfindelse, at han skriver sig fra Domenico's Tider (1688); men Fader til denne Character er egentlig en Theaterbetjent, Garreton, der deels af den neapolitanske Pulicinnella, deels af den gamle Arlechino sammensatte den Character, der i Grunden, ligesaa lidet som nogle foregaaende, hører til Kunstcomedien, men som vi dog troe at burde omtale, som staaende i Forbindelse med de andre. Vi ville derfor slutte Rækken med ι) Brighella, der i Almindelighed fremstilles som en Bedrager; κ) Gelsomino, en Petitmaitre; λ) Pascariello, en gl. Gjæf; μ) Coviello, en calabresisk Lømmel, og endelig ν) nogle Gruentimmermasser, isærdeleshed Colombine.

Vi har saaledes udviklet Comedia dell'arte's og Maffesystemets Natur: men om dets poetiske Værdi vil, som om alt hvad der afhænger af subjective Anskuelser, Meningerne altid være deelte. Den vil for det første altid afhænge af Skuespillernes Dygtighed, og isærdeleshed af et udmærket Ensemble. Thi mageløst er det at see, at en 10 à 12 Personer efter et blot Udkast paa en Stump Papir, ophæftet paa en Coulisse, kan underholde et

*) Naar man læser Gherardis Théâtre italien, vil man finde, hvormegit denne Character var brugt endog i Paris.

heelt Skuespilhuus i en tre Liner og derover. Fuldkommen rigtigt og treffende er det derfor naar Schlegel sammenligner Kunstcomedien og dens Maske med Schackspillet. Hver Maske kommer rigtig nok altid igjen, og har sin sædvanlige Natur, men just derfor, og just fordi Pantalone ligesaalet er en Arlechino, som Taarnet er en Springer, forarsage de utallige Forviklinger og Collisioner. Overhovedet vilde en Indretning som denne, hos andre Nationer, besynderlig de nordlige, føre til intetsigende Tautologier, flauere Løier, og overhovedet til en dræbende Monotonie. Naar man derimod betænker, at hvilken som helst duelig italiensk Improvisator, naar der opgives ham et Emne, kan, som Sismondi *) beretter, efter en 8 Minuters Betænkningstid frembringe i metrisk Form med tilhørende Rim en Digtning, der bestaar af meer end 5 til 600 Vers **): ja at samme nysudførte Emne kan igjen behandles af den Samme paa en aldeles ny Maade med forandrede Ord og Vendinger, da kan man begribe, hvorledes Comedia dell'arte kunde eksistere. Men kun da, naar man tænker sig en Troup af et samlet Personale, der besidder i en tilbørlig Grad en saa hurtigt opfattende Aand, en saa levende Indbildningskraft, og en saa rigtig Opfatten af forskjellige Characterer, kun da kan man forklare sig Kunstcomediens egentlige Væsen. Men, kunde man spørge, har da Gozzi, som indigneredes over at den sekelgamle Kunstcomedie blev

*) Litteratur des südlichen Europa's. (Vol. I. pag. 749.)

**) Sfr. den fortreffelige Afhandling: von den berühmtesten Improvisatoren, i Wismayers Ephemeriden der italienische Litteratur. (Vol. II. pag. 142.)

undertrykt saavel i Itaien ved Goldoni og Chiari, som i Wien ved Heufeld og Sonnenfels, har han, siger jeg, i sine Fiabe iagttaget den gamle Comedia dell'arte's Structur? Nei! her afviger Gozzi meget fra den oprindelige Form, idet han vel lader en Deel af Maskesystemet beholde sit Væsen, men dog alligevel afviger meget fra Maskernes oprindelige Character. Pantalone f. Ex. er aldrig den ægte Typus for Venetianer = Kjøbmanden, ligesom Brighella eller Tartaglia heller ikke ere troligt fremstillede efter den oprindelige Norm. Hvorfor Gozzi har villet det, kan jeg saa meget mindre opdage, som han just derved har skadet sin egen Sag, og givet Kunstcomedien et Stød, som træffer den dybt. Han river derved Skuespilleren ud af den opgivne Maskes Grundcharacter, som han havde gjort sig egen, for at sætte ham ind i en anden, der, om ogsaa bedre, dog altid bliver forskjellig.

Fra Aar 1600 til 1700 holder Comedia dell'arte sig i fuldkommen Hæder og Ære, endog ved Siden af de regelmæssige Character-Comedier, som de forskjellige italienske Academier foranstaltede *). Men nu nærmer sig det Tidspunkt, der for os i nærværende Dieblif er af

*) Hvormeget disse Masker stode i det 16de og en stor Deel af det 17de Seculum i Ære, sees endog af Molieres Lystspil, hvori vi i en forædlet Form finde ovenomtalte Masker: og er ikke Holbergs Jeronimus en statariff Pantalone, Henrik en Brighella eller Truffaldino o. s. v.? Ved at læse Théâtre italien af Gherardi, vil man endnu tydeligere see, hvorledes Comedia dell'arte gik over i den franske Litteratur.

den største Vigtighed: nemlig da to Digttere træde op: Goldoni (1707) og Chiari, hvoraf den Første ikke har noget ringere Formaal end at fuldkaste den gamle Kunst-comedie, der nu i saa mange Secler havde bestaaet.

Som Hofpoet hos Hertugen af Modena havde Chiari *) allerede skaffet sig et ikke ubetydeligt Parti, dengang Goldoni første Gang traadte frem. Men Goldonis Overvægt, i Forbindelse med den søvnagtige Aandløshed i hans egne Stykker, bragte ham efterhaanden til

*) I Hoffmans nyeste Roman: Prinzessin Brambilla (1821. pag. 140) skildres nærværende Chiari meget vel i en af hans Forfædres Person, paa følgende Maade: Der Abbate Chiari (vielleicht ein Vorfahr des berühmten Chiari, der in Fehde trat mit dem Grafen Gozzi und die Waffen strecken mußte) hatte von Jugend auf mit nicht geringer Mühe Geist und Finger dazu abgerichtet, Trauerspiele zu verfertigen, die, was die Erfindung, enorm, was die Ausführung betrifft: aber, höchst angenehm und lieblich waren. Er vermied sorglich irgend eine entsetzliche Begebenheit anders, als unter mild vermittelnden Umständen vor den Augen der Zuschauer sich wirklich zutragen zu lassen, und alle Schauer irgend einer gräßlichen That wickelte er in den zähen Kleister so vieler schönen Worte und Redensarten ein, daß die Zuhörer ohne Schauer die süße Puppe zu sich nahmen und den bittern Kern nicht herausschmeckten. Selbst die Flammen der Hölle wußte er nützlich anzuwenden zum freundlichen Transparent, indem er den öhlgetränkten Ofenschirm seiner Rhetorik davorstellte, und in die rauchenden Wellen des Acheron goß er das Rosenwasser seiner martellianischen Verse, damit der Höllenfluß sanft und fein fluthe und ein Dichterfluß werde.

at synke *). Alligevel søgte han af alle Kræfter at modarbejde Goldoni, som en Digter, der vilde rive ham sin erobrede Palme af Hænderne, og disse Stridigheder er det som Gozzi alluderer til i de tre Pomeranzer.

I enhver Henseende er Goldoni bedre begavet end Chiari, eftersom Ingen kan nægte ham Kundskab til Theatret og hvad derpaa kan gjøre Virkning, almindelig Sandhed i Fremstilling, og en temmelig riig Productionsevne. Derimod ere alle hans Fremstillinger tagne fra de trivielleste Dele af det daglige Liv: Charactererne og Forholdene ere overfladiske, og man føler Tomhed, efterat have læst hans Stykker, fordi de med en flad Monotonie dreie sig om de samme Ideer. Popularitet og Natur — det sidste taget i den ængsteligste Forstand — skulde, efter hans Plan, være Hovedhjulet i hans Digtning; en ret isinesfaldende moralsk Tendenz **) skulde

*) Han var, som Bouterweck kalder ham (Geschichte der italienischen Poesie. (Vol. II. pag. 472) ein schulgerechter Reimer: ligesom han ogsaa godt characteriserer ham i følgende Ord: Der feierliche Anspruch auf ungemeine Diction und ernsthafte Moral macht mit der geistlosen Späßhaftigkeit und dem alltäglichen Geschwätz in diesen Theaterstücken eine so grellen Contrast, daß man sie für Parodien ernsthafter Schauspiele halten würde, wenn man nicht wußte, was sie nach dem Willen ihres Verfassers sein sollten. (Vol. II. pag. 476).

**) I Memoires de Goldoni (Vol. II. pag. 23) hedder det om Theaterdyden: quand je parle de la vertu, je n'entends pas cette vertu heroique et touchante par ses desastres et larmoyante par sa diction, qui n'est qu'un amusement de plus fait pour les coeurs sensibles. Spilken theatralisk Dyd!

skaffe dem Indpas, og fremfor alt maatte der stræbes efter, aldeles at tilintetgjøre den gamle Nationalcomédie (Comedia dell'arte). Hvo kan derfor tilbageholde sit Smil, naar man hører Voltaire i sin Henrykkelse tilraabe ham fra Paris, i Anledning af disse hans nidkjære Bestræbelser, at ligesom Trissino skrev en Epopee om Italiens Befrielse fra Gothere, saaledes bør Goldoni kaldes Italiens Befrier fra — Arlechino *). — Og hvad satte han nu istedetfor disse gamle comiske Characterer? Det kan man neppe bedre besvare end med Bouterwecks træffende Characteristik, hvilken jeg saa meget hellere anfører, som han er en Litterator, hvem man neppe skal kunne beskylde for Excentricitet i Anskuelser, og fordi hans Ideer ere saa særdeles rigtige: *Selten oder nie spricht aus seinen Stücken der wahre Witz, der in das Innere eines Gegenstandes dringt, oder der wenigstens durch kühne Combination des Oberflächlichen er-*

*) Brevet, med sit flette Italiensk, fortjener at læses hos Baretti (Les Italiens, ou mœurs, et coutumes de l'Italie. pag. 72). Det hedder blandt andet: Signor mio, pittore e figlio della natura, vi amo del tempo ch'io vi leggo, Ho veduto la vostr'anima nelle vostre opere. Ho detto: ecco un uomo onesto e buono, che ha purificata la scena Italiana, che inventa colla fantasia, e scrive col senno. Oh che fecondità, mio signore, che purità! avete riscattata la vostra patria dalle mani degli Arlechini. Vorrei intitolare le vostre comedie: l'Italia liberata da' Goti. Hvor gjenkjender man ikke her den, mod alt hvad der er Skjönt fægtende, Oversætter af Shakespeares Julius Cæsar og Calderones en esta vida todo es verdad y todo mentira. (Théâtre de Voltaire. Vol. XII. pag. 153 og 217.)

XXXIV

gødt. Triviales Conversations-Witzelei, getreu nach dem gemeinsten Leben copiert, war es, was er für wahren Wiß hielt. Das geistloseste Geschwätz galt ihm für komische Natur, wenn nur etwas Narrisches im Betragen der Personen lag, die er ein solches Geschwätz führen ließ. Er bewies durch die Leichtigkeit seiner Darstellung nur, daß es auch eine geistlose Leichtigkeit giebt. Er wußte nicht, oder er vergaß, daß auch ein Lustspiel ein Gedicht sein soll, und daß man ohne den poetischen Blick, der aus der Fülle der Natur nur das Merkwürdige hervorhebt, das unmittelbar interessirt, kein Lustspieldichter werden kann, weil man dann überhaupt kein Dichter ist. Wenn die Kritik, die Goldonis Theaterstücken fast alles poetische Verdienst absprechen muß, ihnen als prosaisch natürlichen Conversationsgemälden einen Werth einräumt, ist sie nachsichtig genug. Denn es bleibt noch immer die Frage, ob der prosaische Nutzen solcher Gemälde den Schaden wieder gut macht, den sie im Gebiete des guten Geschmacks stiften; oder es müßte nicht wahr sein, daß sie den Sinn für wahre Schönheit labstumpfen, indem sie ihn zu bilden versprechen. — Og hvorledes var det andet muligt, naar han i een af sine Comedier: il teatro comico, kan anføre det som en Noes, at han i eet Aar har skrevet 16 Comedier?

Saaledes staaer det sig med Italienernes comiske Theater, da dette Uvæsen, der vilde bekjæmpe en Nationaliendom, uden at kunde sætte Noget der i mindste Maade var bedre istedet, beherskede for et Dieblig de vigtigste Theatre, især i Venedig. At de duelige Improvisatortroupper, saasom Sacchi, derved maatte tabe, var naturligt, efterdi det ved Goldonis Anstrængelse for et

Dieblig ængsteliggjorte italienske Publicum, maatte, for at have Udseende af at eie Cultur og Smag, afholde sig fra hine lystige Spil, og derimod anskue paa Theatret de trivielleste af de Hverdagsituationer, de selv kunde opleve i Venedigs Gader.

Da var det, Omstændighederne *) kaldte Carlo Gozzi frem. Ved Eventyret om de 3 Pomeranzer og de 9 følgende Stykker skaffede han Comedia dell'arte sin gamle Glans og sig selv en uforgjængelig Hæder. Lad det ogsaa være sandt, hvad Schlegel siger **), at den nærværende Generation af Italianere har, formedelst "eine wahre Sucht nach dem rührenden Drama und bürgerlichen Trauerspiel," misgjænt deres Gozzi: lad det ogsaa være sandt,

*) Bogladehistorien, som Baretti (l. c. pag. 38) fortæller skal have givet Anledning til Gozzis Fiabe, forkastes af Andre, saasom Flögel (Geschichte der comischen Litteratur. Vol. IV. pag. 155) paa Grund af at Gozzi selv ikke omtaler den i sin Ragionamento. Da de nemlig, hedder det, mødte hinanden en Dag i en Boglade, og Goldoni med Pralerie gjorde sig til af sin Lykke som comisk Digter, blev Gozzi kjed af at høre derpaa, og afbrød hans Lovtale med den Bemærkning, at han selv, blot ved at bearbejde det gamle Eventyr om Kjerligheden til de tre Pomeranzer, og ved at lade det spille af den fortræffelige sacchiske Improvisatortroup skulde faae hele Venedig til at strømme til Theatret di San Angelo. Gozzi holdt Ord: Folket blev fornøiet: Sacchis Troup begyndte at hæve sig, og Gozzi skrev endnu 9 Andre, som mere end noget andet, bragte Goldoni i Forglemmelse, og tvang ham til at forlade Italien og vælge Paris til sit Opholdssted.

**) Dramatische Kunst. (Vol. II. pag. 62.)

XXXVI

naar han siger: das Lustspiel mit Masken wird von den vermeintlich gebildeten Ständen, als ob sie etwas flügeres hätten, verachtet: und bey Sonntags = Vorstellungen dem Pöbel überlassen, und dennoch ist diese Gattung die einzige, wo man in Italien originelle und wirklich theatralische Unterhaltung findet: Comedia dell'arte vil dog aldrig nogensinde, som en italiensk Nationaleiendommelighed, uddøe: ligesom man heller aldrig ved Hjælp af Historien vil kunne glemme, hvor fortræffeligt den i sin Tid har været udført, og hvad den kan blive under duelige Hænder. Og vel kan jeg slutte denne Fremstilling med Glögels Ord (Grotesk-komische. pag. 59): Aus einem Dauer von so vielen Jahrhunderten, und aus der Erfahrung kann man prophezeien, daß so lange nicht alle Theatre in Italien geschlossen werden, diese Komödie nie ganz aufhören wird, deren Erfindung den Italienern so eigenthümlich gehört.

D e t r e P o m e r a n z e r .

Første Act.

Silvio, Ruderfonge¹), Monarch udi et Rige i Phantasiens Verden, iført en Dragt der er en noiagtig Copie af Kongernes i Spillefort, beklager sig for Pantalone over den Ulykke, der er vederfareet hans eneste Søn, Prinds Tartaglia, der for ti Aar siden er falden i en ulægelig Sygdom. Livlægerne, der ansee det for Birkning af en haardnakket Hypochondrie, have allerede ganske opgivet ham, og Majestæten bryder derfor ud i en voldsom Graad. Efterat Pantalone har gjort en Satire over Doctorerne, anfører han adskillige miraculøse Recepter af Fortidens berhygtede Charlataner; men Kongen protesterer derimod, i det han beviser, at saadant allerede er forsøgt, men desværre til ingen Nytte. Efterat Pantalone har fordybet sig i Gransking over denne Sygdoms Oprindelse, hvidsker han sagte til Kongen, for ei at blive hørt af Ringarden, der staaer rundt omkring, om hans Majestæt ikke i sin Ungdom har paadraget sig en eller anden Sygdom, som, communiceret med Prindsens Blod, nu bringer ham i denne sørgelige Forsatning samt om Mercurius ikke kunde hjælpe. Kongen protesterer paa den meest gra-

vitetiske Maade, at han altid har været hendes Ma-
 jestæt Dronningen troe. Pantalone tilføier derfor,
 at maaskee Prindsen selv skjuler af Blufærdighed en
 lille erobret Svaghed; men Kongen forsikkrer heel se-
 rieur og med sin hele Majestæt, at han ifølge sine
 faderlige Undersøgelser kan være sikker paa, at sligt
 ikke er Tilfældet. Han erklærer, at hans Sønns Syg-
 dom er intet uden Virkningen af en dræbende Hypo-
 chondrie: at Medici har spaaet, at, hvis han ei kom
 til at lee, vil han snart ligge med Næsen i Beiret:
 at overhovedet Latter er det eneste Symptom paa den
 tilbagevendende Sundhed, men at Udsigten til Saa-
 dant desværre var en bestemt Umuelighed. Han til-
 føier, at den Tanke, at han selv er en udlevet Al-
 ding, at hans eneste Søn ligger for Døden, og at
 Princesse Clarice, som isaafald blev den absolute
 Thronarving, er en bizar, sær og grusom Pige, styr-
 ter ham i Fortvivlelse. Han beklager sine Undersaat-
 ter, og giver sig saa voldsomt til at græde, at han
 derudover glemmer sin hele Majestæt. Pantalone trøs-
 ter ham, i det han gjør den Betragtning, at, hvis
 Prinds Tartaglias Helbredelse afhænger af hans Latter,
 da bør Hoffet ei længer være bekymret. Man skulde
 anstille Fester, mener han, Spil, Maskerader og Co-
 moedier; man skulde give Truffaldino, en Person, der
 var høist fortjent af at bringe Folk til at lee, og en
 ægte Recept imod hypocondriske Tilfælde, Tilladelse til
 at tage Prindsen i Cuur. Han har overhovedet be-

mærket hos bemældte Fyrste nogen Inclination til fortrolig Dmgang med Truffaldino; og det vilde maaskee lykkes ham, at faae Prindsen til at lee og derved helbrede ham. Kongen lader sig overtale og beslutter at give de behørigे Ordre.

Leander, Ruderknægt, første Minister, træder derpaa ind, fuldkommen klædt saaledes, som man seer ham i et Spil Kort, imedens Pantalone yttre sig om sin Mistanke om forræderiske Planer hos Leander. Kongen beordrer Premierministeren at anstille Feste, Spil og Bachanalier, samt erklærer, at hvilken som helst Person, der bringer Prindsen til at lee, skal erholde en særdeles stor Belønning. Leander fraraader Kongen en sliг Resolution, eftersom han anseer den for høist fordærvelig; Pantalone derimod bliver haardnakken ved sit Forslag. Kongen confirmerer sine Ordre og gaaer. Nu triumpherer Pantalone og yttre sig, at han skimter hos Leander en hemmelig Lyst til at faae Prindsen af Dage, og følger derpaa bag efter Kongen.

Leander bliver forbauset tilbage, i det han vel indseer at der er nogen Opposition imod hans Ønske, men at han tillige ikke kan opdage Kilden til denne. Efter nogen Granskning derover gaaer han bort fra Scenen.

Prindsesse Clarice, Kongens Niece, træder ind, og neppe har man seet paa Scenen en Prinsesse, af en saa sær, bizar og trodsig Character. Hun, som

har aftalt at ægte Leander og sætte ham paa Thronen, naar hun ved sin Fætter Tartaglias Død er bleven Rigets Arving, irettesætter Leander for sin Phlegma: fordi han vil vente indtil hendes Cousin døer af en saa langsom Sygdom, som Hypochondrie. Leander retfærdiggjør sig ved at erklære, at Fata Morgana²⁾, hans Protectrice, har givet ham adskillige Opskrifter i Martellianer³⁾ Vers, som han skal faae Tartaglia til at tage ind i eensformige Piller, der ville bringe ham til at døe paa en langsom Maade af hypocondriske Anstød. — Fata Morgana, som boer i en Søe lidt udenfor Byen, er fjendtlig stemt imod Ruderfonge, fordi hun har tabt betydelige Summer paa hans Kort, hvorimod hun er en Ven af Ruderknægt, efterdi hun betydeligen har ophjulpet sine forfaldne Pengefager ved dette Herreblad.

Emeraldina, en Negerinde, der spiller Opvarterke i denne sceniske Caricaturparodie, er Mellembud imellem Leander og Morgana. Clarice bliver rasende over den langsomme Maade, som man betjener sig af for at dræbe Tartaglia. Leander anfører Tvivl om Virkningen af Opskrifterne i Martellianervers, og anfører, at han har lagt Mærke til, at en vis Truffaldino, en lystig Person, er bleven indpractiseret til Hofset, uden at han veed ved hvem, og at Tartaglia, hvis han kom til at lee, vil blive helbredet for sit Onde. Clarice bliver hidfig: hun har selv seet denne Truffaldino og erklærer at det er umueligt, at bare sig for

at lee, blot ved at see ham, samt at overhovedet Op-
 skrifterne i Martellianerverss ikke gjør nogen Nytte.
 Leander beretter, at han har affendt Brighella til
 Negerinden Emeraldina, for at faae at vide, hvad
 man skal slutte sig til af denne Truffaldinos myste-
 riøse Ankomst, samt. for at bede om Hjælp: hvorpaa
 han gaaer.

Brighella rapporterer paa en hemmelighedsfuld
 Maade, at Truffaldino er indpractiseret ved Hoffet af
 en vis Celio, en Trolldmand, der er en Fiende af Mor-
 gana, samt en Ven af Ruderkongen. At Truffaldino
 er en ægte Recept imod de hypocondriske Virkninger,
 som Martellianerversene have foraarsaget og at han er
 ankommen til Hoffet, for at redde Kongen, hans Søn
 samt Alle og Enhver, der lide af den smitsomme Sy-
 ge, som bliver foraarsaget ved de omtalte Opskrifter.
 Den Efterretning, som er bleven bragt ved Brighella,
 om Truffaldinos hemmelighedsfulde Mission, sætter
 Clarice og Leander i stor Forvirring. Man udtænker
 forskjellige Planer til ved hemmeligt Mord at dræbe
 Truffaldino. Clarice proponerer Rottetrub eller et
 Gevær, Leander Martellianerverss i Piller eller ogsaa
 Opium. Clarice mener at Martellianerverss eller Opium
 ere to Alen af eet Stykke, og at Truffaldino synes
 at have en Mave, der er stærk nok til at fordøie
 begge Ingredientser. Brighella tilføier at Morgana,
 efterat have faaet at vide, at Skuespil ere anrettede
 for at divertere Prindsen og saaledes bringe ham til

at lee, har lovet at indfinde sig og sætte en Forbandedse, der skal styrte ham i Døden, imod denne saa frelsende Latter. Clarice gaaer ind for at gjøre Plads for Tilberedelserne til de befalede Skuespil, imedens Leander og Brighella gaae ud for at ordne dem.

Nu seer man paa Scenen den hypocondriske Fyrstes Værelse. Den snorrige Prinds Tartaglia er i den meest comiske Dragt, en Syg nogensinde har havt paa. Han sidder paa en stor Dagdriversopha: foran staaer et lille Bord, hvorpaa han støtter sine Arme, og Bordet er bedækket med Krukker, Salver, Spyttbakker, samt andre Meubler, der svare til hans Forfatning. Med svag Stemme beklager han sin ulukkkelige Stilling og opregner de Mixturer, han har maattet døie.

Da indfinder sig den lystige Truffaldino for at bringe den Syge til at lee. Prindsen betragter Truffaldino med venligt Blik; men ihvormeget denne griber sig an, kan han dog ikke bringe ham til at lee. Han ønsker blot at discourere om sin Sygdom og udbeder sig en dygtig Mening af Truffaldino; hvorpaa denne anstiller physicosatiriske Dissertationer, der ere de meest indviklede, det er mueligt at høre. Truffaldino undersøger endog Fyrstens Flatus og opdager Dunsterne af alt for mange ufordøiede Martellianervers⁴).

Pludselig hører man Instrumenter, som give Tegn til de lystige Skuespil, hvilke man giver i den store Slotsgaard. Truffaldino tilbyder sig at føre

Prindsen hen til en Altan, for at see dem, men denne protesterer at Sligt var umueligt, hvorover det opstaaer en naragtig Kamp. Truffaldino, som bliver hidsig, kaster ud af Vinduet Krukker, Spyttebakker og Alt, hvad der bruges til Tartaglias's Sygdom, der imidlertid hviner og græder som et Barn. Til Slutningen tager Truffaldino Prindsen paa Nakken for at bringe ham til at nyde Skuespillet, uagtet denne hyle, som om man vil skjære ham levende op.

Nu aabner Scenen sig i den store Slotsgaard. Leander kommer frem og beretter at han har udført Ordrene, angaaende Skuespillene, samt at det bedrøvede Folk, der ønsker at komme til at see, har iført sig Masker, og vil snart indfinde sig til Festen i Slotsgaarden: at han imidlertid har brugt den Forsigtighed, at indføre en Mængde maskerede Personer i Sørgebragt, for at forstørre den melancholske Stemning hos Prindsen, der er Tilskuer: samt at det nu var paa Tiden at aabne Slotsgaarden, for at give Folket Til-
 ladelse at komme ind. I det han vil til at gaae, seer man Morgana, der er forvandlet til en Caricatur af en gammel Kone. Da Leander undrer sig over at et saadant Subject kan trænge sig ind igjennem lukkede Porte, aabenbarer Morgana sig for ham og siger, at hun er arriveret under denne Figur, for at skræmme Prindsen, eftersom hun mærker at Festen skal begynde. Leander aflægger sin Taksigelse i det han titulerer hende som Melancholiens Dronning. Morgana træf-

fer sig tilbage, saasom man aabner Slotsgaardens Porte.

Nu seer man paa en Altan paa Slotsfacaden Kongen, den hypocondriske Prinds, indhyllet i en Pels, Clarice, Pantalone, Bagt og derpaa Leander. Skuespillet og Festen ere de samme, som man fortæller Smaadrenge i Eventyret om de tre Pomeranzer.

Nu kommer Folket ind, hvorpaa man anstiller en Turnering til Hest, i det Truffaldino spiller Marschal og anordner snorrige Bevægelser for de kjæmpende Riddere. Ved enhver Bevægelse vender han sig til Altanen, og spørger hans Majestæt om Prindsen ikke leer. Men Prindsen græder og jamrer sig over at Luften er ham til Besvær, at al den Støi gjør ham ondt i Hovedet, og beder derfor hans faderlige Majestæt at bringe ham til Roe i en velopvarmet Seng. Nu strømmer Folket hen til to Fontainer, af hvilke der springer Olie af den ene, og Viin af den anden, og om hvilke Folket anrette, i det de proviantere sig, de meest trivielle og pøbelagtige Slagsmaal: men Intet faaer Prindsen til at lee. Nu kommer Morgana som gammel Kone med en Krukke for at hente sig Olie fra Fontainen, hvorpaa Truffaldino, efter at have gjort forskellige konstige Spring imod den Gamle, kaster hende tilsidst saa voldsomt omkuld, at hun strækker Benene i Beiret ⁵).

Ved den gamle Kones pludselige Fald, brøder Prindsen ud i en skingrende og fortsat Latter, bliver

med Gæt helbredet for sin hele Sygdom, og Truffaldino vinder Belønningen. Hele Hoffet bliver henrykt over denne Hændelse, kun Leander og Clarice ere bedrøvede. Da springer Morgana rasende op fra Jorden, udfjelder med Bisterhed Prindsen, og udslynger imod ham følgende skrækkelige Hæreforbandelse:

Luk dit Dre op, Fortabte! Lad min Stemme
ryste dig;

Ingen Muur og ingen Klippe i min Harm kan
standse mig.

Som med Trods den vilde Lynild slaaer sin Kloe i
Jordens Skjød,

Skal i Hjertet denne Tale give Dig et Dolkestød.

Som man til et Bolværk slæber Baaden ved den
stærke Snoer,

Trækker jeg dig om ved Næsen ved mit store Trold-
doms Ord.

Rædsom er min Trylletale: døe allene ved dens
Klang,

Som et Landdyr udi Bølgen, som en Fisk paa
grønne Bang.

Hør min Bøn o sorte Pluto! Hymnedigter Pin-
darus!

Gjør til trende Pomeranzer ham af Kjærlighed
confus:

Hvis han truer, beder, græder, lukker Eders Dre til:
For de trende Pomeranzer skal han sætte Livet til. —

I samme Nu forsvinder Morgana og strax forfalder Prindsen til en entusiastisk og heftig Kjærlighed til de tre Pomeranzer, hvorpaa han bliver ført bort under stor Forvirring af det hele Hof.

A n d e n A c t.

I et af Prindsens Værelser staaer Pantalone allene, nedsjunken i Fortvivlelse, og fortæller som ude af sig selv den rasende Forfatning, hvori Prindsen befinder sig, formedelst den Forbandelse, hvori han er sat. Det er ikke mueligt at tæmme ham: han forlanger at hans Fader skal give ham et Par Jernsko, for ved dem at kunne vandre igjennem den vide Verden, indtil han finder de elskede Pomeranzer, der ere Gjenstanden for hans Ønsker. Pantalone har faaet den Ordre af Prindsen, under sin Naades Fortabelse, at han skal forlange af hans Fader deslige Jernsko. Sagen er virkelig delicat for Pantalone, dog tager han Mod til sig og gaaer.

Scenen forandrer sig og man seer den vanvittige Prinds og Truffaldino. Prindsen er utaalmodig over at Pantalone tøver saa længe med de forlangte Jernsko. Han erklærer, at han vil gaae ud paa Erobring af de tre Pomeranzer, der efter hans Ammes Sigende ere 2000 Miil herfra i en Troldevinde, Gigantinden Creonta's Magt: fordrer derpaa sin Rust-

ning og paalægger Truffaldino ligeledes at ruste sig, saasom han vil bruge ham til Baabendrager. Begge væbne sig med Kyrasser, Hjelme og colossalffe Pal-ladsker.

Nu nærmer sig Kongen, Pantalone og Bagt, af hvilke den ene Livgardist bærer paa et Bækken et Par Jernskoer. Med pathetisk og just derved comisk Værdighed søger Faderen at fraraade sin Søn et saa farligt Foretagende, beder, truer, ja forfalder endog til det tragiske. Men den vanvittige Prinds er bestemt; erklærer at han paa ny falder i Hypochondrie, hvis man ikke lader ham gaae, og ender endog med brutale Trudser mod sin Fader. Dyb Smerte gjør Faderen maaløs, og først efter en fortsat Grublen, kan han forklare sig, at hans Søns negative Respect maa være foranlediget ved en Comoedie af Chiari, der blev spilt forleden Aften da Hoffet havde Loge, hvori en Søn trak Sabelen ud for at myrde sin Fader ⁶). Men Prindsen bliver ikke roelig; Truffaldino maae trække ham Jernskoene paa, medens Prindsen i et Quadrain af Alexandriner udøser sin Graad, Suk og sit Adieu. Baade Prindsen og Truffaldino begive sig paa Reisen: Kongen synker befvimet om i en Lænestoel, og Pantalone raaber om Hjælp, Eddike og Hofmandsdraaber.

Ved dette Raab styrte Clarice, Leander og Brighella ind, og irettesætte Pantalone for sin upassende Skrigen. Pantalone gjør den Bemærkning, at her var

Talen om en Konge, der var falden i Besvimelse, og om en Prinds, der gik sin Død imøde paa en meget dubieux Erobring af nogle Pomeranzer. Endelig kommer Kongen til sig selv, og med tragisk Overspændthed begræder han sin Søn som død. Efter at have givet Ordre til hele Hoffet at anlægge Sorg, gaaer han bort for at indeslutte sig i sit Cabinet og ende sine Dage under Byrden af sin Kummer. Pantalone gaaer ligeledes bort, i det han forsikkrer at han vil forene sine Taarer med Kongens, og at hans høieste Ønske er at kunne blande i een og samme Spyttedasse de reciproque Taarer, og derved give Fremtidens dramatiske Digtere et uudtømmeligt Stof til tragiske Situationer.

Clarice, Leander og Brighella opløste i deres Glæde Morgana til Skyerne, og udtømme sig i Lovtaler over hende. Dog forlanger Clarice at man skal tilstaae hende Deel i Regjeringen, før hun vil hæve Leander paa Thronen. Saa ofte der er Krig forlanger hun at sættes i Spidsen af Hæren: selv om hun blev overvunden, skal hun dog, mener hun, faae den fjendtlige Generalissimus til at blive forelsket i hendes Undigheder: og naar han nu er forelsket, og ved hendes forstilte Kjærtegn dysser i Roe, da vil hun, naar han nærmer sig, uformærkt stikke ham en Pennekniv i Hjertet. Hun udbeder sig tillige Ret til at uddele alle Hofembeder efter eget Lyst. Brighella forlanger derimod, paa Grund af sine diverse Meriter det Embede

at være Superintendent over de kongelige Forlystelser; og imedens Clarice ønsker tragiske Repræsentationer af Folk, der styrte sig ud af Vinduer og ned fra Taarne uden at brække saa meget som Halsen, som Chiariis for Exempel: og Leander udbeder sig Character-Comoedier, for Exempel som Goldonis, da proponerer Brighella den improviserede Maske-Comoedie, som en uskylldig Moerskab for Folket ⁷⁾. Herover blive Clarice og Leander i høi Grad choleriske, og frabede sig alle slige telperagtige Buffonerier, som noget upassende og anstødeligt i et saa oplyst Seculum, som det indeværende: hvorpaa de alle forføie sig bort.

Scenen forandrer sig til en Drk. Man seer Trolldmanden Celio, en Beskytter af Prinds Tartaglia, at gjøre magiske Circler: og tvinger derved Djævlens Farfarella at lade sig tilsyne. Farfarella kommer derpaa frem og raaber med en frygtelig Stemme:

Du, som fra skumle Hjem mig bringer i din Bold,
 Est du en virkelig, ei blot Theater-Trold?
 Hvis af det sidste Slags, da viid, at Tryllerie
 Er just en Hovedfeil mod ægte Poesie ⁸⁾.

Celio svarer i Prosa at han var en ægte Magus, hvorpaa Farfarella udbryder:

Est du Theater-Trold, du maae ei glemme, Kjære!
 At, hvad du siger, maae Alexandriner være.

Celio truer Djævlens med sin Stav, og siger at han vil snakke i Prosa efter sin egen Comoditet. Nu

spørger han, om Truffaldino, som han havde sendt til Silvios Hof, havde gjort nogen Virkning; om Tartaglia var bleven nødt til at lee, og om han var bleven cureret for sin hypocondriske Sygdom⁹). Djævelen svarer:

Han smilte og blev frisk; da fik din Uveninde,
Morgana, ved sin Kunst hans Lykke til at svinde:
Med Gld i Hovedet, lig en der neppe sandser,
Han leder som en Nar om trende Pomeranzer.
Selv har hun sendt en Trolld, for at fuldende
Plagen,

Der med en Blæsebælg dem puster ind i Bagen,
Et tusind Mile alt de har tilbagelagt,
Og snart de stande i Creonta's Slot og Magt.

I samme Dieblis forsvinder Djævelen. Efterat Celio har gjort adskillige Udbrud imod sin Uveninde Morgana, udvikler han den store Fare, hvori Tartaglia og Truffaldino besinde sig, saasom de ere afreiste til Creonta's Slot, der ligger ikke langt derfra, hvor de fatale tre Pomeranzer blive gjemte. Han retirerer endelig for at tage de nødvendige Mefures, om han muligen endnu kan redde to vel meriterede og for det borgerlige Samfund høist brugbare Menneskers Liv.

Bevæbnede og i den hurtigste Fart seer man nu Tartaglia og Truffaldino at komme, saasom en Djævel farer efter dem med en Blæsebælg, hvormed han puster dem i Bagen, saa at de maae fare afsted som

en Vind. Just nu holder han op at blæse og forsvinder; og, da Vinden pludselig holder op, falde begge Vandringsemændene paa Næsen, formedelst den Fart, som de vare i. De reise sig endelig, skjøndt bedøvede af Faldet, i høi Grad forundrede over denne vent derriere; og udkaste derpaa en meget ilde anbragt geographisk Udsigt over de Lande, Bjerger, Floder og Have, de have i denne Tilfældighed passeret ¹⁰). Efterdi Vinden er hørt op, slutter Tartaglia sig til, at de tre Pomeranzer maa være i Nærheden. Men Truffaldino er træt og sulten: og spørger derfor Prindsen om han ikke mueligen skulde have nogen Provision hos sig; hvis ikke, da i det mindste Sølvpengene eller Bæller. Tartaglia seer med Foragt ned paa deslige lave og høist upassende Spørgsmaal, faaer Die i nogen Graastand paa et Slot, og i den Overbeviisning, at det er Creonta's Borg, hvor Pomeranzerne blive bevarede, begiver han sig paa Veien, imedens Truffaldino følger bagefter, i Haab om at der mueligen kunde findes lidt Proviant.

Da kommer Trolldmanden Celio frem, for at skræmme de tvende Vandringsemænd, og prøver, skjøndt forgjæves, at fraraade dem dette farlige Forehavende. Med funklende Die og rædsom Stemme beskriver han dem de skrækkelige Farer, der omtrent ere de samme som man fortæller for Smaadrenge: en Jerndør, bedækket med Tidens Rust: en forsulten Hund: et Brøndvippetoug, halv forraadnet af Vand: og ende-

lig en Bagerpige, som af Mangel paa Koste maa gjøre den hede Bagerovn reen med sine egne Hænder¹¹). Men Prindsen, uden at lade sig anfægte af disse frygtelige Gjenstande, gjør sig færdig til at gaae op til Slottet, og Celio, som seer at han er resolveret, overrækker ham derfor en magisk Salve til at smøre den forrustede Dør: Brød til den forsultne Hund: en Trave Koste til Bagerpigen: og beder dem endelig at trække Brøndsnoeren op af Vandet, og spænde den ud for at tørres i Solen. Han tilføier, at, hvis de ved et sjældent Træf ere saa heldige at erobre de tre bevogtede Pomeranzer, da maae de skynde sig ud af Slottet og vel passe paa, at de ikke skjære nogen Pomeranz over, uden i Nærheden af en Kilde. Han lover dem ligeledes, at han, hvis de ere komne uskadede fra den forehavende Erobring, vil expedere den forrige Djævel efter dem med Blæsebælgen, for at han i faa Dieblikke kan bringe dem til deres Fødeland: recommanderer dem derpaa til Himlens Naade og gaaer. Tartaglia og Truffaldino arrivere til Slottet med de anbetroede Sager.

Med en Decorations Forandring seer man Silvios Kongeborg. Negerinden Emeraldina og Brighella ere glade over Tartaglias Ulykke, men strax derpaa viser Morgana sig, som rasende af Brede: befaler Brighella at underrette Clarice og Leander om, at Celio vil hjælpe Tartaglia i sit Forehavende, hvilket hun har faaet at vide af Dragen Demonio. Emerald-

dina giver hun derpaa Ordre at følge sig til sin Søe, hvor Tartaglia og Truffaldino maae reise forbi, hvis de slippe lykkeligen ud af Creontas Hænder, og hvor hun har anlagt et andet Baghold hvis det første skulde mislykkes. De gaae begge bort i en synlig Uroe.

Nu seer man Corridoren ¹²⁾ til Creontas Slot, og uden for Gitterværket sener man Tartaglia og Truffaldino, som begge ere ifærd med at smøre Læken ved Jernporten med den magiske Salve: den aabner sig til deres Forundring og de træde ind. Hunden springer gjæende imod dem; men de tilkaste den noget Brød og den bliver roelig. Medens Truffaldino i den største Forundring udspænder Snoren i Solen og giver Bagerpigen Kostene, træder Prindsen ind i Slottet og kommer strax igjen ud med tre store erobrede Pomeranzer. Da mørknes Solen, Jorden ryster og en stærk Torden lader sig høre. Prindsen overgiver Truffaldino, som bæver over sit hele Legeme, de tre Pomeranzer, og begge begive sig paa Flugten; imedens ud fra Slottet Creontas vældige Stemme raaber:

Bagerpige! Bagerpige! ei af dem jeg haanes vil,
Tag dem begge to ved Benet; fast dem i min Ba-
gerild.

Men hun svarer:

Nei, jeg gjør ei; mangan Maaned, mangent Aar
og Uge svandt,

Mens af mine hvide Hænder Blodets røde Strømme
randt,

Dog, du Grumme! ei har givet mig en Kost, af Gjær-
righed:

Men af dem jeg fik en Trave: lad dem derfor gaae i Fred:

Nu skriger Creonta:

Hæng dem, Snøer! o hæng dem hurtig!

Men Snøren svarer:

Nei, du Grumme! har du glemt,
At du har mig mangen Maaned, mangent Aar og
Uge glemt?

At uændset jeg forraadned' udi Brøndens dybe Sæ:
Disse tørred' mig i Solen: lad dem gaae i Fred: Adieu!

Da skriger Creonta efter Hunden:

Du, min Hund! min troe Bevogter! riv ihjel dem
begge to.

Men Hunden gjensvarer hende:

Hvordan kan jeg det, Creonta? lad dem drage bort i Ro.
Mangen Maaned, Aar og Uge har jeg tjent dig uden
Brød:

Disse mætted' mig tilfulde: ei jeg voldes deres Død.

Da skriger Creonta tilsidst til Porten:

Port! med dine svære Hængsler klem det lumpne Rø-
verpar!

Men Porten svarer:

Nei, Creonta, grumme Qvinde! ei hos mig du Bi-
stand har.

Mangen Maaned, Aar og Uge fulen Rust fortæ-
red mig:

Du mig glemte: de mig smurte — Porten er tak-
nemmelig. —

Tartaglia og Truffaldino see sig forbaufede om-
kring efter de mange Digtere, og tabe sig i Forundring
ved at høre Bagerpigen, Snoren, Hunden og Porten
at tale i trochæiske Vers; og bukke sig taknemmelig
til alle Sider, rørte over denne Medlidenhed hos den
livløse Natur.

Endelig kommer Gigantinden Creonta selv frem,
som et meget langt Fruentimmer i Adriane, og ved
dette skrækkelige Syn tage Tartaglia og Truffaldino
flugten. I det de flygte, bryder Gigantinden med
fortvivlet Gestus, og efter en Invocation til Hymne-
digteren Pindarus ¹³⁾, ud i denne frygtelige pathetiske
Monolog:

Ha, fordømte, utroe Bæsnere! Port og Hund og
Bippesnor,

Du troløse Bagerpige! Lumskhed i Jer alle boer:
Søde Pomeranzer, søde! hvo har røvet Jer fra
mig?

Søde Pomeranzer, søde! som jeg elskte inderlig;
Ha, jeg briste maa af Harme: paa mit Hoved
styrte ned

Chaos, alle Elementer, Soel og Maane, Evighed.
Hvi skal jeg da længer leve? lad i Skye din Tor-
den gaae,

Klov, o Zeus! mig med din Lynild fra min Tisse til
min Taae.

Siig, hvor er I, sorte Mandet? vil enhver da skjule
sig? —

Ha, en venlig Straale kommer, som i Døden
fildrer mig ¹⁴).

En Lynstraale flaaer ned, som forvandler Creonta
il en Askehob.

T r e d i e A c t.

Scenen forandrer sig til den Søe, hvor Feen Morgana har sin Bolig, udenfor hvilken der staaer et høit Træe, og ved Foden af dette en Steen i Form af en Bænk. Rundtomkring ligge mange senderbrudte Granitstene. Emeraldina, som taler tyrkisk = italiensk, staaer ved Bredden af Søen og venter paa Feens Befalinger: men bliver endelig utaalmodig og raaber paa hende. Morgana stiger op af Søen og fortæller, at hun har været nede i Underverdenen, og der faaet at vide, at Tartaglia og Truffaldino, ved Hjælp af Celio, ere paa Veien, convoierede af en Djævel med en Blæsebælg, og glade ved Erobringen af de tre Pomeranzer. Emeraldina bebreider hende, at hun er saa uvidende i Magien, og er yderst fortrydelig: men Morgana trøster hende med den Uttring, at hun ikke har givet tabt endnu: at hun har indrettet det saaledes,

at Truffaldino skal arrivere just til dette Sted, afskilt fra Prindsen, og at en ved magiske Midler frembragt Hunger og Tørst skal molestere ham. Hun giver ligeledes Negerinden Emeraldina to diaboliserede Naale, og fortæller hende, at, naar hun seer under Træet en smuk ung Dame at sidde paa Stenen, da er dette Tartaglias tilkommende Gemahlinde, i hvis Hoved hun maa see at stikke den ene af Naalene, hvilket vil øieblikkeligen have til Følge, at denne forvandles til en Due. Hvis hun nu, istedetfor hende, sætter sig paa Bænken, kan hun komme til at ægte Tartaglia og blive Dronning; og naar hun da om Natten sover hos sin Gemahl, kan hun plante den anden Naal i Hovedet paa ham, der ligeledes bliver en Due, og saaledes vil Thronen worde ryddeliggjort for Clarice og Leander. Negerinden Emeraldina finder nogle Farligheder ved dette Forehavende, besynderligen, da hun er altfor bekjendt ved Hoffet; men Troldqvinden jævner, som man let kan tænke sig, alle Vanskeligheder. Hun fører nu Emeraldina længer bort, deels for at hun bedre kan instruere hende, deels fordi hun seer, at Truffaldino arriverer, drevet derhen af den magiske Stormvind.

Nu kommer Truffaldino styrkende frem med samt sin Djævel, som puster ham afsted, og bærer de tre Pomeranzer i en Pose. Djævelen forsvinder og Truffaldino fortæller at Prindsen var i en lille Distance derfra styrtet ved den hæftige Coureerfart: og at han

her vil oppebie ham. Neppe har han sat sig, før en ved Trolddom frembragt Hunger og Tørst anfalder ham, der nøder ham til at tage den Beslutning at spise en af de tre Pomeranzer. Men dog føler han Hjertenag og Anfægtelser ved en saadan Handling, der sætter ham i en høist tragisk Situation: men molesteret og plaget af den umaadelige Hunger, beslutter han endelig at gjøre det store Offer: og det saa meget meer, som han anstiller den Reflexion, at han jo kan oprette Tabet igjen ved en Depense af fire Skilling. Han skjærer altsaa den ene Pomeranz over, men hvilket Mirakel! en ung Pige, klædt i Hvidt, springer ud af Frugten, som i samme Dieblisk udbryder:

Giv mig dog at drikke, Kjære!, — Skynd dig før
jeg dør, min Ven! —

Rædsom Tørst mit Indre plager: snarligt er jeg
død igjen:

hvorpaa hun falder om paa Jorden i en død-lignende Afmagt. Truffaldino glemmer Celios Ordre, ikke at aabne nogen af Pomeranzerne undtagen i Nærheden af en Sø: og deels af instinctmæssig Dumhed, deels endnu meer consterneret ved denne Hændelse, kan han ikke see at Søen ligger lige ved Siden af ham. Han kan derfor ikke udfinde nogen anden Udvei end den, at skjære den anden af Pomeranzerne over, for at lædste hende, der dør af Tørst, med Saften af denne. Han begaaer altsaa den Dumhed at overskjære den

Anden, og see! en lige saa smuk ung Pige springer ligeledes ud af Frugten, i det hun raaber:

Åh! af Tørst jeg alt besvimer: blot en Lædskedrik,
Tyran!

Tørsten kvæler mig — O Guder! snart ei meer jeg
aande kan:

og falder i det samme om som den Første. Truffaldino udtrykker den største Desperazion og er aldeles ude af sig selv. Med grædende Stemme udbryder endelig den ene af Pigerne, i det hun dør:

Haarde Skjæbne, skal jeg ende? snart jeg dør,
jeg er alt død:

og den anden tilføier i det hun ligeledes dør:

Grumme Stjerner! see, jeg blegner! snart O ende
Pigens Nød!

Truffaldino græder, taler til dem med al mulig Omhed, og laver sig allerede til at tranchere den sidste Pomeranz, for at hjælpe dem, da Tartaglia rasende styrter ind og truer Truffaldino, som i sin Angest løber bort og lader den tredie Pomeranz ligge.

Efter en lang Monolog, fuld af Sorg over de to overfkaarne Pomeranz og Lamentation over de døde Piger, faaer han Die paa to Bondefarle, som just gaae forbi, og han paalægger dem at forskaffe bemældte Piger en anstændig Begravelse. De adlyde og bære dem bort.

Nu vender Prindsen sig til den tredie Pomeranz, der imidlertid er paa en uhyre Maade voret til, og

bleven saa stor som det mægtigste Græskar. Han seer at Søen er nær, og at altsaa Localet er saaledes som Celio har bestemt som det passeligste til at aabne Pomeranzerne. Neppe har han med sin Palladsk aabnet den, før der springer en voren og deilig Pige, klædt i en hvid Dragt, ud af Pomeranzen, som i det samme udraaber:

Hvem fremkalder mig til Live? Snart af Tørst
jeg segne maae:

Flux jeg synker om i Døden, kan jeg ei at drikke
faae.

Nu begriber Prindsen Årsagen til Celios Ordre; men her er han stædt i en stor Forlegenhed, da han ikke har noget at øse Vandet op i. Saa som imidlertid den nærværende critiske Casus ikke tillader at tage Hensyn paa Galanterie, tager han sin ene Tjernskoe, løber til Vandet, fylder den med Vand, og i det han beder undskylde det malproppe Drikkekar, giver han den unge Pige Forfriskningen, som nu hæver sig i sin hele Styrke og takker ham. Hun beretter, at hun er en Datter af Concul, Konge over Antipoderne, og at hun med to andre Søstre ere ved Troldekvinden Creontas Heksekunster dømt til at indesluttet i en Pomeranzskal. Da yttres Prindsens Kjærlighed sig paa en utvetydig Maade: ja han sværger endog at han vil ægte hende. Da Byen imidlertid er temmelig nær, og Prinsessens Dragt ikke er af den passeligste Art, beder han hende at vente sig paa Stenen, i Skyggen af

Træet, indtil han faaer hentet fra Byen en rigelig Garderobe, samt det hele Hof, for at modtage hende. Begge rive sig endeligen løs fra hinanden efter nogle amoureuse Suk.

Negerinden Emeraldina, forbauset over hvad hun har seet, kommer frem. Dog taler hun ikke længer tyrkisk-italiensk, som hidtil, thi Morgana har indqvarteret i hendes Tunge en lille toscansk Djævel, saa at hun kan maale sig med de bedste Digtere i at tale correct. Saa snart hun har faaet Die paa den unge Princesse, hvis Navn er Ninetta, nærmer hun sig og tilbyder sig paa en insinuant Maade, at ville rette noget ved hendes Hovedpynt: men stikker paa en forræderisk Maade den ene af de magiske Naale ned i Ninettas Hoved. Strax forvandles Ninetta til en Due, og flyver op i Luften: medens Emeraldina indtager sin Post og afventer Hoffet, med den faste Beslutning, om Natten at forraade Tartaglia med den anden Knappenaal.

Under en Marsch ankommer Kongen, Prindsen, Leander, Clarice, Pantalone, Brighella og det hele Hof, for høitideligen at modtage Princesse-Bruden. Den ny Negerinde-Figur, som Prindsen forefinder, men som ved Morganas Tryllekunster er gjort ukjendelig for de andre, faaer Prindsen til at blive rasende. Emeraldina sværger høit paa at hun er den samme Princesse, som nyligen var der bleven efterladt, og Prindsen gjør sig latterlig ved sine Protestationer.

Leander, Clarice og Brighella ere lystige, i det de mærke fra hvilken Kant Fortryllelsen reiser sig. Til sidst antager Kongen hele sin Majestæt, paalægger sin Søn at holde sit prindselige Ord og ægte Negerinden, ja ender endog med Trudser. Prindsen giver endelig i en tragicomisk Maneer sit Bifald, og hele Selskabet under klingende Spil drager hjem til Hoffet for at celebrere Brylluppet. Truffaldino, som ikke er kommen hid med Hoffet, har erholdt Tilgivelse af Prindsen for sine Misgreb og er bleven ansat som Hofkok: hvorfor han nu er bleven tilbage i det kongelige Kjøkken for at anrette Bryllupsbanketten ¹⁵).

I det kongelige Kjøkken, som ved Armod, Malpropreté og Uffelhed seer ud som en Parodie paa alle Kjøkkener, seer man Truffaldino, der har travlt med at sætte Stegen paa Sped. I høieste Grad fortvovet beretter han, hvorlunde der ingen Stegevender er i det kongelige Kjøkken, og at, imedens han derfor selv er nødt til at vende Stegen, en Due har ladet sig tilsynne gennem et lidet Vindue, og at der derpaa imellem dem begge havde udsundet sig følgende Dialog. Duen havde tilkurret ham: "Goddag, lille Kok i dit Kjøkken." Hvorpaa denne havde svaret: "Goddag, lille fine hvide Due." Duen havde derpaa tilføjet: "Jeg vilde gjerne bede Himlen, at jeg kunde faae dig til at falde i Søvn, for at Stegen kunde blive brændt, og den stygge Negerinde ikke kunde spise en Mundfuld deraf." En miraculøs Dødsghed havde

derpaa overfaldet ham, af hvilken han var falden i Søvn, saa at Stegen imidlertid blev brændt: dette Tilfælde var nu hændet ham to Gange og tvende Stege vare paa denne Maade blevne opbrændte. Uergerlig sætter han nu den tredie Steg paa Ilden, men atter lader Duen sig see, og atter begynder den sin Discours: Truffaldino falder paa ny i den sælsomme Søvn, og Luerne gjøre den tredie Steg til Aske.

Da arriverer Pantalone med et høit Skrig, som vækker Truffaldino. Han mælder ham, at Hs. Majestæt er yderst opbragt, fordi man allerede har spist Suppen, Kjødet med Peberrod og de stegte Lammelever, og Stegen dog endnu ikke er arriveret. Nu fortæller Truffaldino sit Eventyr med Duen, men Pantalone vil ikke troe et saadant Underværk. Just i samme Djeblik lader Duen sig tilsyne, og gjentager de samme forunderlige Ord, hvorover Truffaldino er igjen nær ved at falde i Søvn, men begge give sig paa Jagt efter Duen, som flager omkring i Kjøkkenet. Endelig bliver den fangen, sat paa et Bord og caresseret; og det er ved denne Leilighed, at man opdager i Duens Hoved en lille Forhøining, som just er den magiske Naal. Truffaldino trækker den ud, og see — Duen er til deres største Forundring forvandlet til Princesse Ninetta. —

Da seer man Ruderkongen, som med kongelig Gravitet og med Sceptret i Haanden truer Truffaldino, fordi han har forsinket sig med Stegen, og fordi han

har gjort ham — en Mand af hans Stand — en saa mageløs Tort for sine Gjæster. I det samme arriverer ogsaa Prinds Tartaglia, som gjenkjender sin Ninetta, og bliver næste nvanvittig af Glæde. Ninetta fortæller i Korthed sine Hændelser, hvorudover Kongen bliver ligesom lynslagen. For at opsøge Hs. Majestæt ankommer derpaa Negerinden og det hele Hof: hvorpaa Kongen med den størst-mulige Anstand anmoder de to prindselige Børn, at begive sig ind i Spisekammeret: antager derpaa Arnestedet til sin Throne, og sætter sig der ned med tilbørlig Værdighed. Efterat han dernæst har udviklet den nærværende Casus i passelige Termini, spørger han det forsamlede Hof, hvad Straf Deliquenten i saa Henseende turde være at ansee med. Enhver, skjønt yderst forbauset, siger sin Mening, og i sin billige Harmе fordømmer Kongen Emeraldina til at brændes paa Skorstenen. I samme Dieblik ankommer Celio, som opdager de hemmelige Cabaler af Clarice, Leander og Brighella, og de blive paa Dieblikket samtlige fordømte til en haard Landsflygtighed. Derpaa kalder man de to prindselige Elskende ud fra Spisekammeret: alting bliver forvandlet til Lystighed; og efterat Celio har opmuntret Truffaldino til at holde de for-djævlede Martellianervers langt borte fra de kongelige Gryder og Potter, men derimod altid see at faae deres Majestæter til at lee, forsvinder Celio, og Spillet endes ¹⁶).

Den lille grønne Fugl.

P e r s o n e r n e .

Tartaglia, Konge i Monterotondo.

Tartagliona, Enkedronning hos Taroccerne, Moder til
Tartaglia.

Ninetta, Tartaglias Gemahlinde, Moder til

Renzo
og
Barbarina } Tvillinger.

Pompea, en Statue, elsket af Renzo.

Calmon, en gammel moralsk Statue, Billedstøtternes
Konge.

Brighella, Poet, Spaamand, og forstilt Elsker af
Tartagliona.

Truffaldino, Spækhøker.

Emeraldina, hans Kone.

Pantalone, Tartaglias Premierminister.

Den lille grønne Fugl, Konge over Terradombra,
Barbarinas Elsker.

Uebler, som synge.

Guldvand, som spiller og danser.

Statue, Fontaine fra Treviso.

Nioba og Kammerater, Statuer fra Campo de' Mori, en
offentlig Plads i Venedig.

Teen Serpentina's Stemme.

Tjenere. Bagt. Adskillige vilde Dyr.

Scenen er deels i den fingerede Bye Monterotondo,
deels i Serpentina's Have, deels paa den Høi, hvor Uhyret
har sin Bolig.

F ø r s t e A c t.

Gade i Monterotondo.

Brighella (som Spaamand). Pantalone (følger ham opmærksom).

Brighella (ved sig selv i Begeistring).

Du Soel, som alt opluer,
Dg al vor Gjerning skuer,
See fra din Himmelbue
En Daad, hvorved mit Jnderste maa grue.

Pantalone (ved sig selv).

Jeg gaaer dog som en Nar bag efter denne Poet:
han gjentager jo altid det Samme.

Brighella (som før).

Taroccers arme Herfkerinde!

Lyfsalige Tartaglia!

Her Renzo er, og hift er Barbara:

Slig Frugt man kan paa faadan Stamme finde.

Pantalone (som før).

Ei! Ei! nu troer jeg, at han kommer til Mon:
terotondos Kongestamme. "Taroccers arme Herfkerin:
de." Nu vel! Det fortjener hun ogsaa at være.

Har den gamle Qvind gjort andet fra den Tid, hun fødte Hs. Majestæt Tartaglia, end de meest tyranniske Voldsgjerninger? Dog fortjener han heller ikke selv at blive lykkelig, fordi han nu i atten Aar har ladet den Her beholde sin Enemagt. Gid hun var død af den Skade hun havde i Benet, dengang hendes Søn havde Bryllup. Dog begriber jeg ikke saa ganske:

”Her Renzo er, og hist er Barbara!
Slig Frugt man kan paa saadan Stamme finde.”

Brighella (som før).

O Ruderkonger! du ædle Mand!
Som Himlen har løst fra de jordiske Baand!
Snart skulde Hændelser uden Lige
Sig hænde i Monterotondos Rige.

Pantalone (som før).

Hvordan? Endnu mere forunderlige Ting? Er det da ikke nok, at man har seet Pomeranzer blive til Fruentimmer, Fruentimmer til Duer, og Duer til Dronninger — høilovlig Shufommelse?

Brighella (som før).

Tartaglia vender
Nu hjem til sit Land.
Ninetta ei ender
Sit Liv under Band.
De Kongegrene skal vel bestaae,
Der fra Pomeranzernes Stamme gaae.

P a n t a l o n e (sagte).

Staaer jeg dog ikke her, som en Ubekat med opspærret Mund: lytter og forstaaer ingenting. Men det maa man dog lade ham, i at spaae ligner han næsten Dietmar.

”Tartaglia vender
Nu hjem til sit Land.”

Deri har han Ret! Hs. Majestæt Tartaglia, der for atten Aar siden drog i Krig imod Rebellerne, og siden den Tid har været borte, er kommen hjem i Gaar Aftes.

”Ninetta ei ender
Sit Liv under Band.”

Heri kan jeg ikke følge ham. Dronning Ninetta blev jo for atten Aar siden, ifølge Befaling af den afførlige gamle Dronning, begravet under Gloakerne: ja, hvad mere er, jeg har jo selv seet det med mine egne Dine. Nu kan dog enhver begribe, at hun i den Tid er enten forraadnet, eller bleven til Stør.

”De Kongegrene skal vel bestaae,
Der fra Pomeranzernes Stamme gaae.”

Fortræffeligt! kun Skade at jeg ei kan forstaae det. Det synes mig immer, som om det kun er et Dieblikt siden, at den arme cidevant Dronning Ninetta, at sige før hun blev begravet under Gloakerne, fødte de to Tvillinger: en Dreng, som en Ranunkelstok, og en Pige som en Kjerligheds-Rose. Til mig bleve disse

Stakler betroede af det gamle Uhyre, denne Bedstemoder, med Ordre, under Livsstraf at græle dem, og med Ordre, under Livsstraf at tie. Jeg synes endnu at see den sorte Handling, som jeg selv maatte begaae, at lægge to Mopskehvalpe, som Hoftispen havde født, i Stedet for Tvillingerne i Buggen; hvorpaa jeg maatte tilskrive Hs. Majestæt alle de Relationer, alle de ubillige Anklager imod hende, der siden have foranlediget de tragiske Befalinger, der engang i Tiden ville vorde fortalte ved Kaminilden, som Eventyr for Børn. Vel er det sandt, at jeg ikke havde Hjertelag til at tage Livet af disse Smaaunger, ja jeg husker endog, som om det var skeet i denne Stund, at jeg rullede dem ind i 24 Alen af det allerfineste venetianske Vordug — man kan ikke faae det bedre paa Børsen — og det saa omhyggeligen og vel conditionerede, at Vandet neppe skulde kunne gjøre dem vaade. Den lille dyrebare Paqvæt kastede jeg derpaa ned i Floden, og bragde Bedstemoderen — som enhver tro Minister i samme Tilfælde vilde have gjort — et Par Bukkehjerter. I disse atten Aar maae de nu have druknet sig ihjel, eller ogsaa være døde af Sult; det veed jeg i det mindste, at de ikke kan have haft Rum nok til at vore, saaledes snørede jeg dem til med det allerstærkeste Seglgarn. Min kjære Herr Astrologus! han kan være en ganske god Poet og føre et smukt, velklingende og correct Sprog; men Snak bliver dog det Hele, uden Gehalt eller Sandhed. Vor Herre kan

mangegange give Mennesker fortræffelige Gaver, men
 saa kan Mennesker dog alligevel sige Bestialiteter,
 hvorover man bør udee dem af Hjertensgrund. Den
 hele Pomeranzstamme er, som jeg siger, død og borte:
 ja, der er ikke en Pjalt af den tilbage.

Brighella

(Slaer sig med Haanden for Panden).

Hvis ikke det Gble, som flinger,
 Ei Bølgen af Guld, der synger og springer,
 Ei Kongen med Fuglenes Binger
 Din Frelse dig, Tartagliona! forunder:
 Da, ved de Kræfter, som ingen udgrunder,
 Modfjæmper dig Alt, det Haarde, det Bløde,
 Ja, selv Naturen, det Sure, det Søde.
 Til et Sørgehuus skal vorde din Borg;
 Men lindre din Sorg
 Ei mægter Brighella, den Stjernemand.

Dog, o Jammerfæde! den himmelske Enthusiasmus
 begynder at minke: og jeg selv staaer tilbage, ligesaa
 dum, som alle andre Mennesker. Den sædvanlige
 Slaphed i Lungerne griber mig an, og jeg mærker den
 gamle Trang til at besvime. Men seer jeg ikke der
 en Spekhøker-Boutique? For to Skilling Lamme-
 lever vil endnu kunne oprette den Mathed, som den
 guddommelige Begeistring, det poetiske Raserie, pleier
 at efterlade.

(Gaaer.)

P a n t a l o n e (ene).

Du hellige Sanseverinus! hvilken deilig Stump Poesie var ikke det! Jeg kan forbande mig paa, at jeg ikke forstod et Ord deraf; men desto mere deiligt maae det i Grunden være. "Viblet som klinger; Bølgen som springer — det Haarde, det Bløde — det Sure, det Søde." — Lad det nu være, hvad det vil; noget Stort maae der dog skee her ved Hoffet. Jeg har nu seet saa mange underlige Ting, at jeg til Slutningen er bleven til en ægte Scepticus. Kan vel nogen see en Række af mere fordjævlede Metamorphoser end jeg har seet? Negerinden Emeraldina lader sig brænde en Compagnie med Brighella, Baabendrager hos Ruderknægt. Emeraldina dør; men neppe er hun behørigen brændt, før hun staaer op igjen, ligesaa hvid, som en gammel Kridtpibe, man har brændt ud i en Rakkelovn. Ja, Hs. Majestæts Hofkok, Truffaldino, tager hende endog til Kone, og begge sætte sig ned som Spækhøkerfolk. Brighella bliver ogsaa brændt, men hvad skeer? staaer han ikke op igjen af sin Aske som Spaamand og fortræffelig Digter? Nei! jeg forundrer mig ikke længer over noget. Nu er alting mueligt, alting. (Gaaer.)

Truffaldino (som Spækhøker¹). Emeraldina.

Truffaldino. Skriger, at han ikke længer kan udstaae hende: at dengang hun, skjøndt et uværdigt

Creatur, blev brændt, var hun dog nyttig til noget; og at, naar hun dog skulde komme til Live igjen som en Carnaille, hun havde gjort bedre i at forblive et Stykke Kul. Emeraldina. At det sikkerlig havde været bedre, at blive ved at være Aske, end at ægte en Karl af hans Bonitet, som ikke tænker paa andet, end paa at spise, samt ved alskens lastværdige Manerer at consumere Boutiquens Capitaler. Truffaldino. At Capitalerne vare hans, erhvervede ikke uden Svæd i hans Charge, som Hs. kongelige Majestæts Hofkok, i Forbindelse med de ikke utilladelige Langfingrerier som gemeenligen følge med ved denne Function. At det havde været langt bedre at kaste dem i Gloden, end at aabne sin Boutique, som Spækhøker, saasom hun hemmligen tilstak Byens Vasserkjærlinger, hendes Kammerater, snart Grisefylte, snart røgede Pølser; og gav Credit til Leietjenere, Joermandskarle, ja — hvad der er det utilgiveligste i et Seculum, som det indeværende, endog til Poeter. Emeraldina. At om hun ogsaa var lidt spendabel, da kunde hun kalde Himlen til Vidne, at saadant skete saavel af Hjertens Godhed, som til Boutiquens Fordeel: hvorimod han, for ikke at tale om, at han aad hver Time paa Dagen, ja endog puttede stegte Lever ind under Hovedpuden, for at proviantere sig til Natten — skikkede Vare ud af Huset til umoraliske Damer, og det til stort Ruin, ei for Boutiquen alene, men og for ham selv, da man siden til Docto-

rer, Apothekere og Chirurger maatte forære Skinker, lybske Pølser o. s. v. Truffaldino. Bliver rasende over at hun altid vil have Ret, og altid beholde det sidste Ord. At han paa en Tid, da Boutiquens hele Lager bestaaer af fire Svinepølser og to Dousin stegte Kal, gaaer en total Bankerot imøde, alene ved hendes Ddselhed og dumme Edelmødighed. At Himlen ikke havde skjænket dem selv flere Livsfrugter, end en eneste, der imidlertid var død; hvorimod hun absolut vilde at han skulde opfostre de to Smaaunger, som de havde fundet i Floden, svøbte ind i et Stykke Vordug, ja havde endog givet dem Die, hvorved hun havde ruineret sin corporlige Skjønhed og var bleven ulidelig mager. At han fra samme Stund havde tabt al sin fordums Kjærlighed til hende; samt at saadant var Aarsag i at han senere havde menageret sine Kjærtegn, og havde andetsteds maattet søge at skaffe sit fløvede Hjerte nogen Forfriskning. At overhovedet den Grille, at holde en Dreng og en Pige i Huset til deres attende Aar, var ei alene en Bestialitet, men endog den principale Grund til deres Ruin. Smeraldina. Bryder rasende ud, at dersom han enten i Ord, eller i Handling vover at røre ved Renzo eller Barbarina, vil hun spille ham nogle særdeles flemme Stræger. Truffaldino. At han nu engang for alle har besluttet det, og at han ikke længer vil beholde dem i Huset. Smeraldina. Hendes Fortvivlelse, Medlidenhed og Lovtale over Renzo og

Barbarina, baade formedelst deres Lydighed og Godhed, samt Føielighed i deres Ulykke. At de spise alle Levninger; at de altid studere: at de tillige ere nyttige, saasom Renzo gaaer paa Jagt og skyder Harer: Barbarina bærer Brænde, vasker og skyller. Truffaldino. Sluttes med, at han ikke vil have dem, saasom Renzo har mere philosophiske Grundsætninger, end han, og fordi Barbarina er alt for beskedent, til at man skulde vente sig nogen Fordeel af hende.

Renzo (med et Gevær i den ene og en Bog i den anden Haand). Barbarina (med et Bundt Brænde og en Bog).

De blive staaende i Baggrunden. De Forrige.

Barbarina (sagte til Renzo).

Hys Renzo, hører du? vor Fader flamres

Med Moder —

Renzo.

Det er sandt! kom, lad os lytte.

(De skjule sig.)

Emeraldina. At dersom han skulde fordriste sig til at sige et ondt Ord til Renzo eller Barbarina, vil hun begaae de største Excesser.

Truffaldino. At han neppe kan afvente dem Lige, paa hvilken de komme hjem, for at kunne jage dem paa Døren.

Emeraldina. Hendes Bønner, for at han dog ikke skal begaae en saa tyrannisk Handling,

Truffaldino. At han ikke har Børn selv, og ikke vil sætte sine Penge overstyr paa Bastarder.

Renzo (til Barbarina).

Bastarder? Vi?

Barbarina (til Renzo).

Det kan jeg ei begribe.

Smeraldina. Beder Truffaldino at han aldrig mere maa lade dette Udtryk slippe ud af sin Mund.

Truffaldino. At han næsten er halv død og kvalt over at have holdt sig saalænge; men at han nu heller ikke kan tvinge sig længer. At han, naar de bare komme, vil udraabe tusindegange: Bastarder, Bastarder, for at komme til sit behørigte Aandedrag igjen.

Smeraldina. At de dog mueligen kunde være Børn af en eller anden mægtig Herre. At deres smukke Manerer og deres Afsyn beviser det.

Truffaldino. At man ikke finder store Herrens Børn i Gloder, splitternøgne, i et Stykke Borsdug o. s. v. At det engang for alle er hans Beslutning, ikke at sætte flere Penge paa Bastarder.

Renzo (til Barbarina).

Nu, Søster! fik vi Lys! Vi er Bastarder.

(nærmer sig Truffaldino)

Min Fader! Er det sandt? Er vi Bastarder?

Barbarina

(nærmer sig Emeraldina).

Siig mig oprigtig: Er vi Eders Børn?

(Emeraldina uden at svare, giver sig voldsomt til at græde.)

Truffaldino (med Gravitet). At han ikke kender noget til Graad eller heroisk Omfindtlighed, og at desuden hans Ulykke ikke tillader at vise nogen Heroismus. Han overdriver Tilstanden af sit Faldement, og opgjør en Balance for sin Handel paa en overdreven Maade. Han mener at han har underholdt dem endog alt for længe, men at de imidlertid nu kunne vide, at de virkeligen ere to Bastarder, fundne nøgne, i et Stykke Vordug, uden at de havde andet paa Kroppen, end Skind. At han ikke er Skyld i deres Ulykke, og at Himlen veed — hvorpaa han kalder Firmamentet til Vidne — at han har gjort alt sit til, at hans Kone skulde beholde det lille Stykke Vordug, og derpaa kaste dem nøgne paa ny ud i Vandet, for at de behørigen kunde drukne, og saaledes befries fra denne Verdens mangfoldige Sorger. Hans Eder for at bekræfte Sandheden af disse Ord. Men at hans Kone, altid gal og sandsesløs, havde med al Magt villet holde dem i Live, og drage dem op til deres egen store Ulykke. At han for sin egen Deel ikke behøvede at frygte for at give Himlen Regnskab, efterdi han havde givet dem en menneskelig og behørig Opdragelse: saasom han var overbevist om,

at de af ham havde lært at spise, drikke og forrette
 selv deres naturlige Nødvendigheder. At de altsaa
 kunde for Fremtiden drage Nytte af de ved ham lærte
 Fortræffeligheder, men for Dieblicket uopholdeligen
 forsøie sig bort, og ikke vove oftere at sætte en Fod i
 hans Huus; saasom han i modsat Fald o. s. v.

(Gaaer.)

Renzo. Barbarina. Emeraldina.

Renzo.

I Sandhed, Barbarina, ret en deilig
 Og sælsom Nyhed! Himlen være lovet,
 Fordi den dog i denne Varm har nedlagt
 En kraftig Aand.

Barbarina.

Seg kan ei heller nægte,
 Det kunde blevet en forbandet Casus,
 Hvis ei vi havde grundigen studeret
 Philosophiens Værker, og tilfældeds
 Anstillet herlige Reflexioner
 Om Mennesket, Fornuft og Alnaturen.

Emeraldina.

Kom til mig, elskte Børn! jeg veed dog sikkert
 I vil ei høre paa min lumpne Mands,
 Den Vels Ord.

Renzo.

Svar, er vi Eders Børn?

Bestemt — Ja, eller Nei —

Emeraldina.

Desværre Nei!

Der Fødsel har I hørt: dog trøster Eder!

Jeg gav Jer Die, drog Jer op som Mine,

Og aldrig skal I rives fra min Barm.

Barbarina.

Nei, Emeraldina! Eders ædle Daad

Skal, om vi vorde lykkelige, lønnes.

Dog bør ei vi, der ere ei oprundne

På Eders Blod, forblive her og suge

På Eders Fattigdom, endog til Trods

For Eders Mand. Vel kan jeg tænke mig,

At ved vor Bortgang I vil mueligt føle

Lidt Bitterhed. Men denne Utilfredshed

Opstaaer alene af den gamle Vane,

At leve med os: af den Reflexion

At det, at jages bort, at maatte flytte,

Mishager os. I burde concludere,

At al den Tomhed, som Jert Indre føler,

Er Egoismen²), som behersker Jer.

Emeraldina.

Hvad? Egoisme? Hvad er det for Snak?

Barbarina.

Ja, Emeraldina! I bedrøves jo
 Fordi vi reise; ønsker altsaa gjerne
 At standse os, for selv at trøstes: ergo
 Attraae I jo Belgjerning for Jer selv. —
 Spar Eders Naas; I kan dog intet svare.
 Thi du maae vide, at naar jeg og Renzo
 Gik ud i Skoven, læste vi bestandig
 De smaae moderne Værker, som I kjøbte
 Til Boden pundevis. Om Mennesket
 Vi philosophisk reflecterede,
 Og grublede med Grundighed paa Kilden
 Til en og hver af Stovets Handlinger.
 Nu undres vi ei længer over noget.
 For Eders Medynk skyldte vi Jer ikke
 Den mindste Gran af Tak, fordi den kommer
 Ikkun af Egoisme. Styr den, Kjære,
 Hvis I formaaer det, ved Fornuften. Vi
 Gaae høist indifferente bort fra Eder.
 Dog — hvis vi gjør Fortune, skal vi mindes,
 (Vær I kun tryg) alt hvad I gjorde mod os,
 Og lønne Jer, ei af Forbindtlighed,
 Men efter det civile Samfunds Love.
 Nu Gud befalet! Gaa!

Renzo.

O herligt, Søster!
 Du er en ægte Philosoph! hvor grundigt

Du skilte Menneskets Pretensioner
 Fra Borger = Samfunds = Lovens indre Bærd.
 Ja, gode Emeraldina! Himlen skjænke
 Jer sin Bessjærmelse. Gaa hjem igjen
 Med ham, som det civile Samfunds Love
 Har gjort til Eders Mand. Forsøg at vikle
 Fornuften ud af Sandseligheds Vælde,
 Ifald I kan, og da ved den at tæmme
 Den Egoismus, som I lider af.
 Nu Gud befalet! Gaa!

Emeraldina.

I lumpne Kram!

I Uforstandige! Er det et Sprog?
 Om Menneskets Fornuft? om Egoismus?
 Om Samfund? Love? Hvem afretted Jer
 Til saadan Form i Tænken og i Talen,
 I gale Unger?

Barbarina (under heftig Latter).

Ha, ha, ha, min Broder!

Hun flammer, mærker jeg: O hvilken Jammer,
 Naar man ei har studert Philosophie.

Renzo (til Emeraldina).

Din Egoisme gør dig hidsig. Skynd dig,
 Og gør dig ikke selv til Spot paa Gaden
 For Mennesker, der kunde gaae forbi,
 Med meer Cultur og mindre Fordom.

Emeraldina (rasende).

Himmel!

Jeg sværger høit, at hvis jeg havde ahnet
 At jeg opdrog to Utafnemmelige,
 Jeg skulde have druknet Jer i Floden.
 Var det maaskee Selvfjærlighed, dengang
 Jeg trak Jer op, og hindred Jer at drukne?

Barbarina.

Er det at spørge om. Naturligviis!
 I følte hos Jer Selv en Belfredshed
 Ved Handlingen, og derfor har I gjort den.

Emeraldina.

At jeg blev mager, for at amme Eder —
 Afklædt for Jer Beklædnings Skyld — tog Brødet
 Fra egen Mund, for indtil denne Alder
 At kunne føde Jer — leed Nød og Sorger
 I tusindfold for Eders Skyld — alt dette
 Jeg skulde øvet blot af Egoismus?

Renzo.

I faaer mig dygtig til at lee! Ja, sikkert!
 Af puur Selvfjærlighed blev I betaget
 Af en fanatisk Lyst til Heroismus.
 Den Belfredshed, som i følte hos Jer selv
 Ved denne Handling — Tanken at erhverve
 Indflydelse hos os, har drevet Eder
 Til denne Virksomhed, af Egoismus.

Emeraldina.

Gud! har jeg da ei nogen Tak hos Eder
For hvad jeg gjorde?

Barbarina.

Sagte, Emeraldina!

Den indre Værd af Handlingen forskaffer
Jer ei Fortjenstlighed. Men gjør vi Lykke,
Vil vi see til at læmpe vort Gemnt
Til Samfunds = Lovene. Da vil I faae
Erstatning for det Tab I har tilføiet
Jer selv af Egoismus.

Emeraldina (rasende).

Jeg forbander

Den Tid jeg, altfor egoistisk, leed
Saa meget ondt, for at opdrage disse
Takløse, Bindegale, som kan nænne
Saa ligegyldigt at forlade mig.
Hvis jeg herefter hjælper en, som drukner,
Hvis jeg herefter klæder en, der fryser,
Hvis jeg herefter gier en Hvid i Gave
Til den, der dør af Feber, Tørst og Hunger,
Saa gid jeg blive stranguleret, knust,
Trancheret, knebet, brændt endnu engang.

(Gaaer.)

Renzo og Barbarina.

Renzo.

Hun gik i Brede bort; dog faaer vi, Søster!
At excusere hendes Ignorance.

Barbarina.

O Ja! men siig mig, Broder! ængstes du
Ei ved saa pludseligt at staae alene,
Forladt, og vide ei, hvis Søn du er?

Renzo.

Aldeles ei! og min Beregning, Søster!
Er ganske philosophisk. Fader har vi
Og Moder ei. Nu vel, saa er vi løste
Fra underdanig Lydighed, og see!
Saa standses jo hvert Ønske, om at begge
Maa hurtigt døe, at vi kan blive Arving
Af deres Rigdom, for med den at mætte
De jordiske Affecters mageløse,
Umættelige Drift. Det er et Gode
I Sammenligning med vor Nød. Vi komme
Nu til det andet Punct. Har du en Elsker?

Barbarina.

Nei! jeg forsikker paa Samvittighed.

Renzo.

Jeg elsker heller ei! Saa har vi altsaa
Tilstoppet ogsaa denne Galssabs Kilde,

Den saa periculøse Lidenſkab,
 At ville ved Galanterie behage.
 Den gjør dens Dilettanter latterlige,
 Og præſſer Sved af Modehandeleren,
 Der ſlig en Pastor ſido gav Credit.
 Det er et Gode, ſom kan overveie
 Vor hele Trængſelſtid. Vi har jo altsaa
 Ei nødig at forvænne vor Natur
 Til det, ſom vort forkeerte Sekel kalder
 Forſinet, delicat. — Ei bør det hændes,
 At vi kan fatte Godhed eller Venſkab
 For noget Væſen i den hele Verden.
 Den Reflexion, at baade Mand og Kvinde
 Er Egoiſter, vil forbyde det.
 Vi ſtabilere vil det Axiom,
 At Menneſkene ere alle ſtolte,
 Indbildſke, gjærrige og hævnelyſtne.
 Lad den os styrke, denne Grundidee!
 Selv vil vi renske os for Egoiſmen,
 Saa er vor Lykke gjort — Kom med mig, Søſter!

Barbarina.

Ja, Renzo! hør min Ted! jeg lover dig,
 At elſke ingen, og i hele Livet
 At være Philoſoph. Een Ting alene
 Jeg vil bekjende dig — ſkjøndt nys jeg loved,
 At afſkye Kjærlighed — at ofte flyver
 En lille Fugl med grønne Fjer omkring mig,

Der viser Omhed for mig; ja jeg tilstaaer,
At mod det lille Dyr jeg er lidt svag.

R e n z o.

For denne Kjærlighed skal jeg curere
Dig strax, min Søster! Viid, at alle Fugle,
Af en naturlig Drift, sig gjerne svinge
Om alle Uglerne ³). Nu troer vel Fuglen,
Du er en Ugle og omsvæver dig.
Bort fra dem Alle! Lad os skynde os
Fra denne lumste Bye.

B a r b a r i n a.

O Verden, Verden!

Vel maa man kalde dig en Jammerdal,
Naar man ei der engang tør trøste sig
Med Omhed for en grønklædt lille Fugl.

(De gaae.)

Underjordisk Grav ved Indgangen af en Gloaf, i hvilken
N i n e t t a ligger begravet i Liigdragt.

N i n e t t a.

Hvi skal jeg dog beholde Liv saalænge,
Begravet her i denne stygge Grube,
Hvor alskens stinkende Ureenlighed
Nedstyrtes til mig? — Datter af Concul,
Ulykkelige Nina! bedre var det,
Om du var bleven Due, indesluttet

I den fatale Bark af Pomeranzen,
 I Gigantinden, i Creontas Magt,
 End være, uden selv at vide Grunden,
 Og uden at du har forbrudt det mindste,
 Fordømt, som nu, at vorde levende
 Begravet her i denne stygge Grube. —
 See! der, den vante, fromme, grønne Fugl,
 Der, som sædvanligt, bringer mig min Føde.
 O kjære Fugl! Hvor meget bedre var det,
 Du lod mig døe! Da var tilendebragt
 Min lange Nød. Da mættedes vel Kongen
 Min følesløse Mand, Tartaglia,
 Og min Forfølgerfke, hans gamle Moder.

Den grønne Fugl (som stiger ned med en lille Glaske,
 Brød o. s. v.). Ninetta.

Fuglen.

Ninetta, stands din Graad! snart Tiden nærmer sig,
 Der fra den vilde Grav og Sorgen frelser dig.

Ninetta.

Hvordan? Den grønne Fugl — den taler jo?

Fuglen.

Ninetta! undres ei, hvis efter atten Aar,
 Nu for at trøste dig, min Røst du høre faaer.
 Du er et Kongebarn, og var en Pomeranz,

Elig Metamorphosis skeer ofte hertillands.
 Jeg selv, en Konge før, omfæbtes som du seer,
 Alt tidligt af en Trolde, til Fugl med grønne Fjer.
 Vor Fremtids Dages Held, ei mine blot men dine,
 Afhænger af dit Barn, min elskte Barbarine:
 Men svære Prøvelser, og mangen farlig Daad
 Er for dit Liv bestemt i Skjæbnens deelte Raad.

Minetta.

O kjære Fugl, fortæl mig, hvilken Brøde
 Har styrtet mig i dette stygge Kammer.
 Hvad blev der af min Mand og mine Børn?

Fuglen.

Tartagliona's Had er Alt, hvad du bedrev,
 Der for Tartaglia, som Utroe dig beskrev.
 "Istedet for to Børn," saa mældte hun sin Søn,
 "Din Gemahlinde har to Mopse født i Løn."
 Tartagliona fik af ham, som troede dette,
 Skjøndt hun er haard som Steen, at bringe Eligt
 i Rette.

Da flur at jorde dig, den gamle Djævel bød,
 Ja hun beordrede endog din Afkoms Død.
 Dog lever den endnu. Den Himlen vilde skaane
 Ved en Benetier, den gamle Pantalone.
 Ukjendt de vandre om i jordisk Qual og Pine,
 Skjøndt Renzo er din Søn, din Datter Barbarine.
 Dog haab Minetta, haab! Lad ikke Modet vige,
 Men beed til Himlens Gud, du af din Grav maa stige.

Hvis dine Tvillinger kun kjækt i Faren staae,
 Da skalst du fra din Grav til Kongethronen gaae.
 Er Barbarina stærk, da døer Tartaglione,
 Da ender jeg som Fugl, da deeler hun min Throne.
 Men Skjæbnen byder mig at være hendes Trolld:
 Farvel, Ninetta! nu, giv dig i Himlens Bold⁴).

(Hæver sig paa sine Vinger og flyver bort.)

N i n e t t a (ene).

Saa tab da Modet ei. Hvad har jeg hørt? —
 Vel! jeg vil spise, og til Himlen bede
 En ydmyg Bøn. Hvis efter atten Aar
 Jeg fra min Grav skal atter skue Lyset,
 Hvad er da Andres Eventyr mod mine.

(Scenen lukker sig.)

~~~~~
 E n G a d e.

Brighella. Har restaureret sin Forubvidenheds-Aare ved Hjælp af Lammelunge, udfogt i en delicat Suppe, som han har fortæret hos Spækehøkeren. Han føler allerede Astrologien syde i sin Mave, samt Kunsten at kunne spaa og poetisere. At alle Dmina synes at spaa ham et godt Udfald: at han med alt, hvad han formaaer, vil understøtte Tartagliona: at han føler endog en forlibt Svaghed for denne gamle Dame: at overhovedet de gustibus non esse disputandum: og at hun, om endog lidt

gammel og grim, dog altid er en Dronning: at Poetter behøve Inclinationer, der destinguere sig fra de gemeenlige, og at han ønsker at kunne blødgjøre hendes Hjerte ved Opmærksomheder, delicate Ideer og kjælnede Udtryk. (pludselig begejstret)

Sølvfine Haar, lidt tottede og stride,
Omslynge Kinderne, der falde i det Hvide.

(Gaaer.)

En øde Plads.

Renzo og Barbarina.

Barbarina.

Nu nærmer Natten sig og dog jeg øiner
Ikke en øde Drk. Koldt blæser det,
Og Tænderne i Munden — Hænder, Fødder,
Alt ryster skubbrende. Nu troer jeg næsten
Min Egenkjærlighed vil til at seire.

Renzo.

Vær kjæk da, Barbarina! og betving den!
Jeg selv kan neppe opreist staa af Hunger:
Men Livet her paa denne øde Plads —
At være langt fra Støvets utro Børn,
Der gjøre alt af Egenkjærlighed —
Det — tro mig! — styrker mig.

Barbarina.

Men siig mig dog,
Hvis nu en Mand, exempli gratia, kom,

Indbød os til et Herberg, tændte der
 En deilig Ild foran os, skaffed' os
 Foruden Mad et herligt Peie, siig mig,
 Men sandru, Broder, blev du vred paa Manden?

Renzo.

Saa blev jeg glad ved Maden, Ilden, Sengen,
 Men naar jeg reflecterte over Manden,
 Der, ifkun for at skaffe sig en Glæde,
 Gav os Logie, da vilde jeg forsmaae
 At tage mod en saadan Skjænk.

Barbarina.

Da, Renzo,
 Bekjender jeg, at Hunger, Søvnløshed og Kulde,
 Gik ham i mine Dine til at synes
 Tilbedelig, og fuld af Kjærlighed
 Gi til sig selv, men os.

Renzo.

O, tie dog stille!
 Et saadant Menneske, var det en Kvinde
 Udøved' det, fordi jeg er et Mandfolk,
 For min Skyld; hvis det var et Mandfolk,
 For dig som Fruentimmer: Altid Ondskab!
 Lemfældigst talt, da skeete sliig en Handling
 Af Fanatisme, Kjærlighed til Uret,
 For selv at kunne si: det er stort,
 Det er høimodigt, ædelt, gjæsteventligt,

Veldædigt, himmelft! Egenfjærlighed,
Skjændt styg, er altid, altid med i Spillet.

Barbarina.

Renzo! min Hunger, Kulde og Kraftløshed
Formaae hos mig saa meget, at de male
Dig for mit Die, som en Nar og Sværmer,
Der elsker meer sig selv, end alle Andre.

Renzo.

Hvi saa?

Barbarina.

Den Arrighed du føler hos dig,
Den Haan, hvormed du yttre dig mod Andre,
Udspringer af din egen Egoisme.
Og den er i saa stor en Grad hos dig,
At du kan ei begribe, at du snart
Skal døe af Frost og Sult. Slig Fanatisme,
Svar mig oprigtig, tykkes den dig lille?

Renzo.

Ja! — bide dog lidt. Jeg frygter næsten for
At du har Ret. Men dersom du har Ret,
Jeg føler ogsaa, det vil ærgre mig.

(Jordstjælv og Bælmørke.)

Calmon (en gammel venetiansk Statue). De Forrige.

Calmon.

Ja, hun har Ret. Splad dit Dre, Renzo!

Barbarina.

Gud, Renzo, see! en Støtte som kan tale,
En Støtte, som kan gaa.

Renzo.

Det er en Casus,
Som man, qua Philosoph, ei skulde tro,
Dg dog er sand. Siig mig, Statue! Hvo er du?

Calmon.

Jeg selv har engang været hvad du er,
En indbildt Philosoph. Jeg speidede
I Støvets Indre, og, skjøndt Jordisk selv,
Jeg fandt at Egoisme var Motivet
Selv til den mindste Daad. Jeg saae, nei heller
Banvittig troede jeg at see, Fornuften
I Sandseligheds Baand. Ved dristig Slutning,
Den hele Slægt af Dødelige tyktes
Mig hver og en forræderisk og gjerrig,
U skjønksom, lumpen, alting for sig selv,
For andre intet — ja den store Skabers
Fortrinligste og bedste Værk jeg Daare
Forhaanede. Jeg misted heller Tungen,
End ei at kalde mangelig Daad,
Som tit den Ene øved' for den Anden,
En Uttring blot af Daarskab, Fanatismus,
Sprunden af Selvkjærlighed, og født
Af hæftig Lyst at vinde andres Bifald!

Hvor mangent herligt Værk har jeg forstyrret!
 Hvor mangen blev uskjonsom blot ved mig. —
 Hvad gavner det, at ahne slet Motiv
 Ved Andres Handlinger? At overtale,
 Ved Hjelp af smukke Ord, den simple Hob:
 At ved Naturens fastbestemte Gang
 Hvert Menneske er slet, og at Fornuften
 Er Sandseligheds Træl? Alt hvad du vinder
 Er kun, hos Mennesket at vække Angst,
 Afsky og Had, den Ene mod den Anden,
 Og evig Fiendtlighed. Er du da selv
 Meer end et Menneske? Hvis een nu yttred:
 "Saa slet som du anskuer alle Andre,
 Anseer jeg dig:" da vilde du beskjemmet,
 I hæftig Anfald af Selvkjærlighed,
 Anvende Alting til dit eget Forsvar,
 Blot for at kunne synes kjærlig, from,
 En Ven af Orden og Humanitet,
 Hos hvem Naturen taler mod det Onde.
 Saa tænker du dig selv, saa føler du,
 At Alle være bør: og ved Fornuften,
 Ei Sandseligheds Træl, du distingerer
 Imellem Ondt og Godt. Elsk alle Andre,
 Og elsk dig selv, saa vorder du fuldkommen.

Barbarina.

Mig synes, Renzo, at Statuen siger
 Udskilligt Godt.

R e n z o.

Han er ei andet, Søster,
 End Marmor = Philosoph: en Moralist,
 Som Tiden gjorde mør. Har han beviist,
 At Støvet handler ei af Egoisme?

C a l m o n.

Dreng! som du tænker nu, saa tænkte jeg
 For firehundred Aar. Med samme Griller
 Foragted jeg enhver. Jeg vilde tvinge
 Min Virksomhed at være uafhængig
 Af Egenkærlighed: men jeg blev straffet!
 Til Flint mit Hjerte blev: mit hele Legem
 Forvandlede til Marmorsteen, og styrted
 Til Jorden ned, hvor mangent Aar jeg laae
 Begravet mellem Græs og Fugtighed.
 Saa vorde skal enhver, der vil bekjæmpe
 Selvkærlighed, der dog er Drivesjeden
 Til en og hver af Støvets Handlinger.

R e n z o.

Er du da kommen hid, du Marmornar,
 Med samt din kjedelige Jammerfang,
 Blot for at tilstaae at min Sag er rigtig?
 Altsaa er Alting Egoismus, Alt.

C a l m o n.

Indknebne Pseudophilosoph! du taler
 De Ondes frække Sprog, der ved at haane

Almagts største Kunstværk, Mennesket,
 Blot søge Forsvar for de Feil og Laster
 De eie selv. Selvkjærlighed er god:
 Thi der hvor ædel Egoismus lever,
 Er Sympathie, Medlidenhed for Andre,
 Er Lyst til Dyd, og Frygt for Himlens Brede.
 Skjul ei det Sande. Støvet er en Deel
 Af Jupiter, den store Almagts Gud:
 Og ved at elske sig han elsker Andre.
 Selvkjærligheden er en himmelsk Drift,
 Som ingen føler meer end den der virker
 Med Fromhed, Dyd og kjærlig Skaansomhed
 Ved Andres Feil, der, mens han elsker sig,
 Opbygger i sit Hjerte Dydens Tempel.
 Ogsaa for Dig vil engang Timen komme,
 Da du vil føle, Mennesket maa lide.
 Engang — og altfor snart — den Time kommer,
 Da selv du vorder Mennesket en Affkye.
 Hvad kan da trøste dig, hvis ei den Tanke
 At du endnu kan stige til det Bedre?
 Lad ingen Philosoph berøve dig
 Dit Haab om Tilflugt i en Evighed.
 Opløst dit sjunkne Blik fra Jordens Dale,
 Skue Himlens Stjernehær, og lad ei Tanken
 Indknibe sig i Sandseligheds Lænker.

Barbarina.

Statuen synes mig, har ganske Ret.

Renzo.

Ja — han taler godt — dog skal han aldrig
Forhindre mig at være Philosoph.

Calmon.

Det vil jeg ei, dog bliver du det aldrig!
Din Skrøbelighed er kun altfor stor,
Som Støvets fødte Søn. Der eksisterer
Philosophie, men ingen Philosopher.

Renzo.

Men svar mig nu engang, hvi est du kommen?

Calmon.

Engang jeg hersked over Mennesker,
Nu er jeg alle Billedstøtters Konge.
Jer Oldefader trak mig frem af Støvet,
Og stillede mig op udi en Have,
Der ligger tæt herved. For nu at lønne
Jer Oldefaders Daad, I Faderløse,
Sag kommen er herhid, at hjælpe Eder.

Barbarina.

O kjære Billedstøtte! altsaa veed du
Vor Herkomst? Vær saa god, at sige os
Af hvem vi fødtes; thi du veed det sikkert.

Calmon.

Sag veed det, men er taus. Kun det jeg siger,
Indvikled er I i en rædsom Skjæbne.
At løse den, og give Jer Oplysning

Om Eders Slægt, kan kun den grønne Fugl,
Der elskovsfuld omflagrer Barbarina.

R e n z o.

Jeg Daare! er jeg ikke alt paa Veien,
At troe, jeg intet veed. Ukjendte Sagn —
En Fugl med grønne Fjer, af hvem vor Skjæbne
Afhænge skal — Et Menneske af Marmor,
Der tale kan — Mit Hoved løber rundt —
Nei jeg begriber intet af det Hele.

C a l m o n.

Studs ikke, Renzo! mange Levende
Er Billedstøtter meer endnu end jeg.
Du prøve skal hvad Magt en Støtte har,
Og hvordan Støtter vorde Mennesker.
Tag Stenen op, der ligger foran Eder,
Naar da I komne er igjen til Byen,
Saa kaster den paa Pladsen foran Slottet,
Og Eders Armod vorde skal til Rigdom.
Anraaber Calmon, naar I er i Fare,
Og I skal see, at jeg er Eders Ven.

(Jordstjælv og Nat udbreder sig over Stedet,
medens Calmon forsvinder.)

R e n z o (seer efter ham).

Og dog lod han os staae, vi Faderløse,
Forsvorne, hungrige, i Angst bestøedte,
Og gav os blot en Steen. Jo det er smukt.

Barbarina (tager Stenen).

Lad os kun gaae, som han har sagt, og kaste
Den foran Kongens Slot, saa vil vi see,
Hvad Underværk det er som Salmon lover.
Selv fra den Nød, hvormed han trued os,
Maaskee vi frelses kan, og efter Sorgen
Erlange Fryd og lykkelige Dage.

(De gaae.)

A n d e n A c t.

En kongelig Gal. Marsch.

Tartaglia. Vagt. Pantalone (staaer ængstelig
bag ved Tartaglia).

Tartaglia. Raaber i en melancholsk Stemning
og bydende til Musikanterne, at han er kjed af de-
res Musik, og at de ikke maa pine hans Dren med
deres Symphonier. Til Vagten raaber han ligeledes,
at den skal gaae. Pantalone (sagte). At Hs.
Majestæt er lidt maanesyg. Han vil egentligen gra-
tulere ham til Ankomsten efter hans Seier over Re-
bellerne: men tager sig dog i Agt for Saadant, da
han kjender ham som en Majestæt, der har værre
Kuller end en Hest. Tartaglia (pathetisk, for sig
selv). At her er Gulvet, hvor hans Ninetta saa tidt
har spadseret frem og tilbage. At der er det Kjøkken,

hvori hun blev til en Due, og bidrog til at Stegen blev brændt, og at hun hist igjen blev omfået til en Dame. Her er det Spisekammer, hvor hans høisalige Fader, cidevant Konge, bad ham at retirere ind i, den Dag da det høitidelige Bryllup blev celebreret. Han gjenkalder sig svundne Kjærtegn og Douceurer; græder i Smug, for ikke at blive seet af Hoffet, som derudover kunde fatte Formodning om Svaghed; tørrer i Hast sine Dine og sætter sig atter tilbage i sin forrige Majestæt og Værdighed. *Pantalone* (sagte). At det forekommer ham, som Hs. Majestæt græder: at han vil gjøre sin Eed paa, at det er for hans stakfels Gemahlinde, der for atten Aar siden blev levende begravet under Cloaket. Han tager Mod til sig: avancerer fremad: forebringer sin allerunderdanigste Gratulation i Anledning af de slagte Rebeller, og anstiller Udsigt til en fortsat lignende Lykke. *Tartaglia* (uden at ændse *Pantalone*: sagte). At han dog aldrig bliver lykkelig uden Ninetta, og at han føler sine hypocondriske Anstød komme igjen. Græder derpaa i Smug; men fatter sig hurtigen og antager atter sin naturlige Værdighed. *Pantalone* (til *Tartaglia*). Det forekommer ham at han er bevæget, ja det synes endog, som hans Dine ere røde: Han beder indstændigen, at han ikke maa græde, og derved bedrøve et Hof, som tilbeder ham, og venter paa ham med Ængstelighed. *Tartaglia*. Rasende. og hidsig: hvem der har sagt, at han græder? hvad det er for et Sprog?

hvorledes man tør tiltage sig en saadan Driftighed? At han eengang for Alle vil frabede sig, at hans Ministre tage sig flige Friheder mod en Monark som han. At han paa Dieblicket skal gaae; hvis ikke, vil han paa Stedet lade ham sætte i Gabestokken. Pantalone (sagte). At man dog aldrig er sikker, naar man har med store Herrer at gjøre. At han rigtignok har en forfærdelig Lyst til at introducere sig selv og producere lidt af Astrolog = Poetens Spaa-domme; men at deels Enkedronningens Manifest, der ansætter Livsstraf for Saadant, deels Kongens Stivhed gjør, at han maa holde Tand for Tunge. At overhovedet Den, som har Hunden i Halen, maa skynde sig. Bukker derfor og gaaer.

Tartaglia (ene). Han fremstiller paa en overdreven Maade det tunge Kors at være Monark, og at tvinges til i sin egen Barm at indeslutte sine Lidelser, for ikke derved at forraade Svaghed og saaledes tabe den Respect, som Undersaatterne bør have. O beklagelsesværdige Forfatning! han dolerer over at han ikke har en Ven, med hvem han kan dele sin indvortes fortærende Smerte. En eneste ægte Ven, ja meer end en Broder, havde han haabet at eie i Hof-Kokken Truffaldino, men at han deri var bleven bedraget. Denne Troløse var, efter at have nydt Belgjerninger, ja ved Hoffet fortjent sig mangen en Daler, bleven

stolt, havde derefter ægtet Negerinden Emeraldina, der var steget op af Glammen som en Hvid, sat sig ned som Spækhøker, og havt Steenhjerte nok til at forlade ham. At det dog er sandt, hvad Ordsproget saa fortræffeligt siger:

At drømme sig en Ven blandt Verdens mange Lurer,
Er med en Blomsterstilk at binde sine Buxer.

Men at han nu, da han mærker, han er alene, er saa lykkelig at kunde aflægge al Gravitet, udaande sin Smerte og gjøre Galskaber efter sin egen Vilje. (pathetisk) O min Ninettas Aand! hvor est Du nu? Forsmaa ei disse Taarer af mine Dine: modtag den Tribut, der tilkommer dit Minde, fra din Gemahl, Hs. Majestæt. Han synes derpaa at see Ninettas Skynge og falder hen i Enthusiasmus: men da han mærker at han har bedraget sig, bryder han tilsidst ud i en æselagtig Skryden.

Truffaldino. Tartaglia.

Truffaldino (træder ind). At hans Majestæts Stemme havde bragt ham herhid. Tartaglia. Forundrer sig over at see Truffaldino, og bliver undseelig over at være seet af ham i denne critiske Situation, da han ikke længere tør ansee ham som sin Ven. Truffaldino. At han har hørt tale om hans Ankomst, og at han, ved at reflectere over det

gamle Venſkab, der har exiſteret imellem dem, ikke har kunnet afholde ſig fra at indfinde ſig med Gratulationer. Han gjenkalder ſig derpaa i Erindringen naragtige Smaahistorier, der i de Tider vare paſſerede imellem dem. Tartaglia (ſagte). At han endnu tør anſee ſig lykkelig i ſin Ulykke, hvis han kan fornye et ſaa cordialt Venſkab. At han imidlertid ikke tør fæſte Lid til ham, ſaasom han har forladt ham formedelſt Kjærlighed til en Emeraldina, og af Forhippelse efter at kunne ſlaae en Boutik op. Han vil til den Ende anſtille en Underſøgelse af Truffaldinos Hjerter; og ſætter ſig gravitetiſk i Lave for at examinere ham. Hvorledes han befinder ſig? Truffaldino. Takker: Urinen er klar; har god Appetit, om Natten ſom om Dagen, efter Bordet ſom før Bordet. Har til ſamme Tid og Time lyſſalig Aabning til Tjenefte. Tartaglia. Om han endnu elſker ſin Kone? Truffaldino. At han i Grunden kun har elſket hende fjorten Dage, men at hun fra den Tid var bleven ham væmmelig. At han ſiger ſit Hjertes rene Mening. At efter de første Henrykſelfer, hans Temperament ingenlunde kunde congruere med hendes, fordi hun i ingen Henſeende var Philoſoph. At han ſiger ſit Hjertes rene Mening. At hun var en Kvinde af den gamle Surdeig, med et Hjerter, ſom Ingenting kunde taale, og ſom immer havde Medynk med Andres Uheld: af det Slags Folk, *exempli gratia*, ſom ſætte en Vre i at hjælpe Hittes

børn: det er da at sige, understøtte Baisenhuusbørn: det er da at sige, tage Brødet af sin egen Mund, for at hjælpe den Fattige: det er da at sige, fuld af dumme Indfald, Fordomme, Svagheder, og det i en utal- lig Mængde, utaaeliche for opvakte Personer af geniale Anlæg, med Hjertet paa det rette Sted, og begavede blot med et Gran af ægte Philosophie. At han siger sit Hjertes rene Mening. At i Collision med flige utaa- lelige Dumheder, hine Skjönheder vare Dag for Dag bleven Stygheder, og det i en saadan Grad, at han var bleven sat i den sørgelige Nødvendighed at søge sin Trøst i andre Parter af Verden. At han siger sit Hjertes rene Mening. At hun endeligen efter atten Aars Egtekab ei alene var bleven en i hans Dine utaaeliche Maschine: men at han endog hadede hende meer end Cremor Tartari. At han siger sit Hjertes rene Mening. Tartaglia. (sagte). At han begyn- der at opdage, at Truffaldino ikke er kommen til ham af ægte Venkab; og beder ham til den Ende at op- give sig den Status, hvori for Dieblicket hans Boutik, Indtægt, Negotie og Formue besinder sig. Tru- faldino. At han siger sit Hjertes rene Mening. At han er i Bund og Grund ruineret, dog ikke ved sin egen Skyld. Hans Kone derimod har givet Cre- dit, Almisse, kort sagt, foretaget sig alle muelige rui- nerende Actioner. Han nægter ikke, han jo stundum gaaer i Kroen, dog aldrig høiere end to Gange om Dagen, og det for at cultivere Venkab, skaffe sig

Kroerſker, og opfange en eller anden philoſophiſk Maxi-
me. At det vel er ſandt, at han hos en eller anden
Veninde ſøger at ſoulagere ſig for den Antipathie,
ſom hans Kone ſkaffer ham; men at han ſelv i Dette
gaaer frem med den ſtørſte Oeconomie af Verden.
At han undertiden ſpiller lidt Baſſet eller en lille
Trekort, men at ſaadant ſkeer blot for at oprette det
Tab, ſom opſtaaer ved hans gale Kones Almiſſeüdde-
ling og øvrige Svagheder. At han rigtignok altid ta-
ber, men at ſaadant bevirkes derved, at hans Kone
immer rinder ham i Sinde, der har et Anſigt til at
blive gal over. Tartaglia (ſagte). At Truffaldino
dog maa være en Verkeſkurk, og det af førſte Skuffe;
ja ovenikjøbet en nymodens Philoſoph, ſom man maa
tage ſig i Agt for. At han nu er overbeviſt om, at
han ikke kommer af Venſkab, men for den Fordeels
Skyld, han venter hos ham. Han begynder overho-
vedet at troe, at han i Grunden til alle Tider har
været en Slyngel, der dreves af en utilgivelig Egois-
mus. Han erindrer ſig endnu de to Pomeranzer, ſom
han af Slugvurrenhed ſkjar over for ham. Han for-
drer derfor med Auſteritet af Truffaldino, at han ſkal
ſige Sandhed; i modsat Fald vil han lade ham op-
ſkjære Hjertet og Tarmene. Han vil nemlig forelægge
ham det Samvittigheds-Spørgſmaal, om han vilde
gaaet paa Jagt efter hans Venſkab, hvis han ikke
havde den umaadelige Appetit, der plager ham: hvis

han endnu elskede sin Kone, og hvis hans Boutikhandel gik i bedre Gang? Truffaldino. Udbeder sig Betænkningstid et lidet Dieblig. Tartaglia. At han skal skynde sig og sige Sandhed, hvis han ikke ønsker øieblikkeligen at blive parteret. Truffaldino. At han siger sit Hjertes rene Mening. At, hvis han ikke havde ham fornøden, vilde han Pokkeren ikke tænke enten paa ham eller hans Venkab. Tartaglia. Bliver rasende, og jager ham under fortsatte Spark for Bagen ud af Døren. Truffaldino. Løber, i det han skriger, at Kongen er bleven gal, og viser sig ikke i mindste Maade som Philosoph. Tartaglia. Staaer nu tilbage mere melancholsk end tilforn, seer Taroccernes Dronning komme og antager igjen sin tilbørlige Majestæt.

Tartagliona. Tartaglia.

Tartagliona.

Behandler du mig saa? Naar har man seet
En Søn, der, skilt i atten lange Aar
Fra Moderharmen, endeligen kommen,
Kan saa fornødre sig til Bagateller,
At begge Støvlerne han trækker af,
Før han har trykt et underdanigt Kys
Paa Enkedronningens, hans Moders, Haand?

Tartaglia (vemodig).

Min naadige Fru Moder! hør min Bøn! —
 Begiv Jer bort til Eders Cabinet,
 Og lad mig være — jeg er desperat!

Tartagliona.

Ha Ubefindige! Jeg skuer grant,
 Dybt i dit Hjertes Grund. Du est ei mere
 Tartaglions Søn. Jeg veed jo nok,
 At din Ninettas Død graverer dig,
 Og at din Moder er dig mindre kjær
 End dine Horn. Men siig, hvad var at gøre
 Ved sliq Uværdig, som forraadte dig
 Og Thronens Ære: som formaaede ei
 At skaffe Kongestammen anden Yngel
 End fæle Mopse? Mon du ikke skrev mig,
 Du overlodst mig, efter eget Tykke,
 At arrangere Hævnen til din Ære?
 Og nu vil du med Haan forjage mig?
 Grindre hvem jeg er — fra hvem jeg stammer,
 At jeg er de Taroccers store Dronning.

Tartaglia.

Vel, min Fru Moder! men, som aflægs Kone,
 I burde brugt lidt mere sund Forstand.
 Jeg er en Yngling uden stor Erfaring,
 Hvem Blodet syder i; og derfor skrev jeg
 I Hidsighed, og var ved Eders Brev
 Opflammet endnu meer. Maaskee — dog nei —

Jeg veed I hadede den stakkels Kone.
 Dog — jeg vil ikke sige meer — Fru Moder
 Forføi Jer ind i Eders Cabinet!

Tartagliona.

O Himmel! hvad? du er ei meer min Søn!
 Jeg Afslægs? Gud! en frygtelig Affront!
 Min Daad var altsaa slet? Maaskee du ønsker
 Endnu din Skam var ikke bleven jordet?

Tartaglia.

Den Skam høifalig Fader leed ved Eder
 Paadrog Jer ei at jordes levende.
 Maaskee er Eders Liv min værste Skam.

Tartagliona.

Nei! Skam det er, at føde flige Sønner.

Tartaglia (ligegyldig).

Nu! hvem der ei kan føde, døer i Fødflen.
 I skulde ladet være at føde mig.

Tartagliona.

Ha! hvilket Sprog til hende, som har baaret
 Dig ved sit Hjerte fyrgetyve Uger.

Tartaglia.

Saa leier jeg til Gjengjæld nu et Æsel,
 Som bærer Jer fra nu til Dommедag.

Tartagliona.

Du inhumane Søn! Grindre dig,
 At, da du lumpne Knægt var Pattedbarn,

C Da fæsted jeg ei Amme til din Pleie;
 M Men diede dig selv ved disse Bryster.
 Z I Sandhed, Søn! det er en rædsom Løn!

Tartaglia.

M Naar Mælkeboggen kommer her forbi,
 D Skal I faae tyve Potter Mælk til Gjengjæld,
 D Saa er I sagtens lønnet for Jer Umag.
 M Men I kan ei gjenkalde mig i Live
 M Min elskte Kone, Datter af Concul.

(tragisk)

D En stakkels Konge, efter Krigens Møie
 Z I atten Aar, vil reise hjem til Thronen,
 C Og haaber ved sin Gemahlindes Barm,
 K At skjænkes Ro — men finder hende død,
 M Begraven under Jorden i en Hule.
 Z Jeg har ei Kone — finder ingen Ven,
 Z For mig er ikke Fred i denne Verden!

Tartagliona.

D Søn! jeg beklager dig; thi du er sjunken
 Z I Modløshed — Forjag din mørke Kummer!
 M Vi kan jo lege Blindebuk om Dagen,
 i2 Lidt Sidste Slag — slaae Potter ind mod Døren.
 C Det vil nok moere dig. Hvem veed desuden —
 D En Dulcinea kunde maaskee trøste —

Tartaglia (fortvivlet).

M Nei Moder! nei, det var Alt lystigt nok,
 Z I lod Ninetta levende begrave.

Om ogsaa alle Dulcineer kom,
Ufølsom blev jeg dog. Gjør mig ei gal!
Gaa bort — jeg beder — gaa!

Tartagliana.

Hvordan? Din Moder
Du viser Døren! — Himlens Lynild ram ham!

Tartaglia.

Seg seer, I vil ei gaae, og hvor I er,
Har min Natur ei Phlegma nok at blive.
Min Galde koger, og Respecten byder,
At lade Eder staae, og — gaa til Sengs.

(Gaer.)

Tartagliana (ene).

Ha Kaserie! (hoster) O Bæ! der kommer Hosten!
Lustrøret knibes ind — (hoster) jeg troer jeg brister.
Er det den Straf, som Himlen sender mig? —
Men er det Uret da, at skaffe sig
Et Bæsen, der generer En, fra Halsen?
Ja! vel jeg mærker, Timen nærmer sig,
Der skal opløse alle gamle Knuder.

(Brighella træder hurtig og begejstret ind.)

Brighella. Tartagliona.

Brighella⁵).

Spaadommens Lue
Gjør mig besat:
Nu kan jeg skue
Lys i min Nat.
Tartaglione,
Hold ikke Stand:
Ned fra din Throne
Styrtes du kan.

Tartagliona.

Hvad vil han sige? Jeg forstaaer ham ikke!

Brighella.

Murene briste,
Løftet' i Skye;
Tvillinger liste
Ind i vor Bye.
Matten med Taage
Synker nu ned:
Ei maa du vaage,
Sønnen har Fred.

Kast kun din Klokke,
Lopperne med,
Intet skal røkke
Dronningens Fred!

Ulykkens Pile

Har ingen Magt;

Eh! om din Hvile

Holder jeg Vagt.

Ah! men en Skjæbne

Byder dit Fald!

Frugtlost at væbne

Sig mod dens Rald —

Tagliana (opbragt).

Tie dog, for Fanden,

Dumme Poet!

Gal er jo Manden,

Hvad er der skeet?

Hvi vil du true

Mig med dit Ord?

Er til at grue

Faren saa stor?

Brighella (carefferende).

Himmelske Enke!

(med underdanig Undskyldning)

Dronning, tilgiv!

Dem vil jeg skænke

Hele mit Liv.

Sphærerne tone

Kjærligheds Sang.

Himmelske Kone,

Hør dog engang!

(sagte)

Denne Extasis har gjort mig en gevaltig Nytte. Jeg haaber at have virket betydeligt ved denne Leilighed. Kunde jeg kun reducere hende dertil, at hun gjorde en ærefuld Omtale eller mentio honorifica om mig i hendes Testamente, var jeg ikke saa ilde lønnet for mine amourøse Anstrængelser og min poetiske Sved.

(Gaaer entusiastisk bort.)

L a r t a g l i o n a (ene).

Den dunkle Mening af hans Ord forsatte
 Mig i en Art af Skræk, endskjøndt den Omhed,
 Han viser for mig, giver mig et Haab.
 Jeg følge vil hans Raad, og disse Lemmer,
 Tilbedte af vor Tidsolds største Digter,
 Skal lægge sig til Sengs. Jeg mangler ikke
 Lidt Undighed og disse smaa Caretter,
 Der binde ham for evigt til min Side.
 Dog vil jeg grumme nødigt, disse Kjærtegn
 Skal vække Jaloufie iblandt de Andre,
 Der og tilbede mig. — Ha strænge Stjerne!
 Skal selv mit Fortrin bringe mit Ruin?

(Gaaer.)

Facade af Slottet, seet fra den ene Side.

Renzo. Barbarina.

Barbarina.

Her er jo Slottet, Renzo! der er Stenen,
Statuen Salmon talte om. Hvad troer du
Der skeer, saasnart vi kaste den —

Renzo.

Han loved',

At naar vi kasted' den, da blev vi rige.
Kast væk da! Vær ei seen!

Barbarina.

Der greb jeg dig!

Du vil da være rig? Ei! efterhaanden
Forsvinder din Philosophie.

Renzo.

Sie, Søster!

Tal ei derom! En saadan Reprimande
Gaaer mig igjen at glemme Frost og Hunger.
Just det beviser mig langt meer end Alt,
At enkelt Liden skab, som dominerer,
Saa mægtigt kan betage Mennesket,
At, henrykt over den, han kan forglemme,
Endog Naturnødvendigheden selv.
Philosophien elsker jeg, og blues
Ei ved den Liden skab, jeg har i Barmen.

Barbarina.

Lad os da møttes ved Philosophie,
 Og ikke kaste Stenen. Hvis paa eengang
 Vi bleve rige, vil i Sjælen vaagne
 De gamle flette Tanker, som vil gøre
 Os mere dumme, mere latterlige
 End Ignoranterne. Du faaer da Lyst
 Til alle Piger, alle Undigheder,
 Du drømmer om. Jeg bliver selv en Glane,
 Der courtiseres vil; kort sagt, en toffet,
 Ustadig Modedame. Begge to
 Vil vi forhaane Fattigdom og Armod,
 Naar vi har glemt den Nød, vi nu er i.
 Renzo! jeg kaster ei!

Renzo.

Jo, fast kun Stenen,
 Betænk dig ei; thi selv som rige Folk
 Vi blive ved at være Philosopher.
 Just denne Sult og Kulde, som jeg føler,
 Gjør at jeg troer og haaber, vi vil staae os
 Med flette Tanker; selv i Guld og Rigdom.
 Forblive stærke i den ægte Dyd.

Barbarina.

Er det da Sult og Kulde, som bevæge
 Dig, Renzo! til at bruge din Fornuft?
 Jeg frygter næsten, alle Philosopher
 Er' bragt til Raisonnement ved det Samme.

Og dog forskaffe de sig Enemagt
 I svage følgesyge Hjerner: ved Systemer
 De danne sig hos Sjog et Tyrannie,
 Og Charlatanen dyrkes som en Gud.
 Nu vel — jeg kaster Stenen! Himlen give,
 At det til ingen Tid mig gaaer af Minde,
 At en foragtet, ringe anseet Steen
 Har været Kilden til min Fremtids Rigdom!

(Hun kaster Stenen. Der hæver sig et prægtigt og
 rigt Pallads, ligeoverfor Slottet. De daarlige
 Pjalter flyve bort fra Renzo og Barbarina, og
 de staae tilbage i prægtige Klæder. Ud af Pal-
 ladsets Port komme to Negere med Fakler i
 Hænderne, og modtage med Ærbødighed Renzo
 og Barbarina.)

R e n z o.

Hvad seer jeg, Søster! Jeg er som forstenet!

B a r b a r i n a.

Saa havde Salmon Ret! Dog lad ei Slottet
 Indlulle os i Haab om varig Lykke;
 Thi han har ogsaa spaaet os Graad og Uheld.

T r e d i e A c t.

E n S a l i T a r t a g l i a s S l o t.

B r i g h e l l a . T a r t a g l i o n a .

B r i g h e l l a (begeistret).

Pande med de skønne Rynker, som jeg maa med
Gysen see:

Hvorfra Amor sender Pile, snart til Fryd og snart
til Bæe.

T a r t a g l i o n a .

Siig mig engang, Poet! Palladset hist,
Som straalet i en majestætisk Bælde,
Dg overgaaer i Pragt vort eget Slot,
Hvor kunde det opreises i en Nat?

B r i g h e l l a .

Du bedste Halvdeel af mit Liv, o Dronning!
Jeg veed det Hele: men den stærke Skjæbne
Gjør mig i Dette til en Træl af Himlen.

T a r t a g l i o n a .

Bed disse Yndigheder, som du hylder,
Siig i det mindste, hvem der boer i Slottet?

B r i g h e l l a (begeistret).

I Perlesøine, skjæve vel, men skønne!
Jeg veed det Alt, men kan ei nævne det.
Kun eet jeg siige kan: Det stolte Slot
Dg Ejerne er komne for at knuse

(med pathetisk Gesticulation mod Dronningen)

Den Melkelæbe, disse tynde Bryn,
Den hvide Snee, og disse weiland Bryster.

Tartagliona.

Hør op at yttre dig i mørke Taler!
Haab Alt af mig: men giv mig saa et Bink,
Der lærer mig at styrte dem, som søge
At styrte mig. Paa dig mit Haab jeg bygger.

Brighella.

Deres Majestæt! min poetiske Begeistrings Rixelæ-
dægge! først af Alt besværger jeg Dem ved Alt, hvad
der mueligen kan hænde sig, at De jo før jo hellere
vil gjøre Deres Testamente; og ikke undlade at gjøre
vel mod ham, der er venlig stemt imod Dem: og
som kan bevirke deres Apotheose ved et Digt, der er
ophøiet over tempus edax rerum, og alle muelige Cri-
tiker, Fostere af en fra Tartarus udsprungne Mis-
undelse.

Tartagliona.

Tael ei om Død — jeg er jo sund endnu:
Tænk blot paa Midler til at frelse mig,
Og at berømme mig imens jeg lever.

Brighella (sagte).

Hun er stiv in puncto testamenti, den gamle
Her! (høit) Jeg vil da tale ud af Hjertet, med en
Sandhed, som er det Modsatte af den poetiske Be-
geistring, uagtet det rigtignok falder i det Vanskelige

at frelse Dem fra den Ulykke, som svæver Dem over Hovedet. Beboerne af dette Slot ere en Ungling og en Pige, Broder og Søster, som førend de bleve rige vare Tiggere, men Philosopher af Liv og Sjæl. Nu derimod, da de ere blevne umaadeligen rige, have de tabt Philosophiens Nordstjerne, og i deres Hoveder regnerer nu al den Forfængelighed og alle de Svagheder, som der pr. Exempel kan existere hos en Vaskerpige, der ægter en Greve: en Toldforpagter, for hvem Alt gaaer godt: kort sagt hos Alle, der uden Møie blive rige. De kunne derfor ikke taale, at Noget tør dable dem, eller tør paastaae at de mangle Noget, og at de ikke overgaae Alle i Alt. Ud den Wei er det, vi maa forsøge paa at bevirke deres Undergang.

Tartagliona.

Siig mig lidt meer: jeg vil adlyde dig.

Brighella

Deres Majestæt, hvis Tilværelse er saa fatal for mit Hjerte! De veed selv hvor vanskeligt det er at erobre de Gæbler, som synge: det Guldvand, som synger og danser, hvilke Gjenstande, som bekjendt, ligge udenfor Byen og bevogtes af Feen Serpentina.

Tartagliona.

Sa rædsom Stedet er; men siig mig mere!

Brighella.

Det bliver altsaa nødvendigt, at De seer at faae Groenen, der boer i Slottet, i Tale, som nu har al-

deles tabt Philosophiens Spoer, og er bleven en topmaalt forføngelig Dame. Det vil forresten være nok at fæste hende følgende tre fire frygtelige Ord i Næsen. Vil de behage at lægge Mærke:

Skjønhed har du, vakre Pige! dog din Skjønhed
større var,

Om det Vble, som kan synge, i din ene Haand
du bar.

Artagliona (gjentager hans Vers).

Skjønhed har du, vakre Pige! dog din Skjønhed
større var,

Om det Vble, som kan synge, i den ene Haand
du bar.

Brighella.

Bravissimo! Giv hende derpaa den anden

- Dosis:

Skjønhed har du, vakre Pige, dog din Skjønhed
større var,

Om den Bølge, som kan danse, i den anden
Haand du bar.

Artagliona (gjentager det).

Skjønhed har du, vakre Pige, dog din Skjønhed
større var,

Om den Bølge, som kan danse, i den anden
Haand du bar.

Brighella.

Guddommeligt! Af disse Ord vil De see en fortræffelig Virkning, naar man blot kjender det men-

nestkelige Hjerte i sine diverse Forhold. Ved Hjælp af disse Ord ville Beboerne af dette Pallads være ruinerede, og skulde allensfals dette ikke være nok, har jeg en anden Kugle i Baghaanden.

Tartagliana.

Til Bærket da, jeg følge vil dit Raad!

(gaaer ind, idet hun gjentager)

Skjønhed har du, vakre Pige, dog din Skjønhed
større var,

Om det Vble, som kan synge, i den ene Haand
du har.

Skjønhed har du, vakre Pige, dog din Skjønhed
større var,

Om den Bølge, som kan danse, i den anden
Haand du har.

Brighella (ene).

Man faaer at gjøre Alt, hvad man kan, for at holde i Live den elskværdige gamle Her; men kan jeg ikke bringe det derhen at hun gjør sit Testamente med et favorisende Item om mig, hvad hjælper mig da Apollos Laurbærkrands, min Digter-Tendents og den Lue, som fortærer mig.

Da vorder alt mit Haab til ussel Tant,

En Glimmersteen af Glas, og ei af Diamant.

(Gaaer.)

En prægtig Sal i Tvillingernes Pallads.

Barbarina

(stiller sig indbilsk foran et Speil).

I denne Silkedragt og Guldgarnering
Vil jeg imorgen vise mig med Fordeel.

Emeraldina (udenfor, skrigende).

Lad mig dog komme ind! See, hvilken Grovhed! —
Jeg er saa træt — og alle disse Bønner —
Memorialer — Bux — Ambassadeurer —
Det er mig ret en underlig Historie.

Barbarina.

Hvem er der?

Emeraldina (som trænger sig ind).

Ganden, som vil hente dig!

Barbarina.

Skamløse! Frække! — hurtigt Domestiquer!
Hvor lærte I at passe paa? — Tillader
Man Tiggerster at storme ind i Salen?

Emeraldina.

Halvgale Løs! er det paa denne Viis,
At hun, som gav dig Livet og opdrog dig,
Modtages i dit Slot? hvor mange Timer
Er det vel siden at du selv var Tigger?

Barbarina.

Lie Stolte! intet Ord! Betæm din Tunge,
Hav for min Stand Respect! forløb dig ikke.

Ja! vel jeg kjender dig, Ulykkelige!
 Og jeg vil mindes dig ved mine Gaver.
 Men bort du maa fra Byen og fra Slottet;
 Thi din Nærværelse opvækker Tanker,
 Der kun forbitte mig — hid, Domestiquer!

Emeraldina.

Du affecteerte lille Rikiverden,
 Du Frue fraigaar, hvad tænker du?
 Vil du maaskee mig tvinge til at lystre?
 Jeg gav dig Die — ja hvad mere er,
 Jeg gav dig tusind Gange paa dit Dre,
 Og dog forlanger du at jeg skal frygte?
 Ei er jeg kommen for din Rigdoms Skyld,
 Men gammel Kjærlighed fik Overhaand.
 Og uanseet den Haan, hvormed du nylig
 Løb bort fra mig, har jeg ei kunnet tvinge
 Min inderlige Fryd; og knap jeg hørte,
 At du var her, og bleven riig, før hurtig
 Jeg ilte hid at glædes ved din Lykke.
 Ei af Selvkjærlighed (Gid Himlen ramme
 Mig med sit Lyn saa sandt) men kun af Omhed,
 Det er — ja det betyder — det vil sige —
 Gid Pøkker havde denne Egoismus —
 Kort sagt, jeg er her ene for at kysse
 Dig ret af Hjertets Grund og ei for andet.
 Du kjære Løs, hvor jeg dog holder af dig —
 Hvor du er smuk i denne nette Dragt —

Gud signe dig — Jeg kan ei holde mig —
Jeg kysser dig — ja jeg maa spise dig.

(Vil i sin Voldsomhed omfavne hende.)

Barbarina (støder hende tilbage).

Min Gud! hvad er det for en Næsvished?
En Tjener, siger jeg!

(En Tjener kommer)

Bring, Skjodesløse!

Gesvindt en Bærs med Guld, giv hende den,
Dg saa — jag hende bort!

(Tjeneren gaaer med et Bux.)

Emeraldina (vemodig).

Min Barbarina!

Du spørger — er det sandt? Du vil ei gjøre
Mig saadan Skam, at kaste mig paa Døren.
Du som har kjendt mig nu saamange Aar,
Dg veed hvad jeg har gjort — Du vil ei nære
En nedrig Tanke mod mig i din Sjæl.
Du vil ei troe, jeg kommen er af Fordeel,
Men kun af Kjerlighed til Eder Begge,
Hvem jeg opammede, med hvem som Moder
Jeg levet har, og elskede saa saare.

Barbarina

(byder hende Bærsen med Haan).

Tag du kun Pungen! Thi jeg veed, at Guldet
Vil bringe lidt i Ro din store Dmhed.

Der har du faaet Løn for al din Møie:
 Gaae nu! fordrift dig ei at komme atter;
 Thi Synet af dig falder mig penibelt.

Emeraldina (sagte).

O Gud, hvad hører jeg! Og dog formaaer jeg
 Ei at løsrive mig — (høit) Min Barbarina!
 Du tager feil; jeg haaber dog endnu,
 At du ei jager hende ud af Slottet,
 Der nu i atten Aar, af simpel Dmhed,
 Opdrog dig i sit Huus: som ei var skyldig
 I at du joges bort. Alt, hvad jeg gjorde,
 Var at jeg fældte Taarer ved din Bortgang.

(Græder.)

Barbarina (sagte).

Hun rører mig, men hun forbittre ogsaa
 Min Sjæl, der ei kan taale Lidelser.

(høit)

Tag Guldet, Emeraldina! og gaa bort;
 Thi Synet af dig — din Maneer at tale
 Saa confidentielt, mishager mig.

(til Tjeneren)

Min Domestique! Tag hende bort med Magt
 Fra mine Dine; til sin usle Hytte
 Man flæbe hende hjem: did kan man bringe
 Min Børs med Guld, og der skal hun forblive.

(Tjeneren vil tage Emeraldina ved Armen.)

Emeraldina.

Vær naadig, Tjener! — Datter! har jeg været
 Lidt vel fortrolig, vil jeg ydmungst bede
 Om mild Tilgivelse. Jeg skal forandre
 Den frie Maneer, hvorpaa jeg hidtil talte.
 Ei som min Ligemand, men som mit Herkøb
 Jeg skal herefter respectere dig:
 Thi skilles fra dig, kan mit Hjerte ikke.
 Sæt mig paa sidste Plads blandt dine Tærner,
 Naar jeg blot bliver her. Alt, hvad de Andre
 Ei lide kan, og haanligt kaste Brag paa,
 Kan jeg jo faae. Jeg lever lækkert nok,
 Naar blot jeg er hos dig. Saa stor desværre
 Er Kjærligheden, som jeg har til Eder.
 Jeg bliver muligt den af dine Tærner,
 Som meest er tro og er dig meest hengiven.
 Men dersom du har Hjertelag at jage
 Mig bort med Magt, da tillad i det Mindste,
 Jeg gaaer herfra saa ussel som jeg kom.
 Behold dit Guld! thi hid til dette Slot
 Jeg droges kun af Moderkjærlighed,
 Af Æmhed for to Utafnemmelige,
 Som jeg har diet op og hæget for,
 Ei af Begjærlighed til Guld og Skatte.

(Hun græder.)

Barbarina (sagte).

Hvor dog Simplicitet i Følelser
 Og sømme Udtryk virke paa vort Hjerte!

Saavidt har hun dog reduceret mig,
 At det, at jage hende bort vil mindre
 Behage mig, end at beholde hende.
 Man faaer da vælge det af tvende Ting,
 Som trykker Hjertet mindst. (høit) Bliv, Emeraldina!
 Jeg vil beholde dig; men tal ei mere
 Om hvad der er forbi. At mindes dette
 Er, synes mig, en Art af Reprimande,
 Og dette vækker Had. Hvis du vil taales,
 Da maa du altid mindes hvad jeg er,
 Ei hvad jeg engang var. Følg med og tie.

(Gaaer.)

Emeraldina (seer efter hende).

Det er da Philosophen, som igaar
 Bar Brænde hjem fra Skoven, og idag —
 Dog jeg er glad, at jeg maa blive her.
 Det er jo det jeg vilde — men min Taushed
 Er ei saa vis — jeg frygter at den strander.

(estertænksom)

Hvor hun er stolt, jeg kjender hende neppe —
 Hvor Pokker fik hun denne Rigdom fra?
 Jeg skulde dog ei tro — den lille Taske —
 En Lord maaskee — Det maa jeg faae at vide.

(Gaaer.)

Sal hos Renzo.

Renzo (ligesom ude af sig selv).
 Mei! ingen Møe kan ligne sig i Skjønhed
 Med min Statue. Som denne Havestøtte
 Har endnu Ingen indtil denne Dag
 Formaaet at fæste mine Dine paa sig.
 Jeg er som sandsesløs. Hvo skulde sagt,
 At han, der stolt foragted alle Piger,
 Nu skulde falde i saa hæftig Elskov
 Til en, ved flittig Meisel dannet, Pige
 Af Marmorsteen? Ja, Salmon havde Ret:
 "De Dødeliges Hjerte er kun svagt.
 Ei skal det vare længe, før du selv,
 Skal prøve hvad en Billedstøtte mægter."
 Dog Guld skal hjælpe mig. Jeg vil forskrive
 Fra alle Verdens Kanter Necromanter,
 At sætte Liv i denne elskte Støtte.
 Guld mægter Alt; jeg bør ei tabe Modet.

Truffaldino og Renzo.

Truffaldino. Raaber udenfor med Gripestige-
 hed og Grovhed: Renzo, hvor er du? Uf, Slyn-
 gel o. s. v. Renzo. At det forekommer ham, at
 han hører Truffaldinos Stemme, men at han dog
 ikke skulde troe, at han har Pande nok til at vise sig
 for ham, efter at han engang har jaget ham paa Dø-

ren. Truffaldino. Træder ind paa en trodsig Maade, hilser fidelt, og irettesætter Renzo, fordi han ei vil hilse igjen; tager sit Spækhøkerforklæde af, sætter sig ned, og spørger Renzo, om han ikke vil sætte sig tilbords. Renzo. Hvad det er for en Uforsømmenhed? hvad han egentligen har at gjøre her i Huset? Truffaldino. Spise, drikke, sove o. s. v. Renzo. Om han har glemt, at han paa en saa æselagtig Maade har jaget ham ud af Huset igaaraftes. Truffaldino. Ingenlunde, og at saadant er et meget enfoldigt Spørgsmaal i en Philosophs Mund. Renzo. Forbauses over hans Frækhed; vil vide, hvorfor han har jaget ham bort, og hvorfor hans Spørgsmaal er enfoldigt. Truffaldino. Tingen er særdeles simpel og naturlig. At han jo var et Vaisenhuusbarn, en Tigger, der ei havde en Bid at putte i Munden. Renzo. Forbauses endnu langt mere over hans Frækhed, og vil vide, hvorledes han efter en saadan Handling har Mod til at komme i hans Huus? Truffaldino. Giver sig over al Maade til at lee over denne hans Forundring, der er blottet for al moderne Philosophie. Renzo. Bliver rasende over Truffaldinos Latter, og vil absolut vide, paa hvad Grund han har havt Ternpande nok til at besøge ham. Truffaldino. Fordi han har faaet at vide, at han er bleven riig, og har faaet Evne nok til at lade sig opspise og bestjæle af enhver, der har Lyst dertil og saa complet lumpne An-

læg dertil, som han. Leer paany, og køn ei komme i Orden igjen over et Spørgsmaal, der er saa dumt, at det neppe er bleven gjort i Middelalderens mørkeste Secler. Renzo. Bliver som rasende. Truffaldino. At han er en Gjante: at han kan forhøre sig hos alle dannede og oplyste Mennesker; og at han da vil erfare af Een og hver, at man jager Fattige paa Døren, derimod spiser hos de Rige og det af alle Kræfter, saalænge indtil de selv blive Fattige, og at dette er den sublunariske Verdens Gang. Renzo. Giver sig til at lee: at han endnu ei har seet en saa ugeneret Philosoph. At han rigtignok har Lyst til at beholde ham, fordi hans fidele B  sen morer ham, men at han dog seer sig nødsaget til at kaste ham paa Døren, fordi han har et lumpent Gemyt. Sk  lder dernæst paa ham formedelst hans nedrige Hyklerie, og truer tilsidst med at lade ham give Bastonnade, hvis han ikke strax pakker sig. Truffaldino (sagte). Forundres over denne S  rhed, kan ikke begribe en saa usædvanlig Opførsel. Han giver sig til at tænke efter: erindrer, at han har begaaet en Formalitetsfeil, og husker paa, at hans Oprigtighed og ærlighed har ligeledes skadet ham hos Tartaglia. Han vil forbedre sig; giver sig selv en Reprimande, og beder Renzo tillade sig et Par Dieblisses Tid til at sætte sig behørigen ind i den nødvendige bon ton. Renzo. Forbauses; kan ikke begribe, hvad Dj  vlen han egentligen vil sige med alt Dette? Truffaldino. Gaaer

derpaa udenfor Døren; han banker paa og spør-
 ger med fleg og ydmyg Stemme, om det er ham til-
 ladt at komme ind. Med frybende Høflighed træder
 han derpaa nærmere, med Hatten i Haanden og frum-
 met Ryg. Med smidig Submission beder han om
 Tilgivelse, fordi han har været usleben nok til at kaste
 paa Døren et Subject, der i enhver tænkelig Hen-
 seende beærede hans ringe Hytte, og som i al Maade
 fortjente at respecteres og elskes. At han derudi havde
 løbet sig en Stage i Livet, men at han nu fortrød
 bemeldte sin Feil, og kom med sorgmodigt Hjerter, for
 at bede om Pardon, encourageret dertil af hans be-
 kjendte fromme, ædle og noble Gemnt. (falder paa
 Knæ) At han vil udøse saa mange Taarer paa hans
 Fodder, indtil han har erhholdet den Tilgivelse, uden
 hvilken det er ham umuligt at leve; og at det skal
 for Fremtiden være et Formaal for alle hans Bestræ-
 belser at kunne prompt og expedit behandle ham, lige
 indtil hans Dødsstund. Derpaa spørger han til Slut-
 ningen Renzo, om det nu ikke gaaer bedre. Renzo.
 Forbauses, og kan ikke ret afgjøre hos sig selv, om
 Truffaldino er en Dumrian eller en Bedrager; men
 beslutter sig dog til at beholde ham, fordi han diver-
 terer ham. (høit) At det nu gaaer bedre, og dersom
 han bestandigen udviser samme Sanddruhed og Mid-
 kjærhed, han da neppe jager ham paa Døren. Truf-
 faldino. At han maa excusere ham; at han rig-
 tignok havde forglemt at holde ham for Nar; men at

han i Fremtiden skal gjøre det med al mulig moderne, listig og raffineret Kunst. Renzo. Tænker ved sig selv over Truffaldinos Character, som muligen kan skaffe ham nogen Distraction i hans uhyre, amoreuse Lidenſkab. At det overhovedet gjør en Mand af hans Lige ikke ſaa liden Ære at holde ſig en Hofnar. (høit) At han kan følge ham; hvorpaa han gaaer ud. Truffaldino. Følger ham under caricaturmæssige Complimenter, i det han ſiger ſagte, at det dog er Skade, at man her i Verden ikke kan være honet og af aabenhjertigt Sindelag mod Folk, ſom ere rige.

(Gaaer.)

Det kongelige Slots Facade med en Altan. Tvillinger-
nes Pallads ligeoverfor med en lignende Altan.

Pantalone og Tartaglia (lade ſig ſee paa Altanen. Den Sidſte har Nathue paa Hovedet og Dieglas i Haanden.)

Tartaglia.

Jeg begriber virkelig ikke, hvorledes den hele Historie er gaaen til, min kjære Pantalone! Jeg troer at ſove, drømme, eller ſidde paa et Metamorphotheater. Endnu har jeg aldrig ſeet, at et Pallads har ſom en Paddehat funnet vore op i en eneste Nat.

Pantalone.

Ja vel, Deres Majestæt — det existerer tilforlideligt, og bygget er det ogsaa af ægte Harpir. Jeg

stakkels Djævel kom igaaftes gaaende op til Hoffet; mørkt var det, og da jeg vidste, at Pladsen var fri, gik jeg lidt stærkt til. Men jeg fik ikke et lidet Stød mod Muren af dette nysfødte Pallads. Havde jeg ikke havt den Smule Mave, jeg har, som tog Stødet lidt af, var mit hele Ansigt tilforladeligt blevet en Pandekage. En halv Times Tid maatte jeg saaledes famle omkring, forinden jeg kom op til Slottet.

Tartaglia (seer igjennem Vieglasset).

Herlige Coridorer, deilige Colonnader, nydelig Architectur, smukkere endnu end Coliseum i Rom!

Pantalone.

Ja! da bør man egentligen først see Ejerne selv, for ret at komme til at forundre sig.

Tartaglia.

Har du seet dem, Pantalone? Er det Engle eller Djævre?

Pantalone.

En Ungling som Hermelin, og en Frøken som et Sukkerbrød, Deres Majestæt! Jeg er i Sandhed overbevist om, at, hvis Deres Majestæt saae hende, Melancholien vilde betydeligt gaae over.

Tartaglia.

Prøv ikke at røre ved denne Byld, som gjør at al min Smerte begynder at vaagne. Aldrig, Aldrig skal nogensinde den Tid komme, at jeg skal ophøre at begræde min arme elskede Ninetta. (Græder.)

(Man seer Barbarina paa Palladsets Altar.)

Pantalone.

Græd ikke, Deres Majestæt! Man aabner det nye Theater — Det er just den søde lille Putte. Hav den Naade at kaste Deres Dine derhen!

Barbarina og Smeraldina. De Forrige.

Smeraldina.

Seer du ei Kongen paa Balconen, Barn?
Kom lad os liste os!

Barbarina

(med fornem Ligegyldighed).

Er det Monarken?

Saa vil jeg lade som jeg ikke seer ham.
Hvad gaaer han mig an? Jeg behøver ikke
At vise Ydmyghed mod nogen Konge.

Taglia

(seer igjennem Dieglasset).

Pantalone! Pantalone, hvilket deiligt Ansigt!
Hvilke nydelige smaa Hænder! Jeg føler at mit
Hjerte begynder at koge over, ja Melancholien selv at
forsvinde.

Pantalone.

Hvorledes er det andet muligt, Deres Majestæt?
Naar man seer en saa allerkjæreste lille Næsetip, maa
endog den glæde sig, som staar med den ene Fod i
Glutteriet.

Emeraldina.

Kom lad os gaae, mit Barn! seer du, hvor Kongen
 Betragter os igjennem Dieglasset?
 Med Konger maa man være vaersom, Barn!

Barbarina.

Begynder du igjen at være nærviiis?
 Hvad har jeg vel, der kan mishage ham?
 Lad ham kun fikke! Du skal snarligt see,
 Hvor ved en klog Tilbageholdenhed
 Jeg skal saa hæftigt sætte ham i Flamme,
 At han tilsidst ei veed, hvad han skal gjøre.

Tartaglia.

Pantalone! Pantalone! hvilken sød lille Mund!
 hvilken nydelig Barm! Jeg føler at efterhaanden min
 høifalige cidevant Ninetta begynder at gaae mig af
 Glemme.

Pantalone (sagte).

Hun har tilforladeligt hurtigen faaet ham i sine
 Garn. Skulde maaskee Poetens Spaadom være sand?
 Ei hvad! lad ham moere sig! En Premierminister bør
 aldrig sætte sig imod en Majestæts Tilbøieligheeder; der
 imod af alle Kræfter holde dem vedlige. (høit) Hvad
 synes Deres Majestæt om denne Coeffure, om hendes
 smagfulde Maneer i Paaklædning?

Emeraldina.

Kom, Barbarina — frække Diekast
 Han sender dig. Er Konger først forliebt,

Da har de gjerne grumme lange Hænder.
Skam dig, og kom!

Barbarina.

Hvor du er kjedelig!

Lad ham forelske sig, det siger Intet.
(efter nogen Betænkning)

Men apropos det falder mig just ind,
Er han ei Enkemand?

Emeraldina.

Forlad mig, Barn!

Din Phantasie er lidt extravagant!

Barbarina.

Tie, Uforfammede! han er ei værdig
At eie mig.

Pantalone.

Det er en Haarfletning, som den første Kunst-
ner ikke kunde gjøre bedre, og en Garniture, som om
den var fra Paris.

Tartaglia.

For Ganden, Pantalone, jeg bliver forliebt: jeg
kan ikke holde mig længer. See dog engang de Dine;
det er som om de vilde sprude Ild. Hvilket nydeligt
lille Creatur! Jeg vilde tilforladelig gjerne hilse paa
hende og sige hende nogle artige Ord; men jeg er no-
get undseelig, og desuden bange for, at hun ikke vil
gjengjelde dem. I Sandhed, uden selv at vide af

det, er jeg bleven et Barn, og har tabt al min Værdighed som Monark.

P a n t a l o n e.

Ei! Deres Majestæt, anslaae dem dog ikke saaringe. Hun vil sikkerligt ansee det for en høiføngelig Naade, at blive med Mildhed anskuet af Deres Majestæt. Lad ikke deres Gemyt nedsynke i Modløshed! Et Haandtryk af en Monark vil faae tretusinde Piger til at springe ned fra Altaner.

T a r t a g l i a.

Nu vel! Vi ville vove det, Pantalone! Vi ville vove det.

P a n t a l o n e.

Jeg anbefaler Deres Majestæt al mulig Gravitet.
(Tartaglia gjør en overmaade høitidelig Compliment for Barbarina.)

E m e r a l d i n a.

Har jeg nu Mage seet? Han hilser Eder.

(Barbarina vil ikke hilse, men vender sig med Stolthed til den anden Side.)

T a r t a g l i a.

Der skjød jeg feil. Ha! Pantalone, jeg bliver desperat.

P a n t a l o n e.

Hvor hun er stolt, den lille Tasse!

T a r t a g l i a.

Jeg har tabt Hoved og Forstand, Pantalone! Lær mig et Par smukke Ord af din Venetianer-Galan-

terie, som jeg kan sige hende. Kjære Pantalone! beviis mig den Tjeneste at være Kobler.

Pantalone.

Jeg takker underdanigst for Chargen, Deres Majestæt! for Dieblikket elsker man i Venedig kun paa fransk eller engelsk, og af begge Dele forstaar jeg Intet.

Tartaglia.

Nu, saa hie lidt, Pantalone! jeg vil da prøve paa at introducere mig ved Mand og Kæthed. (høit over til Barbarina) Føler De den Scirocco-Vind, der blæser, min smukke Frøken? (sagte til Pantalone) Nu, Pantalone?

Pantalone.

Net saa, Deres Majestæt! denne Introduction har jeg hørt tusinde Gange, og den har altid havt et fortræffeligt Udfald.

Barbarina (over til Tartaglia).

De føler kun Scirocco-Binden blæse,
Men Deres Ord, Signore, synes mig
At gjøre Luften mere kold end Stormen.

Emeraldina.

Uf! hvilken Stolthed! Sige fligt til Kongen.

Tartaglia (sagte til Pantalone).

Hun har svaret mig — ja hun har svaret mig med en gratieuse Insolence, Pantalone! I Sandhed charmant! Jeg vil nu fortsætte denne Entrevue

med en skarpsindig og tillige fiin Idee, idet jeg anbringer en alluderende Henpeg paa hendes Skjønhed. (høit) Solen er i Dag staaet overmaade straalende op, min Frøken!

Pantalone.

I Sandhed, fortræffeligt! Deres Majestæt behøver tilforladelig ingen Kobler. De forstaaer at indgive Kjerlighed i en beundringsværdig Grad.

Barbarina.

Naar Solen stiger i sin Straaleglæde,
Er den ei lige naaderig mod alle.

Tartaglia (frapperet).—

Hvilken Esprit, hvilken lille Djævel! Jeg er i fuld Brand; jeg kan ikke længer staae imod. Ja, jeg seer det, jeg faaer at gifte mig anden Gang. Alting er Glæde paa mig — Endogsaa det glæder mig nu, at min høifalige Ninetta er død. Nu tilgiver jeg min Moder Alt, Alt — Men see der er hun, der er hun — Naadige Fru Moder, Cupidos Magt har bragt mig til at forandre Temperament. Jeg er igjen forsonet med Dem. Kom dog, at see dette Monstrum af Deilighed.

Pantalone (sagte).

Nu! i Sandhed, der er Ild i Skorstenen, der er tilforladelig Ild i Skorstenen.

Barbarina.

Vel! Emeraldina! synes dig nu muligt
At en som jeg kan herske over Konger?

Emeraldina.

Skøn er J, elskelig og meget riig,
Dog saae jeg gjerne J var mindre stolt!
Maaskee J mangler dog endnu en Ting.

Barbarina.

Jeg kan ei mangle noget: tie, du Træffe.

Brighella. Tartagliona. De Forrige.

Brighella (sagte til Tartagliona).

O Læber, søde Nøgler for mit Hjerte,
J glemme ei mit inderlige Ønske.

Tartagliona (sagte til Brighella).

Lad mig kun raade. (høit) Siig mig, Søn! hvor er
Den skønne Skabning, som henrykker dig?

Tartaglia

(peger pathetisk over paa Barbarina).

Skue hist Aurora i sin rige Dragt,
Ja Solen selv i al sin Middagspragt.

Pantalone (sagte).

Var det nu muligt, at han kunde være fogt
mere mør og blød, end han er?

Tartagliona.

Smuk er hun virkelig! — Mit Barn, jeg tilstaaer
At Ederes Skabning har en sjælden Skjønhed.

(sagte til Brighella)

Pas paa! nu slynger jeg vort Tordenord.

Skjønhed har du, vakre Pige! dog din Skjønhed
 større var,
 Om det Vble, som kan synge, i den ene Haand
 du bar.

Barbarina (sagte til Emeraldina).
 O Himmel, er det muligt, Emeraldina!
 Jeg eier ei det Vble, som kan synge.

Emeraldina.
 Jeg sagde det jo nok, I mangled Noget.

Tartagliona (sagte til Brighella).
 Pas paa, Poet, snart jeg fuldender Værket.
 Skjønhed har du, vakre Pige! dog din Skjønhed
 større var,
 Om den Bølge, som kan danse, i den anden
 Haand du bar.

Barbarina (rasende).
 Bebreide mig for fligt! Før synke Jorden,
 End man skal sige, at jeg ikke eier
 Den Frugt, som synger, og det Vand, som danser.
 (Løber voldsomt ind.)

Emeraldina
 (følger hende, idet hun siger paroderende).
 Og Solen stegt, og Stjerner i Compot.

Tartaglia.
 I vil ei hvile, følesløse Moder,
 Før I faaer lagt i Graven Eders Barn.

Artagliona.

Og hvad har jeg da gjort, Uartige?

Artaglia.

Saa sandt jeg lever — var I ei min Moder —

Artagliona.

Hold inde, siger jeg — hvad har jeg gjort dig?

Artaglia.

Af pure Alvind ved en Andens Skjønhed,
 I stiller, den, som kunde trøste mig,
 Imellem Liv og Død. Veed I da ikke,
 Det er en farlig Daad, at ville tage
 Den musicalske Frugt, og Bølgerne,
 Som danse under Sang? Betænk dog, Gamle!
 At flige Løier faae dog eengang Ende:
 Og at, som tandløs Alvind med røde Dine,
 Man bør ei være saa forfængelig.
 I vil forfølge Eders Søn til Døden:
 Og hvorfor det? fordi han ei vil giftes:
 I vil dog ei han ægte skal sin Moder?
 Hvi fødte I mig da? Ha, jeg forbander
 Den Stund, da jeg blev født af flig en Moder,
 Til Scepter, Throne og til Kongerige.

(Gaaer høist forbittret ud.)

Artagliona.

Kan jeg kun frie mig fra den dunkle Skjæbne,
 Hvormed Poeten truer mig, da ras,
 Ras, Egenfindige! Jeg røres ikke. (Gaaer.)

Sal i Tvillingernes Pallads

Renzo (med en Dolk i Haanden). Truffaldino.

Renzo (i en Art Banvid).

Siig, Truffaldino! har du hidtil seet
En mere deilig Skabning end Statuen,
Som staaer i Haven? Svar, men hykl ei.

Truffaldino. Roser i den høieste Grad dette
Creatur. (sagte) At han endnu aldrig har seet en saa
topmaalt Nar, der kan forliebe sig i en Statue, og
leer ved sig selv.

Renzo.

Mon ei enhver, der seer en saadan Skjønhed,
Vil excusere, Truffaldin! min Elskov?

Truffaldino. At han ovenikjøbet vil derudover
erholde den største Lovtale af Alle, for en saa anstæn-
dig Kjærlighed. At overhovedet denne Art Forliebelse
er af den ægte platoniske Sort. At det ikke længer
kan hedde, som i Bisen;

At kunne paa Torderig finde,
Blandt Mand og Kvinde,
Den ægte platoniske Kjærlighed:
Det troer jeg aldrig i Evighed.

At ogsaa han selv var engang bleven forliebt i en
Statue, det er da at sige, at dens Kjød var ikke saa
ganske haardt, som den nærværendes. (Gjør i Smug
Nar af ham.)

Renzo.

Dengang jeg laae paa Knæ foran Statuen,
 Og fældte Taarer, hørte du da ikke,
 Hvad Fuglen sagde med de grønne Fjær,
 Dengang den lod sig see, og talte til mig?

Truffaldino. Har ikke hørt eet eneste Ord,
 og veed overhovedet slet ikke af nogen grøn Fugl at sige.

Renzo.

Hvordan? den grønne Fugl, min Søsters Elsker
 Du kjender ei? Har du ei seet ham, Taabe?

Truffaldino. At han ikke veed det Mindste
 af alle disse Mirakler. Leer ved sig selv over disse
 usynlige Kjærligheds-Eventyr.

Renzo.

Enfoldige! saae du da heller ikke
 Den Dolk, som kastedes mig hen for Guden,
 Dengang jeg laae og græd foran Statuen?

Truffaldino. Veed hverken af Discours, grøn
 Fugl eller Kniv at sige. (sagte) At Renzo dog maa
 være gal, men i en saadan Grad, at han heller
 burde bindes.

Renzo.

Hvad bør jeg tænke om hvad den har sagt,
 Den lille grønne Fugl, der lod sig see,
 Men dog fordulgte mig, hvis Søn jeg er,
 Og fyldte kun mit Sind med dunkle Udsagn?
 Hvad er det for en Fare, jeg bør udstaae?

Hvad er det for en Daad, hvorved jeg opnaaer,
 At min Statue kan blive levende?
 Hvad er det for en Brug, som jeg skal gjøre
 Af dette Tryllejern? Alting er dunkelt.

Truffaldino. Viser, for at føie ham, samme Desperation i Gestus, men beleer ham, naar han seer sit Snit dertil.

Barbarina (styrter ind). Emeraldina.
 De Forrige.

Barbarina

(som holdes tilbage af Emeraldina).

Slip, Emeraldina, slip! — Jeg troede sikkert,
 Jeg mangled ingen Ting; og mine Lige
 Kan ei og bør ei taale at man siger:
 Jeg eier ei det underfulde Uble,
 Og det saa musicalske Band, som danser.

Emeraldina.

Men, kjære Barn! naar det nu er umuligt.
 Det er jo engang saa, at den, som prøver
 At stjæle disse Ting, han gaaer i Døden.

Barbarina.

Let eller svært: død eller levende,
 Maa jeg dog eie Bandet, som kan danse,
 Og Ublet, som kan synge, om endog
 Den hele Verden derved gik til Grunde.

Renzo.

Min Søster er som ude af sig selv.
Hvad feiler hende? Veed du ingen Ting?

Truffaldino. At det muligen er Kjærlighed
til den grønne Fugl hun lider af: eller hun maaſkee
hemmeligen har forelsket sig i et eller andet usynligt
Spindelvæv. Leer ved sig selv.

Barbarina.

Din Søster, Renzo, er i hele Verden
Den ullyksaligste af alle Piger,
En uffel Skabning, Gjenstand kun for Latter,
Foragt og Haan hos alle dem, som see mig.

Renzo.

Hvad er der hændt dig, Søster! for et Uheld?
Det er umuligt! ſiig hvad er paa Færde.

Barbarina.

Jo alt for muligt. Dette ſkønne Slot,
Min Overflod af Guld og Diamanter,
Mit Lyende, ja ſelv min ſjældne Skjønhed
Er mig af ingen Værd; thi man har dadlet,
At jeg ei eier Veblet, ſom kan ſynge,
Og Vandet, ſom kan danſe, at jeg altsaa
Ei overgaaer i Glands de andre Qvinder.
Er ei mit Uheld ſtort? O kjære Renzo!
Saaſremt du har din Søsters Lykke kjær,
Lad mig ei ſavne diſſe ſjældne Ting,
Thi leve uden dem, er mig umuligt.

Truffaldino. At naturligviis et Æble, som kan synge, og noget Vand, der kan danse, maa være langt mere vigtigt end det daglige Brød. At han endeligen maae see at opfylde sin Frøken Søsters uskyl-
dige Ønske. Leer hos sig selv over deres Griller og de excentriske Indfald af disse Bastarder, der med eet har faaet Penge.

Renzo.

Men Barbarina! har du aldrig hørt,
Det er umuligt, at erlange Disse?
At den, som prøver at erobre dem,
Gaaer i den visse Død? Forfængelige!
Luk Øret op, og lad din Broders Liv,
Dig være mere kjær, end Vand og Æbler.

Barbarina.

Steenhaarde Broder! Ja! jeg vidste nok,
Du aldrig elskte mig — hold paa mig, Tærne!
Mit Hjerte banker — Alting løber rundt —
Det fortner for mig — Jeg besvimer, troer jeg —
Alt danser op og ned — Farvel, min Broder!
Tænk paa din Søster, som du grusomt dræbte,
Fordi du nægted hende Vand og Æbler.

(Besvimer i Emeraldinas Arme).

Emeraldina.

Fordømte Penge, som i saadan Grad,
Kan gjøre Folk forrykte. Barbarina!
Min kjære Barbarina, fat dig dog.

§

Døe ikke, Barn! thi alle Folk vil lee,
Som see dig døe af Lyst til Band og Ubler.

Truffaldino. Leer over al Maade hos sig selv, men viser sig strax derpaa meget gestjæftig og høist fortvivlet over Frøkenens Uheld.

Renzo (efter nogen Betænkning).

Nu først forstaaer jeg det! Just det er Faren
Jeg skal bestaae, og som den grønne Fugl
Fortalte om: det er den klare Mening
Af Gaadedolken. Lad mig da begynde
De skrækkelige Eventyr, ved hvilke
Min elskede Statue erholder Liv.
Vel er min Søster svag, dog bør jeg ikke,
Der græder selv af Elskov til en Støtte,
Forundres over hendes Qvindesvagthed.
Trøst dig, min Søster; thi om søie Tid
Du eie skal det underfulde Uble,
Ja Bandet med, saafremt jeg blier i Live.

Barbarina.

Nu aander jeg igjen! hav Tak, min Broder,
Tab ei dit Liv, men skaf mig Band og Ubler.

Renzo.

Tag denne blanke Dolk og gjem den vel;
Jeg gaaer at hjælpe dig. Til hver en Stund,
Træk Dolken ud; saalænge den er blank,
Da lever jeg endnu, men naar du mærker
Blodpletter paa den, er din Broder død.

(til Truffaldino).

Du følger med paa dette Eventyr.

Truffaldino. Gjør adskillige Vanffeligheder.

Renzo.

Følg! eller kom ei meer i dette Huus.

(Gaaer voldsomt bort.)

Truffaldino (sagte). At man paa en fornuftig Maade bør regulere sig efter Omstændighederne. At han ikke ønsker at blive berøvet den Fordeel, at være i Huset hos et affindigt Herskab, som har stor Rigdom, og som dog med samt deres Lykke maa tilsidst gaae i Lyset. Han tilføier nogle dramatiske Carricaturer over Barbarina og hans Kone, og vilde gjerne, for en glimrende Bortgangs Skyld, synge en Bravouraria: men deels er hans megen Hæshed Saadant til Hinder, og deels har han qua Vaabendrager ikke Tid.

(Gaaer.)

Barbarina (til Emeraldina).

Nu feirer jeg. Lad os til Himlen sende
Andægtig Bøn og gjøre rige Offre
Til Guderne. Ja! det er Himlens Villie
Jeg seire skal; den vil ei, at mit Dnske,
Tilintetgjort, skal mørkne mine Dage.

(De gaae.)

Minettas underjordiske Begravelse.

Minetta. Den grønne Fugl (med en Glaske
og Spise).

Fuglen.

O Minetta, o Minetta! Tab ei Modet nu som før,
Den, som haaber, mens han lever, har dog Haab-
bet, naar han dør.

Det som Skjæbnen har besluttet, har begyndt at
nærme sig,

Og dens Skikkelse bestemmer Fremtids Lod for dig
og mig.

Tag da Maden! Middagsklokken slaer jo alt sit
tolvte Slag:

Mueligt i din Grav du hører sidste Gang dens Slag
i Dag.

Minetta.

Du kjære Fugl, du siger kun saa dunkelt
Min Fremtids Skjæbne! Siig mig dog, jeg beder,
Hvad er det vel, som nu vil nærme sig?
Hold ei mit Liv i tusind Uengstelser!

Fuglen.

Kjære, elskede Minetta, ikkun det jeg siger dig:
Dig og dine Børn jeg elsker, skjøndt jeg fjendtlig
viser mig.

Uch desværre! maa jeg Arme lide selv den værste
Nød:

Saa den Trolld, som mig forvandlede, saa min
haarde Skjæbne bød.

Dog — jeg taler alt for meget: til min Hvi jeg
flyve maa:

Bliv kun rolig i dit Fængsel: mig du trygt kan
stole paa.

(Flyver bort.)

Minetta.

Hvad har jeg seet? Jeg kan ei fatte det.

J store Magter, som i Himlen throne!

At være adskilt fra en elsket Mage,

At være revet bort fra elskte Børn,

At være død i atten lange Aar,

Er det ei nok endnu? Hvorlænge skal jeg

J Sorg og Graad indmures i mit Fængsel?

(Scenen lukker sig.)

En lille Lund.

(Truffaldino og Renzo komme gaaende i Rustning. Begge ere dragne ud, for at erobre Vandet og Æblet: og Truffaldino bærer en Flaske. De nærme sig Feen Serpentina's Have, i hvis Baggrund der paa den ene Side staaer et Træ med Æbler: paa den anden en Grotte med en Dør, der aabner sig og lukker sig med Hurtighed og Hvinen. Udenfor Døren seer man nogle Liig, deels huggede i Stykker, deels endnu ganske friske. Man hører)

En Fruentimmerstemme.

Wilde Dyr! som skal bevogte Træet med den sjældne
Frukt,

Gitterport! som skal beskytte Bølgen, som kan danse
smukt,

Store Farer Eder true, passer derfor nøie paa,
 At ei Vbterne og Vandet nogen Dødelig skal faae.
 Hvo, som ei har Ondt i Sinde, vandre kan forbi
 i Fred:

Men Enhver, der plyndrer Haven, skal i Graven styr-
 tes ned.

Renzo. Ifølge hvad der er bleven ham sagt,
 maa det være Feen Serpentina's Have: dette er Grot-
 ten, hvori man har sagt at Guldvandet er, samt hist
 Træet med Vbterne der skal kunne synge. Truf-
 faldino. At han hverken hører Musik, eller seer
 Vbler, og ikke mærker det allermindste til nogen Fare.
 At det Hele sagtens er opdigtet, for at indjage Skræk
 i Børn, at de ei skulle faae Lyst til at stjæle Vbler.
 Renzo. At man nu maa til at nærme sig Grot-
 ten, og fylde Krukken med Vand. Truffaldino.
 Laver sig til: gaaer to Skridt frem mod Grotten, men
 i det samme lader sig ud af Denne høre harmoniske
 Toner. Han bliver forundret, trækker sig sagte til-
 bage med Fingeren for Munden, og giver Renzo
 Tegn til at tie. Renzo. Gjør ligeledes samme
 Pantomime til Truffaldino.

(Man hører en Symphonie, hvortil Vbler
 synge efter Tact.)

Chor af Vbler.

Støv! naar vil du dog forjage
 Denne Higen efter Meer?

Henlev nøisomt dine Dage,
 Fly, imens du kan, tilbage,
 Her kun Død og Grav du seer.

To Ubler.

Ei det nytter at forbyde,
 Mennesket ei bedres vil.
 Ei de sig om Faren bryde:
 For en ringe Lyst at nyde,
 Sættes Livet selv paa Spil.

Et Uble.

Hvad formaaer Fornuftens Stemme
 Der, hvor Amor Magten har?
 Hvo kan en Forelsket tæmme?
 Elskov faaer ham til at glemme,
 At han selv i Døden gaaer.

Chor af Ubler.

Støv, naar vil du dog forjage
 Denne Higen efter Meer?
 Henlev nøisomt dine Dage,
 Fly, imens du kan, tilbage,
 Her kun Død og Grav du seer.

(Renzo og Truffaldino blive i høi
 Grad forundrede.)

Renzo. Raaber til Truffaldino, at han skal
 gaae hen og tage et af Ublerne. Truffaldino.
 At han vil gaae derhen og see til at tage just det,
 som har meest Sympathie med forelskede Sjæle. At

han har længe været opmærksom paa eet, og noteret sig hvor det hænger, ja han troer bestemt, at Ublet er en Hun. I det samme Dieblif han nærmer sig Træet, kommer en Tiger og en Bjørn frem, der gaae rundt omkring Træet og sætte sig til Forsvar. (Truffaldino løber ængstelig hen til Renzo.) Renzo. Hvad der er paa Færde? Truffaldino. Veger paa de vilde Dyr. Renzo. Opbragt i høieste Grad, befaler, at han skal gaae hen og fylde sin Krukke med Vand. Truffaldino. Gaaer til Grotten, seer Liggene, der ligge, vender om og gjør Indberetning om hvad han har seet. Renzo. Lægger i Brede Haanden paa sit Sværd, truer ham og siger, at han skal hente Vandet, og at han selv paa samme Tid vil anfælde Løven, og tage Ublet. Han gjør nemlig den Reflexion, at den grønne Fugl har sagt, at han ikke bør skye nogen Fare, for at bringe den elskede Statue til Live. Truffaldino. Tager Mod til sig og gjør nogle curieuse Bevægelser henimod Grotten. Renzo. Trænger modig frem med sit Sværd og anfalder de vilde Dyr, som gaae rundt omkring Træet. Da lukker Gitterporten for Grotten sig med Hurtighed, Larm og Torden, og støder i det samme Truffaldino for Brystet, som derved svingler nogle Gange rundt, falder halvdød omkuld og flaaer Krukken itu. I samme Dieblif kommer Renzo flygtende og desarmeret af de vilde Dyr. Dyrene omgive Træet igjen, og Gitterporten aabner sig paa ny.

K e n z o.

O vee mig Arme! Stakkels Baabendrager!
 Hvi har jeg dog forglemt, at Calmon sagde,
 At jeg i Farens Stund blot skulde raabe
 Paa Calmons Navn, saa vilde han mig hjælpe?
 (raaber)

O Calmon! Calmon! hjælp dog en Fortvivlet.
 (Jordstjælv, Mørke, Lynild.)

Calmon.

Hvor er nu, Renzo! din Philosophie?
 Kan Guld og Rigdom da formaae saa meget
 Besynderligt hos tvende Philosopher,
 At blot af Lyst til Curiositeter
 En Søster jager Broderen i Døden?
 At denne, paa en heel enfoldig Viis
 Indtaget af en Marmorpiges Skjønhed,
 Foragter Livet med en saadan Stolthed,
 At han endog i Faren glemmer mig?
 Sa mindes ei at søge Hjælp hos ham,
 Der dog har gjort ham riig, og er hans Ven?

K e n z o.

Lilgivelse, Statue! Hold inde, Kjære,
 Med din Bebreidelse, og skaf mig Hjælp.
 Jeg seer du mægter alt. Bring mig i Live
 Min stakkels Svend. Mag, at jeg kan erobre

Det ønske Vble og det sjældne Vand,
 Samt faae at vide, hvem der fødte mig.
 Dog fremfor Alting beder jeg indstændigt,
 At du vil sætte Liv i den Statue,
 Der staaer i Haven, som du har forært os.
 Jeg finder ingen Ro, før jeg kan eie
 Min Billedstøtte, skjænket Liv og Aande.

Calmon.

Din Svend er ikke død; men kun bevidstløs.
 Seer du, han rører sig? nu staaer han op.

Truffaldino. Ryster sig, reiser sig op, og
 gjør nogle løierlige Bevægelser, som En, der staaer
 op af en bevidstløs Tilstand, faaer Die paa Statuen
 og bliver endnu mere forbauset.

Calmon.

Du skal faae Vblet —

Truffaldino. Bliver i høieste Grad forbauset,
 da han hører, at Statuen taler.

Calmon.

Du skal faae Vblet. Disse vilde Dyr
 Har længe været plagede af Tørst.
 Som alle Billedstøtters Enehersker,
 Jeg har beordret fra Treviso hid
 Statuen, som man kalder: "den med Barmen",
 At hun kan skaffe os af sine Bryster
 Behørig Lædskedrik. — Hei! Barmstatue!
 Kom hurtig frem, lad din Fontaine springe.

Statuen fra Treviso.

Her, Majestæt! er din Slavindes Barm.

(Hun lader Vand springe ud af Brysterne i Truget,
og de vilde Dyr ile strax derhen for at drikke,
medens Truffaldino gjør løierlige Gestus over
disse Syner.)

Calmon.

Nu Renzo, brug din Tid. Til hurtig hen,
Til Trylletræet og tag Æblet af.

Renzo.

O ædle Støtte, jeg adlyder dig.

(Nærmer sig Træet og plukker et Æble af.)

Calmon.

Nu vil jeg ogsaa hjælpe dig til Vandet.
Hiin Gitterport besidder saadan Styrke,
At, naar man nærmer sig, for at gaae ind,
Da lukker den sig brat og knuser Alting.
De, som du seer i Græsset hist at ligge,
Er slige Driftige, som funde Døden,
I det de prøved paa at trænge ind.
Thi har jeg ladet komme hid fra Havet,
Fra Campo dei Mori i Venedig,
Fem gamle ret massive Billedstøtter,
En ved den anden, i en dygtig Række,
Skal stemme sig med Kræfter imod Porten:
Og de ere haarde nok, at kunne staa sig
Mod Portens Stød. — Tag dine Kammerader,
Kioba! med, og stem dig op mod Porten.

Rioba, Mohren.

Her er vi, Drot! Frygt Intet: Vi er haarde.

(Mohrerne defilere forbi, nærme sig Gitterporten, som hviner og vil lukke sig; men Rioba holder sig kjækt. De Øvrige stæmme sig Skulder ved Skulder i en Række, og Porten tvinges til at staa aaben. Truffaldino gjør løierlige Gestus af Forundring.)

Calmon.

Lad nu din Tjener trygt gaae ind i Grotten.

Der hænge Krukker nok. Han tage Een,

Og ile hurtig bort, naar han har fyldt den.

Truffaldino. Gjør nogen Vanskelighed.

Renzo. Tager ham med Magt afsted. Truffaldino. Gaaer efter nogle caricaturmæssige Tegn paa Frygt, og anbefaler sig til Riobas og de øvrige Statuers Bevaagenhed.

Calmon.

Ulykkelige Yngling! nu du eier

Hvad du har søgt, og dog du eier Intet.

Din Søsters Vanitet, din egen Elskov,

Erkjender intet Maal: Din Lidenkab

Forvolde vil dit Fald. Du har forlangt,

At jeg skal nævne, hvem der fødte dig.

Men dette kan jeg ei. Du har forlangt,

Jeg skal oplive Støtten, som du elsker.

Ei heller deri kan jeg føie dig,

Da disse tvende hemmelige Spørgsmaal

Afhænge ene af den grønne Fugl,
 Der elsker Barbarina, og som nylig
 I Haven viste sig. Jeg mægter kun
 At løse Tungen paa din elskte Støtte,
 For at dens Stemme kan fortroe dig.
 Det vil jeg gjøre, men det skjønne Marmor
 Gjør mueligt, naar det taler, Ondet værre.

Renzo (henrykt).

Statuen tale? O min elskte Ven!
 Nu er jeg glad, og ønsker Intet mere.
 Hvor det vil blive sødt for dette Hjerte,
 At kunne tale med det elskte Marmor:
 At høre hendes Hjertes Mening om mig
 Af hendes egen Mund, og hvad hun føler
 Ved mine Elskovsfulk: - ja faae at vide,
 Om hun vil ogsaa kunne elske mig.

Calmon.

Hvad nu du ønsker, skeer: dog vil du Daare,
 Kun tørste efter meer. Du vil som Andre,
 Først blive flog i Kjærlighed af Skade.
 En venlig Uttring fra en deilig Læbe
 Forstørrer Flammen, og den vilde Elsker,
 Dumdriftig, graadig, kjender ingen Grændse,
 Da Læbens blotte søde Lyd i Luften
 Er ham ei nok. Nei! Mennesket
 Har aldrig noget Maal for sine Ønsker.
 Vel den, hvis Ønske stræber mod et Maal,

Der ei er Sandfernes : hvis Blik kan stige
Høit over Støvets, der kun seer det Lave.

Truffaldino. Kommer som en gal Mand ud
af Grotten med sin Krukke : og beretter hvor stor
Nød, han har havt med at faae fat paa Vandet,
der danser, og hvormange Concerter han har hørt.
At han endnu kan tydeligen mærke Vandet, der vil
sprænge Krukken, for at komme ud og danse.

Calmon.

Nu er dit Ønske opfyldt. Dog jeg læser
Dybt i dit fordomsfulde, blinde Hjerte,
Du nøies endnu ei : at du vil styrte,
Høist utaknemmelig mod din Belgjører,
Dig i den største Nød. I dine Farer,
Husk at paakalde mig. Til Gjengjæld ønsker
Jeg blot en Villighed : I gamle Tider
Har Gadedrenge flaaet Næsen af mig
Bed deres Kast med Steen. En Billedhugger
Har restaureret mig ; men, ach ! hvorledes ?
Jeg havde før en Næse som en Drn,
Nu er den kort og spids. Besørg da, Renzo,
Den bliver gjort istand, som den var før.
Sligt synes mig, mod hvad jeg gør for dig,
En ringe Tjeneste. Adieu, min Ven !

(Bølmærke. Jordstjælv. Calmon forsvinder.
De vilde Dyr trække sig atter tilbage om
Træet.)

/ Statuen fra Treviso.
 Mit høire Bryst har Tiden gnavet paa,
 Glem ei at vise dig taknemmelig. (Gaaer.)

En Mohr.
 Min ene Arm er gaaen lidt itu. (Gaaer.)

Anden Mohr.
 Og denne Hage faldt for nylig af. (Gaaer.)

Tredie Mohr.
 Mit ene Dre er desværre sønder. (Gaaer.)

Fjerde Mohr.
 Mit ene Been har faaet lidt Skavank. (Gaaer.)

Femte Mohr.
 Men, ach! min høire Arts er sønderknuft:
 Vi vente Tak og Reparering, Renzo. (Gaaer.)

Truffaldino (til Renzo). At han dog umuelig
 kan troe, at han vil paatage sig det kjedsommelige Ar-
 bejde, at ville restaurere Næser, Artse, Bryster o. s. v.

Renzo.
 Nu tænker jeg kun paa, at faae at høre
 Mit elskte Støttes Røst, og ei paa andet.
 (Gaaer.)

Truffaldino (sagte). Hensigten er nu op-
 naaet. Erindringen om beviste Belgjerninger er no-
 get besværligt. Tanken om at burde oprette hvad
 man har modtaget en sand Plage, og Taknemmelighed

blot en Fabel. Lad dem kun beholde deres corrumperede Næser, Bryster og Artse. Skulde imidlertid Renzo resolve sig til at foretage sig disse Restaurationer, saa vil han ikke være uvillig til at paatage sig Værket ved en anstændig Licitation. (Gaaer.)

Fjerde Act.

Sal hos Tvillingerne.

(Man seer en qvindelig Statue, i en kostbar Dragt, paa hvilken den nederste Deel af Arme og Been, Hænderne, Ansigtet og Halsen ere af Marmor. Den staaer paa en Piedestal i en malerisk og utvungen Stilling.)

Renzo.

I denne Sal, har jeg nu fikket dig,
 For voldsom Regn, for Winterveir og Snee,
 Samt Sommersolens alt for hede Straale,
 Min elskede Statue! Den rige Dragt,
 Hvormed jeg har bedækket dine Lemmer,
 Er Virkning af en hæftig Jalousie:
 At ingen, ved at see din hele Skjønhed,
 Skal kunne maale sig med mig i Lykke.
 Hør nu min Bøn! Har du ved dine Dine
 Lyksaliggjort mit Blik, da lad din Læbe,
 Som Salmon loved mig, ved Hørelsen,
 Udsende mildt en Stemme til mit Hjerte,

Der bringe kan igjen min Sjæl til Live.
 Siig mig, min Afgud! føler du for mig?

P o m p e a.

Lad af med dette Sprog: din Tale, Yngling!
 Frembringer hos mig tusindfoldig Gjenklang
 Af hine Petitmaitres tomme Roes,
 Der leve kun i Flauehed og Parfums.
 Skjændt klædt' i Guld, var deres Indre dog
 Ikkun en kalket Grav og øde Tomhed,
 Og dog de styrted mig i denne Nød.

R e n z o.

Du søde Røst! hvor salig Lyst du gyder
 I denne Barm! er du da ei et Kunstværk .
 Uddannet ved en virksom Meisels Slag?
 Har du havt Liv? Siig, hvilken Tryllemagt
 Har omskabt dig? Hvo kunde dog berøre
 Saa skøn en Gjenstand Liv? frastjæle Kroppen
 Sit bøielige Kjød, udslukke Diets
 Livfulde Glands, en Sol for hele Verden,
 Og tage Rosen bort fra disse Kinder?

P o m p e a.

Lad af med dette Sprog! Det er jo atter
 Den gamle Lyd af hine Hyklerstemmer,
 Ved hvilke jeg blev stolt, naragtig, opblæst
 I saadan Grad, at jeg, i egne Dine,
 Min egen Afgud blev. Hvis ei jeg havde,
 Forført ved dumme Flaggerisjæles Lumskehed,

Samt flauø Suk og lange Complimenter,
 Forglemt min Gud, foragtet Bises Raad,
 Da havde ei den kolde Straffedommer
 Saa hurtig fareet gjennem mine Aarer
 Og mine Nerver, der med Lynets Fart
 Berøvede mig Sands og Syn og Ande.
 Da i det mindste var mit Fængsel neppe
 Saa marmorhaardt, at ei jeg kan udøse
 Min Hjertesorg.

(med grædende Stemme)

Man nægtet har mit Dø,
 At kunne fælde trøsterige Taarer,
 En tung og frugtløs, skjøndt forønsket, Lise.

R e n z o.

Du dræber mig! dog vær forvissat, Arme!
 At mine Sorger meer end ligne dine,
 Ja overgaae dem selv, endskjøndt mit Dø
 Kan, som du seer, udgynde Bemøds Graad.
 Ach gid saasandt jeg kunde dele med dig
 Ei blot min Sorg, men ogsaa mine Taarer.
 Kald mig ei Hykler, elskede Statue!
 Jeg er det ei: betroø mig før dit Navn,
 Dit Fødeland, og hvem der gav dig Livet.

P o m p e a.

Pompea er mit Navn: fra Adelsblød
 Nedstammer jeg, og i Italien
 Jeg Lyset saae. Hvor tøilesløse Lyster

Har deres Hjem, og hvor man dybt foragter
 Den vise Alderdom, hvor man forlanger
 Hos Bøger heller en letfindig Gist
 End ægte Dyd, der hæve sig de Mure
 Bag hvilke jeg saae Lyset, og har levet
 Et Liv, som det du seer: hvis sligt bør kaldes
 Et Liv, og ei en Død, en Grav, et Helved.

R e n z o (bedrøvet).

Vel havde Salmon Ret, "den skjønneste Støtte
 Gjør, naar den taler, kun din Smerte større"!
 Men sæt, at du fik atter jordisk Liv,
 At Hymens Lænke kunde sammenbinde
 Vor Fremtids Lod, siig: vilde du mig elske?

P o m p e a (med et Suk).

Bed Gud! Jeg elskte dig! — Men væk ei, Grumme!
 Et frugtløst Haab hos mig Ulykkelige,
 Der kun fordobler mine Lidelser!

R e n z o.

Du elsker mig! O søde Røst som fryder.
 Og dog bedrøver mig. Skal jeg da taale
 At disse hulde Lemmer af min Pige
 Forblive Marmorsteen? Nei! finde vil jeg
 Den grønne Fugl, der veed den skjulte Maade,
 Hvorpaa min Elskte atter kan forvandles.

P o m p e a.

Men lovede du ei at ville nøies
 Bed blot at høre mig? Har du forglemt det?

Lad, ædle Ungling! mig alene lide
 Den Straf jeg har fortjent ved fordums Daarskab,
 Og styrkt dig ikke selv i Død og Fare.

Renzo.

Jeg var ufølsom, hvis jeg vilde lyde.

(Laver sig til at gaae.)

Truffaldino (i Reisedragt, med en Postillonspidst).
 De Forrige.

Truffaldino. Smælder særdeles gestjæftig med sin Pidst, i det han raaber Allons, Allons: at nu var alting parat; og at man ikke længere har Tid til at agere forliebte i Billedstøtter. Renzo. Hvad der var paa Færde? hvor han vilde hen? hvad han havde for? Truffaldino. Om han ikke vidste de store Begivenheder, der nylig vare arriverede? Renzo. At han vidste af ingen Ting. Truffaldino. At Kong Tartaglia havde affendt den kongelige Kobler Pantalone, for at afslutte Mariagen mellem sig og hans Søster Barbarina, idet han ikke forlangte andet i Medgift end Gblet, som synger, og Vandet, som danser. At Barbarina var derudover sat i den høieste Forlegenhed, saasom hun vaklede mellem Kjærlighed til den lille grønne Fugl, og den Uergjærrighed, at kunne blive Dronning: hvilken Collision havde frembragt en særdeles interessant Situation, omtrent i

Form af en Galease i Uveir. At den kongelige Kobler havde med en glimrende Beltalenhed viist det foragtelige i at elske den lille Fugl i Comparison med Hs. Majestæt: og at det virkelig til Slutningen lod som om Barbarinas Gemyt var noget genegen til Monarchiet. Men ach, uventede Casus! just da lader den gamle Enkedronning Tartagliona sig see, ledsaget af sin Cavaliere servente, Poeten, og idet hun sætter begge Hænderne i Siden, udraaber hun følgende Tor-den = Ord:

Den, der ei i Medgift bringer Fuglen med de
grønne Fjer,

Aldrig jeg i Slottets Sale som min Sønnekone
seer!

At hun, efterat saadant var udtalt, var gaaet bort med Poeten, hendes Gicesbeo, der, idet han gik, reciterede for sig selv en Lovsang over en god Appetit. At Barbarina var bleven som rasende, havde jaget Pantalone omkring, og endelig kastet ham ned af Trapperne: samt at hun derefter var løbet omkring i Huset som en Besat, og skreget at man maatte bringe hende den lille grønne Fugl. At hun tilsidst i et stærkt hysterisk Tilfælde var faldet hen paa en Sopha, hvor hun endnu ligger, og gjør Grimacer og Ansigter, saa man maa blive angst og bange. At fire Fruentimmer maae holde hende, og at disse have allerede skaaet hendes Snørlov op, og brændt to tykke Bind af Leilighedsdigte under hendes Næse. At han til-

sidst var gaaet bort af Medynk og Skam: og at den honette Djævel derpaa var arriveret, som blæste ham ind i Bagen, paa samme Viis som han i forrige Tider havde favoriseret Kong Tartaglia og ham. At Uhyrets Høi, hvor Fuglen opholder sig, ikke er langt herfra, ikke engang fulde 3000 Mile. At alting var parat og maatte for alting ikke gaae i Staa, saasom det var Synd andet end at hjælpe den stakkels Barbarina, og drage ud paa Eventyr for at erobre den lille grønne Fugl. Han leer affides over alle disse Galskaber.

R e n z o.

Jeg har alt resolveret, Truffaldino!

At drage ud paa dette Eventyr:

Men see! der er din Kone —

E m e r a l d i n a (som kommer ængstelig løbende).

Hjelp, o Hjelp!

R e n z o.

Behøves ei! Jeg drager strax at hente

Den grønne Fugl: jeg har alt hørt det Hele.

Erfare vil jeg, hvem der fødte mig,

Befrie min Elskte fra sit Marmorfængsel,

Og tilfredsstille samme Tid min Søster.

Giig hende, at hun tit maa see paa Dolken,

Alt, naar den blinker, hendes Broder lever,
Men, er den blodig, er han død. Adieu.

(Gaaer.)

Truffaldino (med glimrende Bortgang).

Ja, er den blodig, er han død. Adieu.

(Omfavner rørt sin Kone og gaaer bort i det han
knaalder med Pidsken.)

S m e r a l d i n a.

O hvilke Narre — hvilket sælsomt Missmaske
Er denne Verden, som vi har saa kjær.

B a r b a r i n a.

Hvor er min Broder? svar!

S m e r a l d i n a.

Vær du kun rolig!

Han er alt dragen ud at fange Fuglen:
Men bad dig, at see nøie efter Dolken;
Thi naar den spæder Blod, da er han borte.

B a r b a r i n a.

Saa være Himlen lovet!

P o m p e a.

Skynd dig, Daare!

Stand's ham endnu, han er saa godt som død.

S m e r a l d i n a

(bliver over al Maade forskrækket).

Har man nu Mage seet? Statuen taler!

Barbarina.

En farlig Sag — Jeg er nu vant til Saadant —
Min Broder død? hvordan?

(tager Dolken frem)

O tie, du Daare!

Hans Dolk er blank: min Broder er i Live.

Pompea.

Vil du da vente, stolte Sandsesløse,
Hvem Overmod gør blind, indtil at Dolken
Er fuld af Blod, for da at kunne sørge,
Endskjøndt forgjæves, ved din Slægtnings Jammer?

Emeraldina.

Statuen taler sandt. Du er en Nar.

Barbarina.

Bør jeg da taale, at man skjuler for mig
Af hvem jeg fødtes? bør jeg rolig taale
At man foragter mig? er jeg uværdig,
Fordi jeg ikke har den grønne Fugl,
At ægte en Monarch? det er for meget.

Pompea.

Der bør vel ingen ønske meer end jeg,
At skaffe sig den grønne Fugl i Cie;
Men sliq Erobring bringer Død og Fare.
Jeg elsker Renzo: som hans Søster burde
Du elske ham end meer. Tag mig til Mønster;
Thi som du seer mig her, er det min Straf
Fordi jeg var, som du, forføngelig.

Frygt Himlens Harm: hiig ei begjerlig efter
 At vorde Kongens Brud; ja tænk med Gysen
 Paa slikt et Ægteskab. Endnu engang
 Afhold din Broder fra sit Eventyr,
 Hvis ei, da vil du frugtløst ham begræde.

Barbarina.

Dybt trænge hendes Ord mig ind i Hjertet,
 Og sætte mig i Skræk. Jeg føler Medynk
 For Renzos Skyld — men og en hæftig Attraa
 Til denne Tryllefugl — hvad skal jeg gjøre?

(efter nogen Betænkning)

Vel! jeg vil frelse ham: han er min Broder —
 Det andet Ønske faaer jeg vel at stille.
 Følg med, Slavinde — Jeg vil hurtigt ile
 Til Høien, hvor Uhyret har sin Bolig.

(Iler bort.)

Emeraldina (alene).

Der seer man dog, at naar man først har Godhed
 For en Person, kan man ei skilles fra ham,
 Om han end viser sig som bindegal,
 Og iler lige til Uhyrers Høie.

(ironisk, idet hun gaaer)

Det har vel og sin Grund i Egoismen.

E n S a l i S l o t t e t.

Pantalone.

Kastede hun mig ikke ned af Trapperne, den Marekat? Jeg skulde dog troe at det er første Gang, at en saadan Casus er arriveret, at en kongelig Ambassadeur, der kommer for ved diplomatiske Underhandlinger at indlede en Mariage mellem en Monarch og et obscult lille Skjorte-barn, bliver kastet ned af Trapperne, som en Flaggermuus; besynderligt naar bemeldte Majestæt ikke begjærer andet i Udstyr end en Caraffel med Vand, og et Uble. Det bæres mig imidlertid for, som om denne Snurrighed, at et Uble, noget Vand, grønne Fugle &c. skulle derangere denne Mariage, antyde noget Bist, noget Stort. Ja jeg føler endog en Art Antipathie mod at bidrage til denne Ugteskabs-Act. Gud veed — disse Smaaunger som jeg vel conditionerede kastede ned i Gloden — Gud veed! Disse To ere Tvillinger — den berømte Poets Drakelsvar — Gud veed! Jeg tør ikke tale af Frygt for mit Skind: men Samvittighedsnag kan jeg ikke nægte jeg føler. Man kunde sige, at det er Børn af Truffaldino og Emeraldina: men en Fader og Moder opvarte dog ikke deres Børn paa en saadan Maneer. Og saa disse Palladser — disse uhyre Rigdomme — de ere dog ikke saa gesvindt fortjente i Spækhøkerhoutiken. Ja, ved den hellige Santa Catharina! om ogsaa det gaaer ud over min Ryg, maa Sandheden dog for en Dag.

Blev der en Mariage mellem Fader og Datter bragt i Stand, vilde det jo være en Tragoedie, som den om Oedipus, der hvor han stikker sine Dine ud, og siden hænger sig ved Benene. (Gaaer.)

~~~~~

Tartagliona. Tartaglia.

Tartagliona.

Flue ikke, Søn!

Tartaglia.

J er utaaalelig,

Og alt forlængst forjaget af mit Hjerte.

Stig ned i Graven! det er alt paa Tide.

Tartagliona (rasende).

Dit Hærebarn! Du Uforfammede!

Tilfidsst man taber dog Taalmodighed.

Jeg vil ei, du skal ægte en Bastard,

Som man ei veed hvem er. Til Sønnekone

Hun passer ei: skal jeg som Bedstemoder

Opklække Børnebørn, som jeg har Skam af?

Tartaglia.

Bastard og ei Bastard, hvad gaaer det mig an?

J ønsked helst J ei blev Bedstemoder.

Men, Død og Helved, er jeg ei Monark?

Tør jeg da ikke ægte hvem jeg ynder?

Wgt J saa Fanden, der kan hente Jer.

Tartagliana.

Ja bie, Compan! Jeg veed hvad jeg skal gjøre.
 Jeg udbetaler dig din hele Medgift,
 Men sætter dig al conto 10 Procent,
 Saa du tilsidst maa gaae fra Huus og Rige.

Tartaglia.

Det er vel atter af de gode Raad
 I faae af Eders Ven, den sultne Digter,
 Der ønsker kun at faae lidt Arvepart,
 Imens I troer han sukker kun for Eder,
 Der gaaer i Barndom alt. Jeg frygter intet:
 Jeg lader emanere et Edict:
 Opsætter tre og tyve Klagepuncter:
 Og Hoffiscalen, som plaiderer dem,
 Vil flux Jer reducere in absurdum.
 Mens Digteren, der synger kun for Penge,
 Jeg sender hurtig ud paa en Galei,
 Hvor han har Tid at synge Canzonetter.

Tartagliana.

Men Vi har ogsaa lært at spænde Krog!
 Saa sender jeg en Tøde dig paa Halsen,
 Der eier Statsgjældsobligationer,
 Og som et Underpandt forsegler dig,
 Med samt dit hele Rige for din Næse:
 Saa vil vi see, om ei Respecten kommer.
 Nei det var dumt, at jeg har giftet mig,
 Hvad vandt jeg andet end en Søn som dig?

Tartaglia.

Forsegl I kun Monterotondos Rige,
 Gjør I mig kun til en falleret Konge,
 Jeg røres ei ved Crocodile-Taarer.

Pantalone (kommer skyndsomt tililende).

Deres Majestæt! Deres Majestæt! mærkværdige
 Nyheder, mærkværdige Nyheder! Behag at forson
 Dem med Deres allernaadigste Fru Moder: den hus-
 lige Tvist er nu overflødig, og aldeles utidig. Jeg
 kommer lige fra de to Incognito's. De ere for-
 svundne. Tjenerne ere klædte i Sort, græde, og svare
 en ikke naar man spørger. Alting lugter af Rædsel,
 Død, Katafalker, og Begravelse. De ere sagtens
 gangne al Kjødets Bei. Nu vel: man faaer at trøste
 sig. Det er jo saa Naturens Gang, det er den Tri-
 but, som vi alle skyldte vor Herre.

Tartaglia (fortvivlet).

Saa triumpherer I! o Zeus! o Zeus!
 Saturn! Mercurius! o brede Himmel!
 Jeg jager mig en Dolk igjennem Livet.

(Gaaer rasende bort, fulgt af Pantalone.)

Tartagliona (til Brighella, som kommer).

Alting gaaer godt: o store Spaadoms-Digter!
 Hold op at skræmme mig med tomme Trudfler.

Brighella. Tartagliona.

Brighella (træder pludselig ind).

Nu ere de alle paa Uhyrets Høi, min majestætiske Lidenſkab! og de vil neppe nogensinde komme derfra.

Tartagliona (glad).

Ja! det vil ſkee! Min Søn, hans Majestæt,
Vil jage ſig en Dolk igjennem Livet.

Saa lad mig da, ſkjøndt rødmende, beſjende
Sublime Digter! at jeg elſker dig.

Brighella.

En Lykke, ſom af Himlen er ikkun ſaa beſkjæret. Tøvrigt tillader Deres Majestæt mig at gjøre en Bemærkning — Sagen præjudicerer ingeniunde nogen — det er en Actus af almindelig Klogſkab — De vilde vel ikke behage i en Haandevending at opſætte Deres Teſtament?

Tartagliona.

Tal aldrig til mig om mit Teſtament;

Thi ſligt et Sørgevarſel ængſter mig.

Elſk mig og digt, ſaaledes ſkeer vor Willie.

(Gaaer.)

Brighella (ene).

Nei der er intet Udſomme: om Teſtamentet vil hun ikke høre et Ord. Sandt er det vel, at Tvillingerne komme til at forblive paa Høien, hvorhen en Djævel, der er Chef for alle menneſkelige Lidenſkaber, puſter dem ind i Bagen: men min Spaadomsbog taler

dog noget tvetydigt om Fremtiden, og i hvert Tilfælde, om det ogsaa gaaer nok saa brillant, seer jeg dog, at Poeten kan vente et:

Elf mig og digt! saaledes skeer vor Billie.
 Jeg stakkels Astrolog, om jeg nu ikke fik andet end en mentio honorifica. (Gaaer.)

(Uhyrets Høi, med et Slot i Baggrunden. I Forgrunden, ved Indgangen, seer man den lille grønne Fugl paa en Stang, der har en Lænke om den ene Fod. Nogle Statuer híst og her. Et sammenlagt Blad paa Jorden.)

Renzo. Truffaldino. Den grønne Fugl.

Renzo.

Vi kunde dog ei komme mere hurtigt.

Truffaldino. At han allerede i sin tidlige Ungdom har stiftet Bekjendtskab med denne Blæse-djævel.

Renzo.

Her er vel Høien, hvor Uhyret boer;
 Thi hisset sidder den forønskte Fugl.
 Men Faren, hvor er den? Kom, Truffaldino!
 Kast et forsigtigt Blik til alle Kanter,
 Om intetsteds du øiner vilde Dyr,
 Uhyrer, Drager eller store Slanger.

Truffaldino. Seer sig omkring. At han ikke øiner saa meget som en Myre engang: men at de heller ikke ved Eblet og Vandet havde mærket no-

get, uagtet de dog senere faldt i den jammerligste Ulykke. At han derfor vilde give ham det Raad at kalde Statuen Calmon til Hjelp.

K e n z o.

Nei! jeg vil ei anraabe ham, jeg blues,
 Met som et Barn, hvad eller kraftløs Olding,
 At raabe ham til Hjelp hvert Dieblisk.
 Jeg vil ei være ham igjen forbunden.
 Du veed hvad han forlangte sidst i Gjengjeld —
 Lidt Reparation — jeg har forglemt det —
 Det er og ligegodt; men hvis jeg kaldte,
 Saa kom han med en lang Sparlagenspræken,
 Og i en gravitetisk Marmortale
 Correrede han mig, og gav mig Næser.
 Blot for at faae en Smule Tjeneste,
 Man høre skal 'den gamle Sang om Gjengjeld,
 Forbindtlighed og Tak — det fjeder mig.
 Tag du den hellere, og bring mig den,
 Det er jo let: den bunden er om Foden.

Truffaldino. At Calmons Forlangende dog var en reen Bagatel, blot en Smule Reparation af en forfalden Næse. At han har taget den faste Beslutning, ikke at nærme sig til Fuglen, med mindre han har raabt Calmon til Hjelp, og at overhovedet hans Modgrunde ere af ingen Betydighed. At han selv, for Exempel, altid havde bedet godt Folk om Hjelp: at sige naar han var i Knibe: men at han

strax igjen havde anseet Belgjóreren som en ikke existerende Person, saasnart han var bleven hjulpen. Var nu Nøden kommen anden Gang, havde han med en ædel Fripostighed og uden mindste Gran af Samvittighedsnag paany bedet om Hjelp. I Tilfælde af Døddel havde han i Nødsfald anhørt denne med krum Ryg, Taarer i Øinene, tilsyneladende Smerte, idet han tillige gav Trettesættelserne fuldkommen Ret: naar derimod den anden Tjeneste var in salvo, havde han opført sig ganske som første Gang. At Renzo meget urigtigt gjør sig til af, at have studeret den moderne Philosophie, saasom han ikke engang kjender dens Elementer. Nei, at kjende Verden, og fremfor alting at have sin egen Fordel for Øie — hvad enten denne opnaaes paa lige eller krumme Veie — det er Quintessenzen af den ægte Philosophie.

Renzo.

Gaa, Slyngel! siger jeg, og hent mig Fuglen.

(Truer ham med Stokken.)

Truffaldino. At han havde en stærk og kraftig Aand, fuld af Dannelse og ægte Mennekesfølelse, og kunde med philosophisk Sæthed taale endogsaa lidt Spark for Bagen, naar han blot derved sparede sig selv for hvilken som helst Fare. At han, som en Følge deraf, ingenlunde gik derhen, hvis han ikke først vilde anraabe Salmon om Hjelp.

Renzo.

Jeg kan undvære ham: min Lyst tillader
 Ei Langsomhed. Hvad venter jeg da efter?
 (Løber hurtig hen mod Fuglen.)

Truffaldino. At han gjerne maatte gaae;
 imidlertid vilde han staae og passe paa, om ikke Uhy-
 rer eller noget andet Gevaltigt vilde komme ud. Store
 Ting vilde der sikkerligen skee.

(Renzo har nærmet sig Fuglen, og er just
 ifærd med at tage den.)

Fuglen.

Utafnemmelige Daare! hvad er det du prøver paa?
 Paa en overmodig Brøde Straffen hurtigt følge maa.

Renzo.

Hvad føler jeg — en Smerte — Sjæleangst —
 Jeg angrer — Hjelp — var utafnemmelig —
 Tilgivelse jeg beder om — o Salmon —
 Ach, jeg har ei fortjent Tilgivelse.

(Forvandles til en Statue.)

Truffaldino. Bliver ganske forbauset, og læ-
 ber ængstelig frem og tilbage, men kan ikke blive no-
 gen Fare vaer, uagtet han dog seer at Renzo staaer
 stiv og hvid som et Marmor. At saadant rigtignok
 var en Malheur, men at han dog ikke vilde bryde sig
 saa syndelig om sin Herres Ulykke, naar han blot
 kunde være saa heldig at faae fat paa den grønne
 Fugl. Saa drog han til Venedig, og skræbede Penge

sammen, ved at lade den curieuse Fugl see for et Par Skilling. Han nærmer sig, men med største Forsigtighed, for at tage den, og er just ifærd med at gribe den.

Fuglen.

Du er fangen, flette Tjener! Frugtløs er din Anger nu:

Ei skal rænkefulde Tanker vækkes mere i dit Hu.

Truffaldino.

Hvad føler jeg? — en Smerte — Sjæleangst —
Jeg angreer det — dog ach det er for silde.
(Forvandles til en Statue.)

Barbarina. Emeraldina.

Barbarina.

Jeg troer at denne Luft saa mild og venlig,
Der førte os saa hurtigen hertil,
Er et Mirakel som mig gunstigt varsler
Om Renzos Liv.

Emeraldina.

Ja vist, et stort Mirakel
Det var tillige, at vi ikke faldt
Og brækkede vor Hals.

Barbarina.

Dog seer jeg ikke,
Skjøndt det er den bekjendte Høi, min Broder.

Hist er den grønne Fugl. Ach, Emeraldina!
 Naar blot ei Renzo for sin Søsters Skyld
 Har maattet døe — mit Hjerte slaer saa ængstligt.

E m e r a l d i n a.

Ængst Eder ei, vi ere arriveret
 Lidt hurtigen: maaſkee at Eders Broder
 Har ikke havt saa gunstig Vind i Vagen.

B a r b a r i n a.

Nei, Emeraldina, nei! mit Indre føler
 En grusom Ængstlighed, en Hjertebanken,
 Og dybe Nag. Hvor gjerne vilde jeg
 Fremtage Dolken, see om den er blank
 Hvad eller blodig — ach! men Haanden skjælver,
 Dens Bæven varſler om et Sørgeſyn,
 Som jeg ei taale kan.

E m e r a l d i n a.

Ei, fat kun Mod.

Nys var I driftig, og er nu saa feig?

B a r b a r i n a.

Ach, min Veninde — ſlet Samvittighed —
 Dog I har Ret. Jeg bør med modigt Sind
 Den Sorg imøde gaae, ſom dræber mig,
 Da jeg er Skyld deri.

(tager Dolken frem, ſom er bedækket med Blod)

O Himmel — Moder —

Død er min Broder — og jeg ſelv har dræbt ham.

(Dolken falder ud af hendes Haand; hun ſynker
 ſelv ned paa Jorden.)

Emeraldina.

O jeg Ulykkelige — o I arme Børn.

Barbarina.

Slip, Emeraldina! Jeg fortjener ikke
 At nogen hjælper mig. Langt meer end Andres
 Fortjener jeg dit Had. Du stakkels Kone!
 Du frelste mig medlidende fra Døden,
 Opdrog mig, lærte mig i simple Ord,
 Hvad man bør skye og hvad man elske bør,
 Kort, Støvets Sønners Pligt. Jeg loe dig ud,
 Og med enfoldig indbildsk Selvbedrag,
 Jeg vænnede mig til at skue haanligt
 Hen til Fornuften, som dog Himlens Herre
 Har nedlagt hos os alle som en Styrer
 Af Støvets Lidenskab, indtil jeg stædtes
 Midt i umættelige Dnskers Sværm,
 Hvis Trældomsaaag jeg bar. Ja, jeg erkjender,
 Skjøndt nu for seent, min Feil. Dog er Fornuften
 Ei ganske slukt, og denne Sjæleangst
 (Hvad altid hænder de Ugudelige),
 Oplader mig mit Syn. Jeg seer mig selv,
 Som en Foragtelig, der blev en Fabel
 For hele Verden blot ved Indbildskhed.

Emeraldina.

Min elskte Datter — hvor det smerter mig
 At Sorgen knuser dig — det gjør mig ondt —
 Jeg er en Ignorant, der ikke mægter

Blot med en smuk Discours at trøste dig,

(griber sig an)

Alting er Egoismus: Du begræder

Din Broders Død ikkun af Egoismus.

Barbarina.

Ja du har Grund til Spot: jeg har fortjent det.

(griber hendes Hænder)

Hvor nu jeg vilde elske, fromme Kone,

Hiin Fattigdom i vore gamle Dage,

Dengang jeg var hos dig. Hvor inderligt

Jeg vilde elske hiin forrevne Dragt,

Da med upyntet Haar og bare Been

Jeg løb omkring som du og drak af Kilden,

Imens lidt Græs og Urter var vor Føde.

Da bar jeg ei, midt i min Magt og Rigdom,

Slig Affky for mig selv: thi dybt jeg angrer

At jeg var skyldig i min Broders Død.

Nei! Himlens Gud vil ei forbarmes over

En slet, uværdig Møe: mit Haab er udslukt,

Bælmærke. - Lynild. v. s. v.

Calmon.

Saa slukkes Haabet i den sidste Stund

For dig og hver, der vælger dem til Mønster,

Der under Paaskud af at hæve Aanden,

Tilintetgjøre Tillid til en Gud.

S m e r a l d i n a (for skrækket).

Jeg stakkels Kone! atter en Statue.

B a r b a r i n a.

Calmon, hvis jeg endnu fortjener Medynk,
Da hjælp, om jeg endnu kan frelse Renzo,

S m e r a l d i n a (ved sig selv).

Hun taler ret fidelt med denne Støtte.

C a l m o n.

Renzo er tabt, jeg selv har styrtet ham.
End kan du hjælpe ham, men kun med Fare
At miste selv dit Liv. Dog er mit Raad,
Du lægger Tømme paa din Sorg, og taaler
Din Broders Død, og iler bort herfra.
Du er ei ene Skylden til hans Død.
Hans eget utaknemmelige Sind
Og tomme Stolthed har fordærvet ham.
Dog mægter Calmon kun i denne Sag,
At hjælpe dig med Raad, betænk, at Faren
Der følger med at sætte det i Værk,
Vil let forhindre Nytten af mit Raad,
Og du vil gaae til Grunde ved Forsøget.

B a r b a r i n a.

Nei, Calmon, lad min Taare røre dig:
Jeg ønsker selv at døe, og skjænke Renzo
Det Liv igjen, jeg har berøvet ham.

S m e r a l d i n a (rørt).

Og jeg min Mand, endskjøndt han var en Slynge.

Calmon.

Reis dig da op og hør. Seer du paa Høien
 Den lille grønne Fugl? Han er din Elsker,
 Og skader ingen udenfor sin Bolig,
 Men bringer Død, der hvor han sidder nu.
 Af denne Fugl afhænger hendes Mands,
 Din Broders, og saa mange Andres Liv,
 Som styrtedes i Nød. Han kan oplyse
 Din dunkle Fødsel, gøre dig og Hoffet,
 Ja hele Riget lykkeligt, og lede
 De Ondes mørke Raad til værdig Straf,
 Hvis du kan fange ham; thi viid, at Fuglen
 Er en ved Skjæbnen omflabt Kongesøn.
 Hør efter og læg Mærke til mit Ord.
 Hvo som vil fange ham, maa nærme sig,
 Med afmaalt Trin, og skal du træffe Maalet,
 Maa Himlen hjælpe dig. Ser Skridt, en Fod,
 Fem Spand, en Tomme og et Punct fra ham
 Du standse maa, hvis du vil vove Prøven,
 Og ei forfeile Maalet paa et Haar.
 Har du nu truffet det — men det er svært —
 Da maa du skynde dig, at være den,
 Der taler først, idet du hurtigt læser
 De gamle Vers, som staae paa dette Blad
 Der ligger her.

(viser et Blad paa Jorden)

Thi taler Fuglen først,
 Da segner den, der vil erobre den.

Saa døer og den, der ei har truffet Punctet
 Og taler dog. Du seer da selv, at Sagen
 Er vanskelig og Salmon mægter ikke
 At hjælpe, hvis du døer. Du har nu Balget
 At prøve, eller ei. Dog, hvis du vinder,
 Da tænk paa mig; og ei du efterligne
 Renzo's Ustkjensomhed. Jeg overlader
 Dig til dit Hjertes Tvivl; thi ene Himlen
 Kan styre dine Trin. Jeg maa forsvinde.
 (Mørke. Lynild. Forsvinder.)

~~~~~

E m e r a l d i n a.

Ei! hvem vil prøve sligt et Bovestykke,
 Ifald han ei er gal. "Sex Skridt, en Fod,
 Fem Spand, en Tomme og et Punct fra ham
 Man standse maa, hvis man vil vove Prøven,
 Og ei forfeile Maalet paa et Haar,
 Sa tale først, vil man ei gaae til Bunds.
 Saa døer og den, der ei har truffet Maalet,
 Og taler dog —" nei, Barn, saa lad os heller
 Forblive i vor Enkestand og — gaae.

Barbarina (bestemt).

Nei, jeg vil prøve dette Bovestykke.

(Tager Bladet op fra Jorden.)

E m e r a l d i n a (holder hende ængstelig tilbage).
 Mit kjære Barn —

Barbarina (river sig løs).

Slip mig; det er besluttet.

Mit Blik og mine Trin vil Himlen styre.

(Barbarina gaaer hen mod Fuglen: standser Tid efter anden, for at tage det rigtige Maal; afveier hvert Skridt, og idet hun altid mere nærmer sig til Fuglen aabner hun tillige Bladet.)

Emeraldina (i den høieste Angst).

Mit stakkels Barn — hun gaaer bestemt til Grunde —

Adagio — nu mangler der et Skridt —

Et Punct — et Punct — nu mangler der kun Punctet.

Tal nu — gesvindt — Gud — hvordan ender det?

Barbarina (læser hurtigt i Bladet).

Lille grønne Fugl, som svinger

Dig paa Bingerne af Guld,

Hør det Budskab, som jeg bringer:

Barbarina er dig huld.

Dver Bjergets trange Veie,

Er jeg ilet hen til dig,

Før jeg Fuglen faaer i Eie,

Border jeg ei lykkelig.

Fuglen.

Min elskte Møe! som er min kaarne Brud,

Nu er jeg din: o hvilken himmelsk Lyst.

Tag mig og gaae: alt muligt Held os følger,

Og alle vore Ønsker vorde opfyldt.

(Barbarina tager den hurtig.)

Emeraldina (klapper i Hænderne).

See hvilken Fryd: bravo, bravissimo!

Barbarina.

Hjælp nu min Broder, lille grønne Fugl!

Fuglen.

Træk da en Fjær ud af min venstre Side,

Berør Statuen — og din Broder lever.

(Barbarina trækker en Fjær ud og berører Menzo.)

Menzo.

O, Syster Fjær! hvo bringer mig til Live?

Barbarina.

Hun, som for Fremtid vil forbedre sig,

Og glemme reent Forfænglighedens Tomhed⁶).

(Nører derpaa ved Trussaldino, som ryster sig og forsikker paa det høitideligste, at han skal lade for Fremtiden alle moderne philosophiske Maximer fare, og bestræbe sig herefter for at blive en honet Karl: ja omfavner endog til Beviis herpaa sin Kone.)

Emeraldina

(i den høieste Grad af Forundring).

Alt løber rundt — er det Utopia?

Fuglen.

Kom Barn! og lad os flygte med vor Glæde,

Thi Alt er tabt, er Trolden først tilstede.

(De gaae Alle.)

F e m t e A c t.

(En yndig Have. Paa den ene Side en Fontaine, paa den anden en Piedestal med Bækken. I Midten et Bord: rundt omkring og ligesfor hinanden Græsbænke.)

Tartaglia. Barbarina. Renzo. Pompea.
Tartagliona. Pantalone. Brighella (som alle sidde paa Græsbænkene). Truffaldino og Smeraldina (som staae).

Tartagliona (sagte til Brighella).

Seg føier mig deri, fordi du vil det.

Brighella (sagte til Tartagliona).

Man faaer jo sagtens. I mine mysterieuse Tabbeller læses derom Følgende:

Drister Kongen sig at vælge Barbarina til sin
Liv,

Da skal svære Hjertesorger mærke hans og hendes
Liv.

Men, hvis han ei ægter hende, blier Brighella
den Poet,

Skjædt han kan i Stjerner læse, med sin Hjertes-
dame, beet.

Renzo (til Pompea).

Nu er vor Lykke gjort! Hvo skulde sagt,

At der i Vingen paa en lille Fugl

Var skjult en saadan Kraft?

P o m p e a (til Menzo).

Dig, Elskede!

Jeg fylder Alt, og med et skjønnsomt Hjerter
Jeg vorde skal en tro og kjærlig Mage.

E m e r a l d i n a (til Truffaldino).

Vil du for Fremtid elske mig lidt mere?

T r u f f a l d i n o.

Jeg er saa fuld af amoureuse Tanker,
Som om det var i Dag den første Dag,
Du lagde Elskovs = Strikken om min Hals.

T a r t a g l i a.

Men siig mig dog, for Pokker, Barbarina,
Blev jeg da hentet hid at være Vidne
Til denne Elskovslyst og disse Kjærtegn,
Blot for at ærgre mig? Enhver er glad,
Kun Kongen staaer og tørrer sig om Munden.
Endog min Moder har bekvemmet sig
At være Bedstemoer. Jeg fattor ikke
Hvorfor I trækker Eders Haand tilbage,
Og vil ei dele Leie med en Konge.
Snart, liig en Hest, jeg bliver bestialsk,
Og sprænger Belansthændighedens Tømme.

B a r b a r i n a.

Min Konge, bliv ei vred: min Uengstlighed
Har kun sit Udspring fra de dunkle Sagn,
Der true sligt et Baand. Men denne Stund
Skal løse Knuden paa de dunkle Sager,

Som jeg ei fatte kan. Jeg længes selv
 Ret inderlig at faae tilsidst at vide
 Hvad Enden blier paa dette græske Stykke.
 Bring mig da, Truffaldin! og Smeraldina!
 Guldvandet i den underfulde Krukke,
 Som danser under Sang. Bring derpaa Fuglen,
 Der taler, samt det musicalske Vble.
 Hvis Skjæbnen byder det, da er jeg Eders.

Tartaglia.

Hvordan? vort Egteskab afhænger altsaa
 Blot af en Fugl, en Simule Vand og Vble?
 Parole de Majesté — den Ting er snurrig.

(Smeraldina og Truffaldino komme tilbage med
 Vandet, Vblet og den lille grønne Fugl.)

Barbarina.

Kom hid med denne Fugl. Læg Vblet hist,
 Og i Basinet her du øse Vandet.

(Smeraldina sætter Fuglen paa Bordet, og Vblet
 i et Bækken, der staaer paa Piedestalen. Med
 mange naragtige Bevægelser øser Truffaldino
 Vandet i Basinet, og i det samme Dieblif
 han har øst Vandet ud, hører man en Adagio
 af et fuldstændigt Orchester, medens Vandet
 efterhaanden begynder at danse. Alt som In-
 strumenterne tage til, stiger Vandet til en
 betydelig Høide og danner tilsidst en brilliant
 Fontaine.)

Alle.

Fortreffeligt — Bravo — Bravissimo —

Barbarina

(giver Bølgen Tegn til at tie; Vandet standser sine Toner).
Stand, Bølge, din Musik! Syng du nu, Æble!
Og Bølgetonen skal ledsage dig.

Æblerne

(Synge i Recitativ accompanerede af Vandet).

Nu skjælv den, der har ubøielig
Fremturet udi Synd og døvet Sjælen
Mod Ruelse; thi nu er Timen kommen,
Da mod de Onde og Forhærdede
Guds Lyn vil svinge sig, men da de Fromme,
Der hidtil leed, skal vorde lykkelige.

(Vandet spiller følgende Aria, medens Æblerne synge.)

Nu aabnes den Hule,
Hvor Uskyld blev lagt:
Mens Ondskab, den fule,
Holdt speidende Vagt.
Hun Lyset skal skue,
Og atter faae Liv:
Hun ender som Due,
Begynder som Biv.

De straffende Straaler
Alt blinke i Sky;
Ei Hævneren taaler
At Synderne flye.

De styrtes i Døden,
 Men Kongen er fro:
 Saa ender sig Nøden,
 Og Riget har Ro.

Alle.

Bravo — Fortræffeligt — Bravisimo.

Tartaglia.

Ths skriger ei saa høit! Adagio!
 Jeg vil nu reflectere lidt paa min Viis.
 ”Nu skjælv den, der har ubøielig
 Fremturet i sin Feil, og som har hærdet
 Sin Sjæl mod Ruelse.” Nu Barbarina!
 Er I ei stædиг som et lille Æsel,
 Og vrager mig som Eders Ægtefælle?
 Skjælv derfor nu — det er jo Æblets Ord.

Tartagliona (sagte til Brighella).

Poet! jeg har endnu det bedste Haab.

Brighella (sagte og veemodig til Tartagliona).

Men hvis han ei ægter hende, blier Brighella, den
 Poet,
 Skjøndt han kan i Stjerner læse, med sin Hjertedame,
 beet.

Tartaglia.

De straffende Straaler
 Alt blinke i Sky:
 Ei Hævneren taaler
 At Synderne flye.

De styrtes i Døden,
 Men Kongen er fro:
 Saa ender sig Nøden,
 Og Riget har Ro.

Ræk mig da Haanden: vent ei Himlens Lynild;
 Jeg skal jo blive fro, saa siger Ublet.

Barbarina.

Nei, før jeg rækker den, maa Fuglen tale.

Lartaglia (hidfig).

Jeg vil ei lystre Dømmen af en Fugl.
 Jeg bruger Magt, hvis I ei gier mig Haanden.

Fuglen.

Stand, o Konge, hør min Tale: hil dig ei i
 Skjæbnens Garn:
 Hvis du ægter Barbarina, ægter du dit eget Barn.

Lartaglia.

Mit eget Barn? Den Fugl er jo forrykt.

Fuglen.

Nei, vanvittig er jeg ikke; hører du opmærksom til,
 Selv den hele nøgne Sandhed snarligt du opdage vil.
 Renzo hist, og Barbarina er dit eget Tvillingpar,
 Hvilket fordum Pantalone ned i Gloden kastet har.
 Din Ninetta, som blev jordet, frelste jeg fra Hun-
 gersnød,

Hist hun kommer fra sit Fængsel: selv jeg hendes
 Lænker brød.

Tartagliona (sagte til Brighella).

O vee, det er forbi, min Livpoet!

Brighella (sagte til Tartagliona).

Med samt min Hjertedame blev jeg beet.

Ninetta.

Hvo drager mig igjen til Solens Ly3,
Op fra mit dunkle og urene Fængsel?

Tartaglia.

Hvad seer jeg — seer jeg der — min Gemahlinde!
Lidt gammel synes mig at hun er bleven —
Eh bien — que faire — jeg er jo Ægtemand,
Og jeg vil handle som det sommer sig.

(pathetisk)

Ninetta — Børn — Ninetta — drømmer jeg?
J er i Grunden altsaa ingen Mopse?

(efter nogen Betænkning)

Nu Gud skee Lov, nu falder jeg i Afmagt.

(Kongen synker i Besvimelse.)

Pantalone.

Sagde jeg det ikke nok i første Act, at jeg havde
pakket dem velconditionerede ind i den bedste Sort
Vordug?

Fuglen.

Nu jeg beer dem, mine Herrer! at de ei fra Plad-
sen gaae;

Thi en stor Metamorphose hele Stykket ende maa.

Skynd dig bort, Tartagliona! qvæk som Tudse
 mellem Siv,
 Mens din Støttestav, Poeten, ender her sit Dig-
 ter = Liv.

Tartagliona.

Jeg forvandles til en Tudse, store Digter hvilken
 Nød!

(Forvandles til en Skruptudse.)

Brighella.

Jeg, min Afgud! til et Æsel; er ei det en større
 Nød?

(Forvandles til et Æsel.)

Tartagliona.

Fryd dig, Søn, nu est du hæbnet; elsk Minetta
 som din Viv:

Mens din Moder, som en Tudse, hopper i de
 grønne Siv.

(Hopper bort som en Tudse.)

Brighella

Men naar jeg, som Nattergalen, skryder af begei-
 stret Ild,

Paa min Ryg en Æseldriver mine Vers scandere vil.

(Driver langsomt bort som et Æsel.)

Fuglen.

Patience! mine Herrer, ikkun ¹⁰¹¹ een Forvandling til,
 Men det er den allersidste ~~i~~ ¹⁰¹¹ lille Tryllespil.

Jeg er Terradombras Konge, men som Spectato:
res seer,

Med en Trolld jeg blev forvandlet til en Fugl med
grønne Fjær.

Dog forbi er nu min Kummer; Alting er tilende:
bragt!

Barbarina, som jeg favner, dele skal min Konge:
magt.

Hver da gribe sig i Barmen: mindre af Philosophie,
Hvis den ikke venligt slynger sig omkring vor Phan:
tasie.

(Gjensidig Omfavnelse af Tartaglia og Ninetta:
Renzo og Pompea: Terradombras Konge og
Barbarina, samt Truffaldino og Emeraldina.)

E p i l o g.

Barbarina.

Nu Galmon skal Belønning faae,
Hvis Næse er læderet:
Naar vi dens Maal af Eder faae,
Den vorder restaureret.
Om ogsaa Jer Taalmodighed
Før Stykket gik til Ende:
J vise dog den Høflighed
At flappe lidt i Hænde.

***

Anmærkninger til de tre Pomeranzer.

1. **R**e di Coppe. Uagtet baade Werthes (Gozzis Werke III. 2) og Hoffmann (Leiden eines Theaterdirektors, pag. 228) oversætte disse Ord ligefrem ved "der König von Coppe," saa er det dog urigtigt, da baade den tillagte Costume af Kortspil, og den nedenfor anførte Grund, at Fata Morgana "aveva perduta molti de'suoi tesori sul ritratto di quel re," viser noksom at Gozzi vil have ham betitlet Ruderfonge. Ritratto er hvad han længer nede kalder figura, et Herreblad. Italieneren Sismonde Sismondi (Litteratur des südlichen Europa's, Vol. 1. pag. 609) antager ligeledes Carreaufonge og Carreaufnægt: men hvorfra han veed, at Clarice er Piquedame, indseer jeg ikke, isærdeleshed da Gozzi selv intetsteds leder os til at antage det. Det nedenfor staaende usciva (han gik) troer jeg er kommet ind i Texten ved en Forglemmelse af Gozzi; thi man seer jo at Kongen bliver paa Scenen.

2. Fata Morgana er Chiari i Carricatur.

3. Brevi in versi martelliani. Om disse Martellianervers har jeg ikke uden Msie erholdt nogen sikker Oplysning. A. W. Schlegel (Vorlesungen über dramatische Kunst und Litteratur, Vol. II. pag. 67) siger: "die martellianischen Verse, eine schlechte Nachahmung des

Alexandriner, sind ein wahrer Pein der Ohren. Chiari und Goldoni haben sich ihrer zulezt, Gozzi nur spotte-
weise bedient," men at dette sidste er aldeles urigtigt, ved enhver, der har læst Gozzis Fiabe i Originalen. De meest pathetiske Steder i il Corvo f. Ex. ere i Martellianere. Bouterweck synes heller ikke at have Begreb om dem, naar han (Geschichte der italienische Poesie, Vol. II. pag. 474 og 478) ligefrem falder dem "Martellianer o d e r Alexandriner;" hvilket de aabenbart ikke ere, saasom de ei kunne modtage denne Versaarts Scansion. Tingen forholder sig saaledes. Chiari gif ud fra en meget practisk Anskuelse af Poesien, idet han erklærede, at enhver maa gjøre noget Nyttigt her i denne Verden, og at han efter sin Stilling — formodentlig som Abbate — ikke kunde gjøre noget bedre end skrive Vers *). Disse Vers bleve nu Martellianere, og hans fleste Stykker ere forfattede i dette Metrum, der efter hans Omdømme har noget særdeles sublimt, men efter alle Andres noget overmaade trættende. Det er paa Grund heraf, at Gozzi lader de metriske Partier i denne Parodie være forfattede i Martellianere. Ved Sammenligning med ældre Metra har jeg bemærket at Martellianeren ligner noget Alexandrinen i sin gamle og oprindelige Form, og som saadan tillige Italiernes versi leonini og Spaniernes versos de arte mayor. Alexandrinen nemlig, saaledes som den vi-

---

*) *Il* Filosofia per tutti yttreer han sig særdeles naivt herom:

Se per vivere io nacqui, ho da mostrar ch'io vivo
E che farò per vivere, se a bene altrui non
scrivo.

fer sig i det gamle Digt om Alexander (Aar 1200, under Philip August i Frankrig), hvorefter den har faaet sit Navn, deler sig vel i to halve Dele eller Hemisticher, men beholder dog som oftest efter Cæsuren, i Midten af Verset, en ubetonet Stavelse eller Fortakt, som giver den de samme Banesaar, som Martellianeren faaer, der bestandig bruger denne Fortakt. De senere Franske optog dette Metrum som et eiendommeligt Organ for deres dramatiske især tragiske Productioner, og uddannede det paa en særdeles raffineret Maade. Hos Italienerne optog Pietro Martelli, en bolognesisk Professor († 1727) og entusiastisk Beundrer af fransk Poesie, denne Versform, men fordærvede den ved at optage den gamle Fortakt, hvorved Verset bliver trættende og faaer en slæbende Gang. Man seer forresten af Gozzis Parodie, hvormegit denne, efter Martelli opkaldte, Verseart vandt Bifald, og den bruges endnu af de nyeste Italienere til versificerede Lystspil, uagtet Italienerne selv — saasom den nyeste Æsthetiker Sismonde Sismondi — erklærer den for utaalelig. For dem, som ikke kjende det Italienske, vil jeg af Wagners Oversættelse af *il Corvo* (pag. 98) anføre et Par correcte tydske Martellianere, hvoraf man vil kunne føle deres dræbende Monotonie.

Jennaro.

Das Ross, so ihm gehört, wird Millo kaum besteigen,
 So wird sich ihm zu Ende das schöne Leben neigen.
 Doch sollt er's ihm nicht geben, sollt es entdeckt werden
 Dem Bruder oder andern mit Worten o'r Geberden,
 So ist der Schluß untrüglich, wofern er's nicht erfüllt,
 Dann wird sogleich Jennaro zu einem Marmorbild.

Jeg har derfor troet at burde vælge en mere velklingende Versform, nemlig det trochæiske Tetrameter, saaledes som det forefindes hos de græske Comiker, da dette har en uligelig bedre Velklang.

4. Man maa erindre, at, under Kampen mellem Fata Morgana og Troldmanden Celio, var ved en dristig Allegorie de theatraiske Batailler fremstillede, som eksisterede mellem Goldoni og Chiari: og under Fata Morganas og Troldmandens Figur de omtalte Digtere selv. Fata Morgana var i Caricatur Chiari, Celio i Caricatur Goldoni. Jeg har isvrigt anseet det for rigtigt at udelade her Originalens Ord, der udførte med en Sacchis Troup kunde under Forestillingen være ret lystige, men ved Læsning let kunde støde, nemlig: Il Principe tossiva, voleva sputare, Truffaldino porgeva la tazza, raccolta lo sputo, l'essaminava, trovava delle rime fracide e puzzolente.

5. Man maa erindre sig for at forklare denne Catastrophe, der let kunde lede til at misfjende Gozzi, som om han selv var en Ynder af slige Haandgribeligheder, at det hele Sted gaaer ud paa en Parodie over nogle Goldoniske Stykker, der paa den Tid gjorde ved lignende Soliditeter megen Lykke i Venedig, f. Ex. le Massere, i Campielli og isærdeleshed le Baruffe Chiozzotte, og hvor megen Ophævelse gjør ikke Goldoni selv af dette sit Stykke i Memoirernes Vol. II. pag. 56! Hvo tænker ikke paa Holbergs: "ligesaa hos os," hvor denne Slags Kraftyttring gjør endnu den Dag i Dag en opbyggelig Virkning.

6. "Comedie af Chiari." Et saa frygteligt Attentat som Fadermord i en Comedie, kan ikke støde os hos Chiari. En og samme Samling af sine Stykker

kalder han snart Raccolta di comedie og snart Raccolta di tragedie.

7. Jeg har her, efter den Grundsætning, at udelade alt det Tilfældige, som Tidsumstændigheder og ikke Eventyrets Gang foranlediger, forbigaaet en særdeles inderlig Lovtale, som han her lægger Brighella i Munden over Sacchis Troup.

8. "En Hovedfeil mod ægte Poesie." Med Hensyn paa Chiari's og Goldoni's Tagen efter at faae alt Overnaturligt udelukket fra Theatret, for desto bedre at lade Publicum leve i Familiescener og Hverdagsliv.

9. Da Trolldmanden Celio repræsenterer Goldoni, bør han rigtignok ikke kunne protegere Tartaglia og Truffaldino. Gozzi, som selv føler dette, siger særdeles naivt: ecco un errore, ben degno di censura, se meritasse censura una diavoleria, come sia questo scenico abbozzo. Gozzi vilde blot antyde at disse Digtere, Chiari og Goldoni, skjøndt i det Hele af samme Qualitet, laae paa den Tid i Haarene paa hinanden. Chiari var overhovedet altid misundelig paa det Bifald, som Goldoni, indtil Gozzi traadte frem, syntes at erholde.

10. En Parodie over flere af Chiari's Stykker, især over hans Ezzelino tiranno di Padova. I den ene Scene bliver Tyrannen bragt under Naget, og en Oberst affendt for at erobre Treviso, som er i Tyrannens Magt. I næste Scene i samme Act kommer Obersten triumpherende tilbage: har marscheret 30 Mil, erobret Treviso, nedsablet Tyrannens Folk, og i en Replique i poetisk Prosa, citerer han som Grund til denne raske Virksomhed, at hans Hest var et ganske udmærket muntert Dyr.

11. "Egne Hænder." Jeg haaber Tilgivelse af enhver der kjender Gozzi i Originalen, fordi jeg har forandret endog Eventyrets Gang, der ligesom Gozzi antager at hun feier Dønen med sine Bryster (colle proprie poppe.) Da Ideen indeholder noget uædelt, har jeg troet at burde udelade den.

12. "Corridoren af Castellet." Gozzi, som var tilstæde ved Forestillingen af dette Eventyr, gjør den rigtige Bemærkning, at man af den paafaldende Læshed, der ved den Scene herskede i Skuespilhuset, kunde lægge Mærke til, hvormeget det Overnaturlige virker paa Mennesket, og hvor ilde man derfor gjør i aldeles at vilde udelukke dette fra Scenen. Selv de bedste Scener af Goldonis og Chiari's Operaer bevirkede ikke den Opmærksomhed, og man veed af Reisebeskrivelser (f. Ex. Meyers Darstellungen aus Italien, pag. 345. Roßebues Erinnerungen von einer Reise aus Lissland nach Rom, Vol. I. pag. 229) hvormeget der hører til at bevæge Italienerne til stadig Opmærksomhed i Skuespilhuset.

13. "Pindarus." Hvorfor saavel her, som i tredie Act, den græske Hymnedigter Pindarus bliver citeret, forklarer Gozzi selv i 3die Act, hvor han siger at Chiari gjorde sig til af at eie en pindarisk Sublimitet: endskjøndt Sandheden byder at sige, at der neppe var nogen svulstig og uordentlig Digter fra det 16de Aarhundrede (seicentista), som overgik ham i Svulst og Bombast.

14. Om denne Monolog siger Hoffmann (Leiden eines Theaterdirectors, pag. 237) med Rette, at den i Originalen er "der pathetischste aller pathetischen Reden." Den brune Mand i bemældte Værk siger derfor "ich sann und sann, eben als Sie eintraten, wie die martellianischen

Verse des Gozzi gut zu übertragen wären:” og jeg maa tilstaae, at det neppe vil lykkes nogen at udtrykke den Gld, der er i Originalens Vers, uagtet disse ere Martellianere. Ingen Linie, siger Gozzi selv, kunde bedre characterisere Chiari's efter det franske Theater antagne Lyst til Anthiteser end den Sidste. Chiari's Stykker ere overhovedet at ansee som et litterairt tvungent Laan.

15. ”Bryllupsbanketten.” Jeg har her udeladt flere Sider af Originalen, som et aldeles uproportioneert Partie af det Hele. Den er nedskreven som den blev spilt (*interamente col dialogo medesimo*) og er allerede derved upassende til det Øvriges episke Form. Efterdi Goldoni havde været Advocat i Venedig, havde hans poetiske Diction noget af den saakaldte Cancellistiil, der allerede derved maatte stifte noget af mod den poetiske Lands friere Bevægelse. Chiari havde derimod, som forhen er sagt, sat sig i Hovedet at han var en italiensk Pindarus, og derved fik hans Sprog en med søgt Sublimitet og Citationer fra Oldtiden overlæst Character. Da nu Goldoni fremstilles under Trolldmanden Celio, og Chiari under Fata Morgana, lader han disse udlade sig mod hinanden i en hidsig Scene, omtrent paa samme Maade som A. W. Schlegel i *Wettgesang zwischen Wolf, Matthiesson und Klamer Schmidt*, i *Athenæum* (Vol. III. pag. 161–164), i hvilken deres poetiske Characterforskjællighed lægges for Dagen. Af den ovenmeldte Grund, hvortil kommer Vanskeligheden at udtrykke i Oversættelsen de Nuancer i italienske Udtryk — deels tagne fra den juridiske, deels fra den pindariske Diction — har jeg udeladt den hele Scene, uagtet den er i Originalen af en høist comisk Virkning, og tillige har den Mærkelighed, at Ce-

hos ene Replik: Seguirà assoluzione etc., indeholder Spaa-
dommen allerede dengang om hvad der siden skete, at
Gozzis Kunstcomédie fortrængte den goldoniske Hverdags-
comédie.

16. Gozzi tilføjer til Slutningen et Omkvæd paa
Eventyret, saaledes som man i Italien slutter det for
Børn, om Bryllupsbanketten, med Compot af Moer, pil-
lede Muus og flaaede Katte (Hochzeit, Mühen-Compott,
gerupften Mause o. s. v., som Hoffmann kalder det),
hvilket jeg har udeladt. Ligeledes ender han med en
Art Epilog til Publicum, at, eftersom Udgiverne af den
Tids Blade saa omhyggeligen udbasune hver Opera af
Goldoni, Publicum da ikke vil forglemme at intercedere
hos bemældte Udgivere, at de ogsaa vilde mentionere lidt
om nærværende høist mysteriøse dramatiske Spøg.

Ulmærkninger til den lille grønne Fugl.

”Dette Eventyr,” siger Gozzi selv i Indledningen dertil,
”er en Fortsættelse af de tre Pomeranzer, og dog i Grun-
den meget forskjellig derfra. Under en komisk Titel og
komiske Situationer har jeg sagt de alvorligste Ting, og
dette bragte ogsaa Venedig saaledes i Bevægelse, at Or-
densbrødre, selv af de strængeste Ordner, astogede Munke-
dragten, toge Carnevalsmasken paa, og hørte paa den
lille grønne Fugl med største Opmærksomhed.” Men for
nu paa den anden Side at gjøre den munter, kom Gozzi
paa det Indfald, at bringe de i Venedigs fjerneste Quar-
terer staaende monstrese Statuer op paa Theatret, for at

faae de der boende Folk til at komme og see Statuerne tale samme Sprog som de selv. De kom, og kom atter for at see deres stumme Naboer leve og tale. Det spillede i Venedig den 19de Januar 1765 første Gang paa Teatro di San Angelo: blev spillet nitten Gange en suite for et opfyldt Huus og spilles endnu aarligen *). I en af Nordens, med offentlig Billedhuggerie lidet forsynede, Byer, vil man ikke kunne danne sig noget Begreb om den Virkning, som disse — tildeels af Tiden forgnavede — Statuers Fremtræden paa Theatret maatte gjøre **).

---

*) Selv den eneste jeg har funden, der mindre skaansomt bedømmer den lille grønne Fugl, Dr. F. Schmidt (Mährchen-Saal. 1817. Vol. I. pag. 290), maa dog ende sin Critik med det Udbrud: aber die komische Scenen der stehenden Masken in diesem Stücke sind durchaus vortrefflich.

**) Den Idee at lade Fugle tale og spaae, er som bekendt, fra den østerlandske Poesie. Hvo kjender ikke Salomons Fugle, som dannede en Baldachin om hans Throne (Cabinet des Fées, 16. 85. Rosend., I. 183); Papagaien som fortæller Sultaninde Khojisteher de 35 persiske Fortællinger (i Tooti Nameh or Tales of a Parrot, London 1801.); Paradiisfuglen i Cabinet des Fées, 39. 173. 215. 258 og i Fabliaux du 12 et 13 siècle, Vol. III. pag. 113. Ogsaa Salmons Forvandling til Steen — et skjønt Billede paa aandelig Død, som kan gribe et Menneske ved indtræffende Ulykke — forefindes ofte i Tusind og een Nat. Iøvrigt troer jeg at have opdaget, at Kilden til den lille grønne Fugl er Straparola, der i sine notti piacevole, notte 4, favola 3, fortæller en lignende Historie om tre Kongebørn, med den Forskjel, at Gozzi har ifkun to. Endogsaa adskillige Ting i de tre Pomeranzer, f. Ex. Duen, og i den lille grønne Fugl det dansende Band, forekomme hos Straparola.

1. Spækhøfer (salsicciaio) maa naturligviis forståes om de sydlige Landes Spækhøfere, hvis Detailhandel bestaaer af langt flere Dele end Børes, og er saa mangfoldig, at den indbefatter endog Restaurateurernes, hvoraf Brighellas Replik bliver os forklarlig. Det er i det mindste urigtigt, naar Werthes oversætter det ved Wurstråmer. I Hoffmanns nyeste Roman (1821), *Princessin Brambilla*, pag. 54, seer man en lignende Person, der kaldes un fritterole, hvor Giglio Fava "bey einem der Fritterolis, die bekanntlich ihrer Garküchen auf offenen Straße halten, eintritt, um ein gutes Gericht Macaroni zu verzehren, das ihm aus der Bude entgegendampfte."

2. Angaaende den paroderede Lære om Egoismus, da henpeger Digteren, foruden paa flere Philosopher af den franske Skole, saasom Voltaire, isærdeleshed paa Helvetius: uagtet jeg gjerne indrømmer enhver, at en Digter handler urigtigt, naar man med Goethe kan om hans Productioner sige: Ich merke Absicht, und ich bin verstimmt. Lad Hensigten være nok saa god — moralsk eller philosophisk — man berøves dog det fri (unbefangne) Indtryk, som Poesien, som skøn Kunst, bør gjøre paa os. Gozzi kunde altsaa gjerne have fritaget sig for denne Feide med en philosophisk Sect: hans digteriske Arbeide havde neppe tabt derved. For imidlertid at forstaae hvad Gozzi henpeger til, vil jeg efter Buhle (*Geschichte der Philosophie*, Vol. VIII. S. 2088. pag. 38-60) udhæve nogle af hans herhid hørende Sætninger. Efter Helvetius († 1771) er Egoismus en af Naturen os indpodet Følelse, der fører til Dyd eller Last, alt som vor Smag, Lidskab eller Omstændigheder ere forskjellige. Ethvert Menneske har derfor det høieste Begreb om sig selv, og skatterer Andre

Kun efter sit eget Jeg eller det Forhold, hvori Andre kunne være ham selv nyttige; ligesom overhovedet Nytte og Skade er den Maalestof, hvorefter Dyd og Last bestemmes. At stjæle paa en fiffig Maade bliver altsaa en Dyd; thi det skjærper det, som man overalt maa ansee for nyttigt, at være vagtsom og aarvaagen. Overhovedet gives der indbildte baade Dyrer og Laster, hvis Bedømmelse afhænger blot af de Enkeltes eller af Nationers Character eller Stilling. Da Dyrer bevirkes ene ved privat Interesse, saa gives der kun i de Stater dydige Borgere, hvor Lovgivningen har vidst at forbinde den private med den offentlige Fordeel: thi Lidenstaberne, saavel gode som onde, virke kun i Forhold til de Belønninger, som ere udsatte. Kun Mexico's og Peru's Guldgruber faae Spanierne i America til at gjøre Underværker af Tapperhed: kun uhyre Udsigter til Gods og Guld lokke talrige store Generaler frem af Intet. Saaledes see vi, at Helvetius (tildeels og Condillac) antager Egoismen som Grundpælen for al Moral og Politik, saavel hos det enkelte Menneske, som hos den hele Stat. Og saaledes flyder endelig den allervigtigste af hans Sætninger, og den som opvækker Gozzi og Enhver allermest, at Religionen bliver at ansee, som noget aldeles Overflødig, ja endog Menneskeheden Skadeligt, formedelst de derved herskende Fordomme, og de ved Enghed, Pengesygge og Ondskab frembragte Misbrug. Saa urigtigt og vrangt det sidste er, saa rigtigt turde det første være, at de Stater ere de mest blomstrende, som vidste hensigtsmæssigen ved Lovgivning og Opdragelse at benytte denne Egoismens Indvirkning paa det Mentale. En Lykke er det derimod for det Hele, at det er sandt hvad Calmon hos Gozzi paastaar, at

den daglige Erfaring viser os, at mange af de skønneste Handlinger her paa Jorden ere saa langt fra at udspringe af Egoismen, at de bedste af disse, ukjendte af Mængden, have sin Oprindelse af den reneste Følelse for Moralitet.

3. Den lærde unge Philosoph lægger tillige naturhistoriske Kundskaber for Dagen, da det er bekjendt, at Fuglene svæve ofte om Dagen rundt omkring Uglen, ligesom for at holde den for Nar.

4. Lige efter Ordene:

Ved mig hun plages skal, saa Skjæbnens Raad befale,

Tilgiv, Ninetta, nu, jeg vender Dem min Hale. —

Ligesom i de tre Pomeranzer, har jeg i den grønne Fugl udeladt nogle Kraftsteder, hvorved Gozzi sætter sin Oversætter i samme Forlegenhed, som hans Landsbeslægtede, Aristophanes og Shakspeare. Naar det f. Ex. i Texten hedder:

Berzaglio fui de' passegger, che 'l peso

Di natura sgravar.

har jeg troet ligesaa vel at burde udelade det, som naar Tartaglia nedenfor med en særdeles comiss Antithese tilraaber Enkedronningen:

Vi prego a ritirarvi, se non, seccate

D'un re sdegnato le filiali natiche.

og endnu længere nede næsten to hele Repliquer om la bragola og calle de' Corli, to ildeberørgtede venetianske Gader, samt tvende der boende, i hele Venedig bekjendte, Hæderer la Schiavona og Saltorli.

5. Man har talt saa meget om det italienske Sprogs Toneklang under Metastasios Hænder, at det i den Grad besidder Harmonie, at Ordene i deres Forbin-

delse og Sammensætning synes at gaae over i Toner, og blive til Musik. Men dog vil jeg tvivle om, at man i dennes indtil Ængstelighed afrundede og forfilede Vers kan finde Noget, der i naturlig og af sig selv fremspringende Harmonie kan sammenlignes med Brighellas paradiske Begeistrings Udbrud paa dette Sted. Det er som Gozzi komponerede sin egen Text, og man bliver ved Digterens metriske Kunst ligesom drevne fra Declamation til Sang. Allerede den livlige Begyndelse:

Fiamme voraci,
Che rischiaraste
Questa mia mente,
Ne m'abbrucciaste —

fremkalder uvilkaarlig Mozarts "Kjelige Druer." Og naar han nu kommer frem med den frygtelige Spaadom:

Sono vicini i Gemini,
Già le mure s'inalzano:
Questa è notte terribile,
Tu puoi trarti le cottole,
E dalle pulci scuoterle:
Io vegliero qual nottole o. s. v.

Hvo forbauses da ikke over at høre, hvorledes de milde, tonende italienske Ord forene sig til en dump og skurrende Samklang? Hvo der erindrer sig Reichardts grelle Musik til Ellekongens Ord i Goethes der Erfkönig, hvor Tonerne paa samme Maade udhæve sig som Modsatning til Faderens og Sønnens livlige og inderlige Samtale, vil finde i disse henfastede Citater et sælsomt Beviis paa disse to skønne Kunsters, Musikkens og Digtekunstens nøie Forbindelse. Cfr. Schlegels Europa Vol. I. pag. 78-83,

hvor A. W. Schlegel i poetiske Variationer udfører det Thema:

Liebe denkt in süßen Tönen,
Denn Gedanken stehn zu fern,
Nur in Tönen mag sie gern
Alles, was sie will, verschöner.

5. Mogle Repliker ere her udeladte, da de enten maatte oversættes og blive uforstaaelige eller localiseres og derved skade Grundtonen. Der indføres nemlig i denne Scene et Par Personer, der vare Pubsenmagere paa de offentlige Gader i Venedig, Cappello og Cigolotte, men som noget Tilfældigt har jeg troet at burde udelade dem.
